

TAGAVARAVÄGI NR 3 LK 25-28

KAITSE 5/6¹ 2003 (46/47) **KODU!** **KAITSELIIDU AJAKIRI**

**QUO VADIS,
RAHVUSLIK KASVATUS?**

ERNA RETK 2003 VÕITJATE PILGU ALL

ISSN 1406-3387

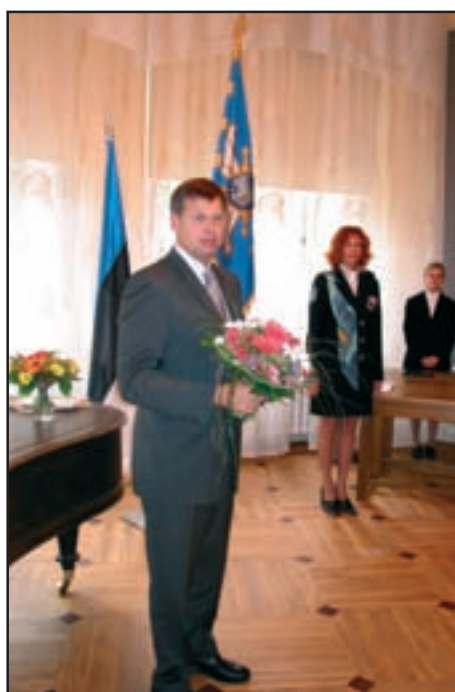

KAITSELIIT JA KAITSEVÄGI 85

HIND 25.00 KROONI

NAISKODUKAITSE 76. AASTAPÄEVA TÄHISTAMINE TAAGEPERA LOSSIS 28. SEPTEMBRI

FOTOD: 7 x Ivar Jõesaar

Kaitseliidu ajakiri
Kaitse Kodu!
Asutatud 11. september 1925

Väljaandja Kaitseliit
Ilmub kuus korda aastas.

Peatoimetaja:
Itn Ivar Jõesaar

Makett ja küljendus:
Matis Karu

Reklaam ja levi:
Virgo Tamm
kaitsekodu@hotmail.ee

Toimetus:
Riia 12, Tartu 51013
Telefon 07 314 151
Faks 07 314 150

Toimetuse e-mail:
kaitsekodu@kaitseliit.ee

Trükitud ASi Printall trükikojas

Toimetus kaastöid ei
retsenseeri ega tagasta.

Kaitsejõud Internetis:
www.kaitseliit.ee
www.mil.ee
www.mod.gov.ee
www.ksk.edu.ee
www.vdcol.ee
www.erok.ee
www.npkk.ee
www.orkester.mil.ee
www.erna.ee

KAITSE 5/6 2003 (46/47) KAITSELIIDU AJAKIRI KAITSE KODU!

SISUKORD

Foto: Ardi Hallismaa

KAANELUGU:

KAITSELIIT JA KAITSEVÄGI 85

Tänavu novembris möödub 85 aastat neist ärevaist päevist 1918. aastal, mil Saksa okupatsioonivägede lahkumine andis juba pool aastat varem välja kuulutatud Eesti Vabariigile võimaluse hakata looma oma riiklike institutsioone. Nende ammuste sündmuste tähtsuse märgiks andis Kaitseliit n-ö vanema vennana Eesti Kaitsevägele 16. novembril Tallinna lauluväljakul pidulikult üle Kaitseliidu vanematekogu annetatud lipu. **LK 8**

QUO VADIS, RAHVUSLIK KASVATUS?

Enn Tarto

Isamaalisuse mõiste ähmastumine seab ohtu eesti noorte rahvusliku kasvatususe tõhususe. **LK 10**

ERNA RETK 2003 VÕITJATE PILGU ALL

Timo Mikkola

Erna retke 2003 võitnud Soome II võistkonna muljeid retke rajalt. **LK 36**

Autasustamine ja tänuavaldused	LK 6
Soomlased taasloovad Kaitseliitu?	LK 13
Igale malevale oma jooksusild	LK 15
Patrullvõistlus Välk näitas Erna retke karmust	LK 16
Kaitseliidu Tartu maleva Tupsu-Tralla	LK 17
Kotkanoorte suurlaager Saaremaal	LK 18
Mõtteid aastail 1940–1941 tegutsenud metsavendadest XI	LK 20
Tuletõrje- ja päästeala korraldus Eestis	LK 29
Vabatahtlik töö ootab väärilist tasustamist	LK 31
Kaitseliitlased otsivad rakendust	LK 34
Kuidas ma Erna retkel sõdurisaapad välja teenisin	LK 41
Eesti esimene SWAT-üksuste võistlus	LK 46
Kaitseliidule eraldatud laskemoona 7,62x51 testimine	LK 47
Järvamaa lapsed lustisid kümnendas laagris	LK 48
Valga- ja Viljandimaa kotkanoored kohtusid taas	LK 50

HEIDUTUSEKS VALMISTUMINE KOLIB KLASSITUPPA

Lähtudes teadmisest, et inimühiskonna ajalugu on valdavalt sõdade ajalugu, ei saa ka meie, kes me täna kanname ühist vastutust Eesti ühiskonna turvalise käekäigu pärast taasleitnud Euroopa kultuuriruumis, lasta end häirida näilisest vaikusest oma paljukannatanud maa piiridel ega püssi põõsasse toetada. Sõjatandril mõõgaraua pikkuse mõõtmine on ju ikka vahetunud hingetõmbeajaga, mil vastastikut heidutamist saatis kilpide täristamine ja mõõgaseppade vasarate kolksumine.

Tänaseks on vahendid, millega ennast ühtse riigi, kultuuri või religioonina määratlevad inimkooslused oma oponentidele muljet avaldada püüavad, teinud läbi muutusi. Üha harvemini saavad tahmaseks tavaarmeede sõdurite püssirauad, üha sagedamini püüavad võimurid oma eesmärgi saavutada ohvriks valitud riigi majandust üles ostes või infrastruktuure kaosesse krakkides. Või plahvatavad hoopis mõnes ettearvamatus ja haavatavas paigas inimpommid või rakendatakse riikidevahelistes suhetes tururäkitile omaseid "veennismetodeid".

Et olla valmis vastu astuma nii kõrgtehnoloogilisele kui ka lihtsuses alatutele terroristlikele rünnakutele, tuleb sõjameestel üha sagedamini sõrm päästikult võtta ja klassiruumis aina uut ja keerukamat koolitarkust nõutades üha süvenenumalt professionaliseeruda. Kallid ja vähese efektiivsusega õppusepäevad väliolukorras asenduvad üha enam innovaatiliste rahvusvaheliste arvutiimitatsioonidega, mille käigus treenitakse tulevikuohtude vastu suunatud ajurakke. Nii muutub peagi riikide vastastikuse heidutamise statistikas lisaks kahuritorude hulgale ja kaliibrile oluliseks näitajaks ka sõdurite koolipingis kogutud ainepunktide arv.

Seetõttu soovitan teilegi, austatud relvavennad: õppige igal võimalikul juhul! Kuigi klassiruumis töötatud aeg kipub sassi lööma kõik muud tööplaanid ja näiteks ajakirjade ilmuminegi kaotab rütmi.

Kuid ükski kogutud tarkus ei jookse mööda külge maha, sest kohe-kohe algaval 2004. aastal nõutakse meilt kõigilt kõike ühtäkki hoopis rohkem ja paremini. Kaitseliit rivistub malevate sees ümber sõjaaja struktuurile vastavaks. Kõik erialamehed peavad saama nõudmistele vastava koolituse ja üksused vajaliku varustuse. Ajakiri *Kaitse Kodu!* valmistub jõudma iga kaitseliitlaseni ja kõik me koos peame olema valmis täitma neid ülesandeid, mida hakkab meilt nõudma Eesti enneolematu positsioon Euroopa poliitikas ja maailma suurimas jõualliansis.

Ivar Jõesaar, ltn

SUMMARY

The implementation plan of the Defence League's development programme

On May 4, 2003 the Central Board of the Defence League approved the development programme of the Defence League until the year 2008. The development programme was thoroughly prepared – in order to evaluate the development, facing Estonia in the coming years and determine the position of the Defence League and its special organisations in this framework. According to the definition, provided in the development programme, the Defence League is a permanent, high-readiness voluntary force all over Estonia. The aim of the Defence League is to increase national security, join the people and the defence army for joint defence and if necessary organise military defence for the country. However, drawing up the development programme was only one half of the work.

In order to ensure that each DL unit and each member of the Defence League would know his/her tasks and development up to the year 2008 as prescribed by the development programme, the development programme's implementation plan is currently being completed. Captain Urmas Muld, chief-of-staff of the DL HQ shall introduce the structure and contents of the implementation plan in detail. Pp. 10-12.

Voluntary work deserves worthy reward

Reforming the foundations of national defence, currently going on in several countries, touches Estonia as well. There have been talks about reducing the numbers of the defence forces and increasing professional capability. Re-structuring the tasks of national defence brings along new areas of activities to voluntary members of the defence forces, who have assembled in the Defence League in Estonia. Greater responsibility and increased requirements to the

members of the Defence League assume more attention from the state and compensation for the work, done on voluntary basis. The principles for doing it are still to be figured out. Pp. 31-33.

Erna Raid 2003 through the eyes of the winners

Finnish reservists (team Finland II) won Erna Raid this year. Basically, we could expect this result, as the captain of the team was one of the world's leading multi-athletes. Notorious features of Erna Raid – long days of moving and orienteering under extreme circumstances, complete exhaustion of the body and chronic lack of sleep – these comprise the daily routine of such men. The magazine *Kaitse Kodu!* publishes an analysing summary by Timo Mikkola, member of the Finnish team, about his experiences of the raid. The opinion of such an experienced competitor might be useful to those, who are preparing for the ordeals of next year's Erna. Pp. 36-40.

INGRID RÜÜTEL SAI NAISKODUKAITSE AULIHKMEKS

Naiskodukaitse keskkogu nimetas Ingrid Rüütli Naiskodukaitse auliikmeks. Pärast organisatsiooni taastamist on proua Rüütel esimene, kellele selline tiitel on omistatud. Auliikme tunnustus anti talle pidulikult üle 28. septembril Naiskodukaitse 76. aastapäeva pidulikul üritusel Taagepera lossis.

Naiskodukaitse on 1927. aastal loodud Kaitseliidu eriorganisatsioon, mille eesmärgiks on Kaitseliidu aadete levitamine, abi vajavate inimeste toetamine ja naiste ettevalmistamine riigikaitseks, samuti tagalateenistuse korraldamine Kaitseliidu üritustel ja võimalikes kriisiolukordades. Praegu on Naiskodukaitse ligi 900 liiget.

BALTI RIIKIDE ISAMAALISED NOORTEORGANISATSIOONID ARUTASID KOOSTÖÖD

Balti riikide isamaaliste noorteorganisatsioonide Eesti Noorte Kotkaste ja Kodutütarde, Läti Jaunsardze ning Leedu Šiauliai Sajunga esindajate vahel sõlmiti Cesises 28. novembril koostööleping, mis sätestab 2004. aasta koostöö.

Lepingu allkirjutamise juures viibis ka Kaitseliidu ülem major Benno Leesik. Koostöö Balti riikide isamaaliste noorteorganisatsioonide vahel sai alguse 2001. aastal.

Kavakohaselt korraldatakse tuleval aastal kõigis kolmes Balti riigis üritused, millele osalevad kõikide noorteorganisatsioonide liikmed. Kaitseliidu noorteorganisatsioonid võõrustavad Balti eakaaslasti suvel Kautla ümbruskonnas peetaval Mini-Ernal, Kodutütarde Ernäl, noorte suurlaagris ja noorte laskevõistlustel.

Lisaks sõlmitud koostöölepingule korraldatakse Eesti ja Läti noortele ühisüritusi piiriäärse koostöö raames. Nii seovad ammu- sed sidemed Lõuna-Eesti Kaitseliidu malevate noorteorganisatsioonide Läti Jaunsardze vastavate üksustega.

PÄRNU MAAVANEM KINKIS KAITSELIIDU PÄRNUMAA MALEVALE LIPU

Pärnu maavanem Toomas Kivimägi andis 4. novembril Pärnus Eliisabeti kirikus Kaitseliidu Pärnumaa malevale kingitusena üle lipu. Lipu õnnistas Pärnumaa praost Andres Põder. Ühtlasi tähistas Kaitseliidu Pärnumaa malev oma 85. aastapäeva.

Lipu on kavandanud Eesti Muinsuskaitse Seltsi ja heraldikakolleegeiumi esimees Priit R. Herodes, lipp on valmistatud Tallinna Lipuvabrikus. Lipul on kujutatud Pärnumaa vapp ristiga ja Kaitseliidu vapp.

Kaitseliidu Pärnumaa maleva pealiku kapten Erik Reinholdi sõnul on praegune malev sõjaeelsete Pärnumaa ja Pärnu malevate õigusjärglane, seetõttu maleval seni ühtne lipp puudus.

KAITSELIIT KINKIS KAITSEVÄELE LIPU

Kaitseliit annetas 16. novembril Tallinna Lauluväljakul kaitsevæele 85. aastapäeva puhul lipu, tseremooniale järgnes kaitsevæelaste ja kaitselehtlaste pidulik jalutuskäik läbi Tallinna kesklinna.

Tallinna Lauluväljakul kell 13.30 alanud tseremoonial osalesid vabariigi president Arnold Rüütel, Riigikogu esimees Ene Ergma, kaitseminister Margus Hanson, kaitsevæe juhataja ja viitseadmiral Tarmo Kõuts ja Kaitseliidu ülem major Benno Leesik.

Jalutuskäik, millest võtsid osa Jalavæe Väljaõppekeskuse Üksik-vahipataljoni aukompanii, Kaitseliidu aukompanii, Eesti Kaitsevæe Orkester, Piirivalveorkester ja liputoimkonnad, kokku ligi 200 osalejat, läbis marsruudi Tallinna Lauluväljak – Pirita tee – Narva mnt – Jüri Vilmsi tn – Konstantin Türnpuu tn – Odra tn – Filtri tee – kaitsejõudude peastaap.

Kaitsevæe üldlipp (pildil) on Eesti heraldiline vapilipp: kuld kollasel lipukangal kolm sinist sammuvat otsavaatavat lõvi. Lipu kõrguse ja pikkuse suhe on 11:14, suurus 110x140 cm. Lipukangast ääristavad kuldsed narmad. Vardaehiseks on kullatud odaots, millesse on lõigatud riigivapi lõvid.

Kaitsevæe üldlipu on kavandanud Eesti Muinsuskaitse Seltsi ja heraldikakolleegeiumi esimees Priit R. Herodes, lipp on valmistatud Tallinna Lipuvabrikus.

“Kuna Kaitseliit on vanem kui kaitsevægi ja kaitsevægi loodi just Kaitseliidu baasil, on igati loomulik, et lipu annetas kaitsevæele Kaitseliit,” ütles Kaitseliidu ülem major Benno Leesik.

Samal päeval kell 13 annetas Kaitseliit Laululava ruumes organisatsiooni kõrgeima teenetemärgi – Valgeristi I klassi – Kaitseliidu auliikmele ja vanematekogu pikaajalisele esimehele Enn Tartole.

Pidulike ürituste puhul oli Laululava ruumes avatud Kaitseliidu lippude näitus. ■

AUTASUSTAMINE JA TÄNU AVALDAMINE

Õnnitlen kõiki kaitseliitlasi, eriorganisatsiooni liikmeid ja toetajaid seoses Kaitseliidu 85. aastapäevaga ning soovin Teile jõudu ja edu riigikaitselises töös.

Seoses nimetatud tähtpäevaga ja vastavalt Kaitseliidu keskjuhatuse 9. septembri 2003 otsustele avaldada:

1.1. Valgeristi I klassi kavaleride nimekiri

Tartu malev

malevlane Enn Tarto

1.2. Valgeristi III klassi kavaleride nimekiri

Kaitseliidu peastaap

leitnant Margus Riive

Sakala malev

nooremveebel Priit Silla
malevlane August Puuste

1.3. Teenetemedal II klassi kavaleride nimekiri

Sakala malev

veebel Arno Kallas

Põlva malev

nooremleitnant Andres Põllu
nooremleitnant Tõnis Sütt
nooremveebel Franz Raudson
seersant Villi Soodla
nooremseersant Raivo Jänesmägi
nooremseersant Heiki Rammo
nooremseersant Enno Kallastu
kapral Ülar Ziukman
kapral Koit Glaser
kapral Madis-Riho Alep
kapral Maidu Kukk
kapral Toomas Songi
kapral Endel Trumsi
kapral Enno Kaldma
kapral Riho Luht
malevlane Timar Haljaku
malevlane Olev Lutsar
malevlane Olev Konna
malevlane Madis Pintson
malevlane Frits Vijard
malevlane Avo Helk

1.4. Teenetemedal III klassi kavaleride nimekiri

Kaitseliidu peastaap

nooremveebel Tiit Kägu
kapral Imre Kold

Põlva malev

nooremleitnant Veiko Koppel
vanemveebel Vello Sauga
veebel Sven Hansen
seersant Rauno Rammo
nooremseersant Arvi Suvi
kapral Silver Rassing
kapral Harri Koor
kapral Vladislav Taskinov
malevlane Vendu Suurmann
malevlane Kaido Soo
malevlane Jaano Liiv
malevlane Heino Vuht
malevlane Heino Kits
malevlane Enno Austa
malevlane Elar Ilm

Sakala malev

kapral Ülo Sau

1.5. Eriklassi teenetemedali kavaleride nimekiri

Põlva malev

leitnant Andres Oimar

1. Avaldada Kaitseliidu keskjuhatuse 25. septembri 2003 otsusega nr 13

1.1. Valgeristi III klassi medalite kavaleride nimekiri

Pärnumaa malev

leitnant Riho Väli
nooremleitnant Kristian Kivimäe
nooremleitnant Jüri Puust
lipnik Jüri Kleimola
veebel Einar Saar
nooremseersant Toomas Esko
nooremseersant Priit Kask
kapral Roman Sillastu
malevlane Heini Kuusekänd

Tallinna malev

vanemseersant Martin Kallasalu
malevlane Raik Saart
malevlane Toomas Tamla
malevlane Mairold Agu

1.2. Teenetemedal II klassi kavaleride nimekiri

Jõgeva malev

nooremleitnant Valdek Suur
nooremleitnant Aldin Kõök
veebel Hillar Looirts
veebel Jaan Päärt
nooremveebel Olger Kukli
nooremveebel Heino Aasa
vanemseersant Henn Koll
vanemseersant Väino Joosua
nooremseersant Vilho Harzia
nooremseersant Hannes Hiljurand

Järva malev

kapten Alfons Jakobson
lipnik Aldur Lõhmus
nooremveebel Raivo Männik
nooremseersant Andres Käärik

Pärnumaa malev

kolonelleitnant Tiit Tammela
veebel Jüri Nuut
vanemseersant Eduard Virkus
kapral Ats Pulk
kapral Kalmer Tael
kapral Kaljo Roosmäe
kapral Evald-Aleksander Peetersoo
kapral Jaan Miidla
kapral Sulev Lonn
kapral Jaanu Krivonogov
kapral Uno-Valdek Taklaja
malevlane Lembit Peetri

Tartu malev

kapten Edgar Lepik
leitnant Indrek Raudsepp
vanemveebel Osvald Sasko
seersant Raivo Harak
nooremseersant Mati Alupere
nooremseersant Rein Ilves

Valgamaa malev

seersant Aare Õispuu
malevlane Artur Holts

Viru malev

kapten Jaak Leipalu
malevlane Jaan Stern

1.3. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekiri

Jõgeva malev

malevlane Enn Voitk
malevlane Mari-Liis Rumvolt
malevlane Anne Tropp

Järva malev

kapral Valdu Välimäe
kapral Väino Tärn
malevlane Viktor Lehter
malevlane Jaanus Aal
malevlane Arvo Koit
malevlane Taivo Rikk

Pärnumaa malev

major Alvar Vallau
major Kaupo Kuningas
lipnik Andrus Trei
lipnik Jan Põlluste
veebel Jüri Kaarma
nooremveebel Martin Talts
vanemseersant Gerdo Liivamägi
nooremseersant Rein Jõulu
nooremseersant Mati Särev
vanemmadrus Viktor Kokk
kapral Ove Allmaa
kapral Sten Savi
kapral Merike Tagam
kapral Mati Elvet
kapral Endel Lilleleht
kapral Aivar Laine
malevlane Kalev Laussoo
malevlane Heimar Rivimets
malevlane Tiit Rannaste
malevlane Riho Võsunurm
malevlane Vladimir Vilberg
malevlane Udo Kosk
malevlane Mait Reidak
malevlane Uno Vesikioja
malevlane Jaan Timmermann
malevlane Jüri Kösler
malevlane Ants Humal
malevlane Ain Laast
malevlane Enn Talvet
malevlane Sulev Luts
malevlane Tõnis Kose
malevlane Mihkel Tamsalu
malevlane Bruno Raap
malevlane Kalju Johanson
malevlane Rein Spiegelberg
malevlane Lea Pikker
malevlane Hinge Vaiksoo

Tallinna malev

leitnant Sven Liivar
leitnant Leho Lõhmus
leitnant Allan Martin
nooremleitnant Kert Kaevats
lipnik Igor Mironov
veebel Ander Asberg
vanemseersant Hubert Veedla
vanemseersant Harri Mäematt

nooremseersant Gerri Saarep
 kapral Toomas Tiivel
 kapral Heinar Vagiström
 kapral Eduard Treilmann
 kapral Maarika Leesment
 malevlane Alar Karileet
 malevlane Heiki Ahonen
 malevlane Ero Saul
 malevlane Hjalmar Märska
 malevlane Armand Trei
 malevlane Vello Kitsing
 malevlane Heino Tohver
 malevlane Andres Aua
 malevlane Heikki Kirotar
 malevlane Allar Asi

Tartu malev

major Meelis Säre
 kaptan Margus Purlau
 nooremleitnant Tanel Meiel
 seersant Kaur Kallemaa
 nooremseersant Ants Laas
 kapral Jüri Arumets
 kapral Hillar Viksi
 malevlane Indrek Järve
 malevlane Aire Kase

Valgamaa malev

nooremseersant Toomas Svaiksne

Viru malev

seersant Argo Veskilt
 nooremseersant Viljar Kuusmann
 kapral Ain Riks
 kapral Georgi Kūppar
 kapral Arvi Paaver
 kapral Raul Järvi
 kapral Villu Luik
 kapral Mait Benga
 malevlane Targo Kokkar
 malevlane Jaan Loomets
 malevlane Peep Peitre
 malevlane Lembit Hendrikson

1.4. Eriklassi teenetemedali kavaleride nimekiri

Tallinna malev

Johannes Krenštrauch

Tartu malev

kaptan Voldemar Tokman
 Eeri Rebane
 Jaak Aaviksoo
 Rein Parmas

2. Avaldada Kaitseliidu keskjuhatus 8. oktoobri 2003 otsusega nr 14

2.1. Valgeristi II klassi kavaleride nimekiri

Alutaguse malev

kaptan Toomas Ilves

2.2. Teenetemedali II klassi kavaleride nimekiri

Alutaguse malev

leitnant Vitas Šmigelskis
 nooremleitnant Margus Grauberg
 lipnik Aare Karp
 nooremveebel Hannes Grauberg
 vanemseersant Kalev Naur
 vanemseersant Vladimir Grudkin
 seersant Raivo Kalamees

2.3. Teenetemedali III klassi kavaleride nimekiri

Alutaguse malev

leitnant Rene Saart
 lipnik Jüri Võip
 nooremveebel Kalmer Kaup

seersant Jaanas Kiiver
 seersant Jüri Uudeküll
 seersant Leo Seljamäe
 seersant Enn-Jaan Varjend
 seersant Ülo Jõgisoo
 nooremseersant Ants Nurk
 kapral Ülo Tuvikene
 kapral Luigi Oolma
 kapral Aivo Saul
 kapral Pjotr Vähk
 kapral Mäidu Kesler
 kapral Aare Aas
 kapral Eduard Nijazov
 reamees Gunnar Lepasaar
 reamees Kalev Zilinski
 reamees Robert Nagel
 reamees Uno Säätla
 reamees Ülo Naur
 reamees Miroslav Preiman
 reamees Viktor Truške

2.4. Eriklassi teenetemedali kavaleride nimekiri

Alutaguse malev

major Toivo Sander
 Elle Vinni
 Robert Karpelin
 Mati Jostov

3. Avaldada Kaitseliidu ülema 5. novembri 2003 otsusega
 Valgeristi III klassi kavaler
 Heino Lipp

4. Avaldan tänukirjaga tänu alljärgnevatele kaitseliitlastele

Kaitseliidu peastaap

Anne-Ly Veskilt
 leitnant Marek Kütsen

Valgamaa malev

kaptan Meelis Kivi
 vanemveebel Rein Rätsep
 vanemseersant Janis Briedis
 nooremseersant Kalev Õunsaar
 kapral Kaimo Vahtra
 kapral Andrus Poola
 malevlane Uuno Kärson
 malevlane Juhan Liiv
 malevlane Mati Ukkur
 Maarja Leesmaa
 Liidia Tamela
 lahingukompanii rühmatülem reservlipnik Toomas Duvin
 Valgamaa maleva juhatus liige, Tartu Politseiprefektuuri politseiprefekt Aivar Otsalt
 Valgamaa maleva juhatus liige Peeter Simson
 Valga Piirivalve piirkond
 Valga politseiprefektuur
 Valga linnavalitsus

Alutaguse malev

kapral Leo Toom
 kapral Igor Veressinin
 nooremseersant Margus Kuldkepp
 seersant Raivo Krütüger
 Tambet Leinbock
 nooremseersant Vello Mälton
 Armin Oolberg
 kapral Tiit Kõre
 Taavo Pillesaar
 Kalvi Kivimäe
 Oleg Morozov
 lipnik Meelis Tinno
 lipnik Aivar Karu

Endel Aun
 Kaljo Koppel

Jõgeva malev

nooremseersant Jaan Allingu
 kapral Juhanes Amor
 Kalju Aun
 vanemseersant Raivo Joorits
 Urmas Jukkum
 seersant Sulev Kiple
 kapral Kalev Kivi
 kapral Aado Mägiso
 nooremseersant Raimu Niilo
 vanemseersant Enno Ottis
 seersant Kalev Raju
 kapral Hillar Saar
 Ants Sein
 kapral Olavi Standberg
 Madis Teppo
 Arvo Pakkanen
 nooremseersant Madis Purik
 Tiina Uus
 Meelis Amur
 Taavi Õim
 Aivar Lankov

Sakala malev

kapral Ants Pärna
 nooremseersant Jaan Zilmer
 kapral Ove Ainsalu
 Kadri Keldu
 Kaja Rebane
 Viivu Arnim
 Helju Mägi
 Tiina Ott
 vanemseersant Elmo Pael
 lipnik Valdur Kilk
 Kerstin Käärrik
 Aili Ott
 Malle Lohk
 Kaja Raidma
 Põlva malev
 kapral Anti Lehestik
 kapral Hans Palosaar
 kapral Reigo Sõukand
 malevlane Mati Laar
 malevlane Arvo Kägo
 malevlane Alar Lõoke
 malevlane Rain Kukk
 malevlane Jüri Vegner
 malevlane Tormi Nurmoja

Pärnumaa malev

staabiveebel Aare Väliste
 veebel Hannes Aus
 veebel Priit Paulus
 Hudo Rääk
 lipnik Margo Sai

Viru malev

lipnik Priit Normak
 vanemveebel Enno Jeltšov
 kapral Olavi Raatma
 kapral Raivo Ruberg
 kapral Eino Aarik
 malevlane Üllar Männik
 malevlane Lauri Salumäe
 malevlane Aare Toome
 Naiskodukaitse liige Liina Nurk

Kaitseliidu Kool

Leitnant Meelis Pernits
 vanemseersant Jaanus Umal

Vastavalt Kaitseliidu ülema 11. novembri 2003 otsusele:

1. Annetada eriklassi teenetemedal Mario Sootna

KAITSELIIT JA KAITSEVÄGI 85

KAITSELIIDU JA KAITSEVÄE 85. AASTAPÄEVA TÄHISTAMINE TALLINNAS 16. NOVEMBRIL 2003

FOTOD: 15 x Ardi Hallismaa

KAITSELIIT JA KAITSEVÄGI 85

FOTOD: 3 x Ardi Hallismaa

QUO VADIS, RAHVUSLIK KASVATUS?

4. mail 2003 kinnitas Kaitseliidu keskkogu oma otsusega Kaitseliidu arengukava aastani 2008. Kaitseliidu arengukavas on sõnastatud ka Kaitseliidu noorteorganisatsioonide Noored Kotkad ja Kodutütred arengu- ja tulevikuülesanded.

Enn Tarto, Kaitseliidu auliige

Kaitseliidu loomise ja taastamise aastatel on omaks võetud hulk väärtushinnanguid ja tegevusprintsipi. Kaitseliidu noorteorganisatsioonidele on ülioluline, kuidas neid hinnanguid ja printsipe selgitada tänapäeva vabatahtlikele noortejuhtidele ja malevate palgalistele noorteinstruktoritele. Viimastel aastatel kohtame järjest sagedamini nii noorteinstruktoreid kui ka vabatahtlike noortejuhte, kes kord kahtlevalt, kord ülbelts küsivad, et milleks neid möödunud aja teadmisi üldse vaja on.

Sun Zi endiselt aktuaalne

Eesti rahvusliku julgeoleku seisukohalt selline vale ja ohtlik arvamus ei ole juhuslik. Seda väärarusaama on viimase kuue-seitsme aasta jooksul levitanud paljud inimesed ja ringkonnad. Ometi on ja peavad just Kaitseliidu noorteorganisatsioonid olema isamaalise kasvatuse esirinnas. Vastuseks minevikueitajatele meenutatakse tavaliselt Juhan Liivi sõnu: "Kes ei mäleta minevikku, elab tuleviku-ta." Paraku on eeltoodud probleemid tunduvalt vanemad kui Juhan Liivi hoiatus eesti rahvale. Avalike suhete teooria üheks klassikuks peetak스 hiinlast Sun

Zid. Tema õpetus pärineb umbes 500. aastast eKr, s.t ajast umbes 2500 aastat tagasi. Sun Zi sellealased teooriad on kokku võetud teoses "Poliitilis-psühholoogilise subversiooni reeglid".

Nagu väidab Sun Zi, peitub propagandistide kõige raskem ülesanne selles, kuidas murda vaenlase vastupanu ilma otsese võitlusega lahinguväljal. Lõplik võit saavutatakse ja kindlustatakse ainult kaudsete vahendite abil.

Eeltoodut teades või vähemalt tajudes oli Eestis kogu okupatsioonaja lakkamatus vabadusvõitluses osalenud isikute eesmärgiks kinnitada oma võitlusega usku ja lootust nii inimestele okupeeritud Eestis kui ka meie sõpradele kogu maailmas – okupantide võit ei ole täielik, järelikult ei ole see lõplik ja pöördumatu.

Eesti riiklikule (rahvuslikule) julgeolekule mõtlevaltele poliitikutele ja meie Kaitseliidu noortejuhtidele peaks kasulik olema teada Sun Zi mõningaid õpetusi. Neid õpetusi kasutatakse ka Eesti vastu, nii et olge valvsad!

- Segage kõigi vahenditega valitsus-asutuste tegevust!
- Puhuge vastase territooriumil lõk-kele kildkondlike tülisid!
- Õhutage vastuolusid noorema ja vanema põlvkonna vahel!

- Levitage ükskõiksuse ja "käegalõm-mise" meeleolusid!

- Olge suurejoonelised lubadustega oma agentide värbamisel. Sokutage neid kõikidesse tähtsamatesse sõmpunkti-desse! Ärge koonerdage seejuures raha-ga, sest selles sfääris kulutatud summad kannavad hiljem kõrgeid protsente.

4. mail 2003 kinnitas Kaitseliidu keskkogu oma otsusega Kaitseliidu arengukava aastani 2008. Kaitseliidu arengukavas on sõnastatud ka Kaitseliidu noorteorganisatsioonide Noored Kotkad ja Kodutütred arengu- ja tulevikuülesanded.

Tänapäev ja isamaaline kasvatus

Kavandatav noortejuhtide koolitus-programm peab sisaldama pidevat väljaõpet lähiajaloo, kodanikuõpetuse, isamaalise kasvatuse, pedagoogika ja avalike suhete valdkonnas. Loomulikult peab vanu asju juurutama tänapäeva sobivalt. On ju uued nii tehnilised võimalused kui ka ohud. Paraku on aateliisuse mõiste laiem kui mõiste isamaaline kasvatus. Okupatsiooniajal aateliisuse eest vangi ei pandud, küll aga isamaalisuse eest.

Saan aru, et isamaalist kasvatust on tänapäeval raske juurutada, kuid Kaitseliidu noortejuhid selleks ongi. Loomu-

likult on see kogu Eesti eliidi probleem. Noortejuhid peavad kasvatama noori selles suunas, et nad õpiksid hästi, käituskorralikult, hoiduksid narkootikumidest ja alkoholist, et neist saaksid korralikud isad-emad, et nad tuleksid eluga toime, et nad tuleksid ka juhul, kui lähevad välismaale õppima, pärast Eestisse tagasi, aitaksid Eesti riiki sisemiselt tugevdada, kaitseksid rahvusvahelistes organisatsioonides Eesti huve ja muidugi oleksid kriisiolukordades valmis Eestit, relv käes, kaitsma. Eesti riigi julgeolekustrateegia raudseks põhimõtteks olgu sõjalist kallaletungi ära hoida, aga kui vaja, siis tuleb, nagu öeldud, kaitsta Eestit, relv käes.

Selleks on endiselt vajalik Kaitseliidu olemasolu. Uueks võimalikuks ohuks on terrorism. Aga ka vanad ohud pole täielikult kuhugi kadunud. Mõtlen siin relvastatud kallaletungi ohtu idast – eriti aga 1. detsembri 1924. aasta kommunistide mässukatse kordumist mingis uues, nüüdisaegses vormis.

Kaitseliitu kui relvastatud sõjalist struktuuri likvideerida soovijad on kas provokaatorid, erakordselt rumalad inimesed või siis need, kellele on Eesti riigi ja rahva saatuse tähtsusetu küsimus.

Eesti julgeoleku probleemid

Siiski siinkohal pean vajalikuks juhtida tähelepanu tänapäeva Eesti julgeolekupoliitika olulistele probleemidele, mis kipuvad vajaliku tähelepanuta jääma.

Paljud inimesed on arutanud ja analüüsinud, miks oli 1939. ja 1940. aastal Eesti (ja muidugi ka Läti ja Leedu) saatuse nii kurb. Pean vajalikuks veel kord meenutada analüütikute seisukohta: noored riigid peavad olema valmis oma iseseisvust kaitsma eelkõige nendes valdkondades, mille abil nad iseseisvuse saavutasid.

Aastatel 1918–1920 saavutas Eesti iseseisvuse eelkõige relvastatud võitluse tulemusena lisaks ühe osa suurriikide toetusele – see oli eelkõige Suurbritannia ja naaberriikide vabatahtlike toetus. Kuidas on lood tänapäeva Eestis? Välisriikidega koostöö ja toetuse organiseerimine edeneb hästi ja seda eelkõige Eesti relvajõudude ülesehitamise liinis.

Aga Eesti lõplik vabanemine okupantidest ei toimunud ju relvastatud võitluse tulemusena. Eesti vabanemine toimus külma sõja kaotanud ja ebaõnnestunud ning kontrolli alt väljunud

Ka infoajastul peab isamaaline kasvatus tutvustama noortele eesti rahva ajalugu. Noored kotkad ja kodutütred võidutule süütamisel Alu linnamäel 22. juunil 2003.

reformide tõttu nõrgenenud Nõukogude Liidu vastu peetud üldrahvaliku võitluse tulemusena. Sellele oli eelnenud kogu okupatsiooniaja kestnud rahva lakkamatu vastupanu ja vabadusvõitlus. Kuni 1950. aastate keskpaigani oli kandvaks relvastatud vabadusvõitlus alates 1979. aastast selge ja rõhutatult rahumeelne avalik, poliitiline ja õiguslik vabadusvõitlus.

Olen veendunud, et Eesti iseseisvust ja rahva püsijäämist ohustavad eelkõige mitmesugused poliitilised, kultuurilised ja majanduslikud kallaletungid. Tänapäeva Kaitseliidu noortejuhid on meie rahva püsijäämise eest peetava reaalse võitluse eeslinil. Oleks igati mõistlik, kui noortejuhid osaleksid kohalikel rahvuslikel üritustel ja kaasaksid neisse, kus võimalik ja mõistlik, noorkotkaid ja kodutütred.

Paraku peame arvestama ja seda eriti vabatahtlike noortejuhtide puhul, et inimvõimel on piirid. Vabatahtlikel noortejuhtidel on oma töö, õpingud, pere, toimetuleku-probleemid. Tuleks kindlasti leida vahendid noortejuhtidele nende tööga seotud kulutuste kompenseerimiseks ning palgaliste noortejuhtide palkade tõstmiseks ja nende arvu suurendamiseks kogu Kaitseliidus.

Kahjuks on eesti rahvas ikkagi veel vananev ja vähenev väikerahvas. Meie poliitiline eliit peaks mõistma, et noorte isamaalise kasvatus pealt ei ole mõistlik raha kokku hoida. Ootame uut rahvuslikku ärkamisaega. Miks ei võiks see alata Kaitseliidust? Usume ja loodame, et Kaitseliit ja Kaitseliidu eriorganisatsioonid on uue ärkamisaja esirinnas. ■

Noori tuleks Kaitseliidu noorteorganisatsioonidesse arvukamalt, kui kui suudaksime külladaselt ette valmistada motiveeritud ja haritud noortejuhte.

TARTUS VAETI VABATAHTLIKE

RIIGIKAITSEORGANISATSIOONIDE TULEVIKKU

Tartus Balti Kaitsekolledžis peeti 8. ja 9. novembril Kaitseliidu eestvedamisel rahvusvaheline seminar, kus Skandinaavia ja Balti riikide vabatahtlike organisatsioonide esindajad arutasid vabatahtlike riigikaitseorganisatsioonide rolli NATO liikmesriigis.

Seminaril nimega "Vabatahtlike riigikaitseorganisatsioonide roll NATO lävepakul olevas riigis" osalesid Eesti, Läti, Leedu, Soome, Rootsi, Norra ja Taani vabatahtlike riigikaitseorganisatsioonide esindajad ja kaitseeksperdid.

Esimesel päeval andsid osalevate riikide esindajad ülevaate oma organisatsioonide hetkesisust ja tulevikukavadest. Päeva teisel poolel jaotati osalejad kolme töörühma. Töörühmades oli kõne territoriaalkaitse asjakohasus ja vajadus NATO liikmesriigis, vabatahtliku riigikaitseorganisatsiooni sõjalised ülesanded NATO liikmesriigi kaitseüsteemis ning tsiviil-militaar koostöö vabatahtlikus riigikaitseorganisatsioonis. Seminaril teisel päeval olid kavas töörühmade töötulemuste esitlused.

TEENEKATE SÕJAMEESTE MÄLESTUS

OLGU JÄÄV

Arvi Sökk

Kaitseliidu Valgamaa malev, Eesti Sõjahaudade Hoolde Liit ja isamaalise kasvatusse püsiekspositsioon Lõuna-Eesti Ühistöö paigaldasid 12. septembril kolonelleitnantidele Joann Hiobi ja Hugo Kulboki mälestuskivid.

Kaks nii erinevat ja ometi ka sarnast saatust. Mõlemad mehed mobiliseeriti Esimese maailmasõja puhkemisel Vene sõjaväkke. Noorte ja hakkajate meestena suunati Joann Hiob Vladimiri, Hugo Kulbok aga Gatsina sõjakooli.

Vabadussõja algusest alates võitlesid mõlemad mehed soomusrongidel Eesti Vabariigi iseseisvuse eest. Pärast sõda jätkavad kodumaale ustavad mehed sõjaväeteenistust. Joann Hiob, kes oli vahepeal edutatud majoriks, määrati 1925. aastal Kaitseliidu Valgamaa maleva pealikuks.

1938. aastal vabastati vahepeal kolonelleitnantiks edutatud Hiob kaitseväeteenistusest seoses vanadusega. Tema asemel sai maleva pealikuks kolonelleitnant Hugo Kulbok, kes oli sellel kohal kuni Kaitseliidu likvideerimiseni okupatsioonivõimude poolt.

1941. aastal mõlemad teenekad ohvitserid arreteeriti, viidi Venemaa vangilaagritesse ja mõrvati.

Nende teenekate sõjameeste põrmud puhkavad võõramaa muldas, kuid tänane põlvkond ei ole neid unustanud. Kuid kahjuks on veel palju vapraid Eesti sõjamehi, kelle mälestus on senini jäädvustamata. Kas ei võiks Kaitseliidu malevad võtta oma südameasjaks nende vähemalt mälestuskivide paigaldamist.

Arvi Sökk on Kaitseliidu Valgamaa maleva propagandapealik

TOETAGEM KINDRAL LAIDONERI AUSAMBA PÜSTITAMIST VILJANDISSE

Kindral Johan Laidoner oli Eesti suurmees, Viljandi aga on tema tilluke sünnilinn, mis vajab kindrali ausamba tarvis raha väljastpoolt. Ent Viljandi on ainuõige koht kindral Laidoneri ausambale. Siit olid pärit meie Vabadussõja juht ja tema vanemad, siit sai tulevane kindral kaasa vabadusiha, mis on omane kogu eesti rahvale.

Kellele on kallis Eesti iseseisvus, sellele on kallis ka Johan Laidoneri mälestus.

Toetussumma saate kanda Kindral Johan Laidoneri Seltsi arveldusarvele Hansapangas 221011769795, juurde märkida "Mälestusmärk Laidonerile".

Kindral Johan Laidoneri Seltsi Viljandi osakond

RIINA KALDA 40 AASTAT LASKESPORDIS

Kaitseliidu Tallinna maleva staabi ruumides oli 3.-11. novembrini avatud 16-kordse Eesti meistri laskmises Riina Kalda (pildil) näitus "40 aastat laskespordis". Vaatamiseks olid välja pannud aastate jooksul võistlustelt auhindadeks saadud diplomid, medalid ja karikad, samuti olid väljas fotod. Näituse aukohal asus Riina Kalda esimene diploma 3. novembrist 1963, mille saamise 40. aastapäevast oligi näitus inspireeritud.

Eksponaate käisid nädala jooksul uudistamas nii kolleegid Kaitseliidust kui ka võistluskaaslased. Samuti oli näituse avapäeval külla tulnud Riina Kalda esimene treener Heino Reisberg, kelle õpetuste järgi võisteldes saigi Kalda oma esimesed esikohad laskmises.

Aktiivse Tallinna spordiveteranide koondise liikmena võtab Riina Kalda jätkuvalt edukalt osa erinevatest laskevõistlustest.

SOOMLASED TAASLOOVAD KAITSELIITU?

Soome kaitsejõudude peastaabis koostatud töörühm on teinud ettepaneku luua vabatahtlikud maakaitseüksused, mille eesmärgiks oleks kohaliku kaitse ja kriisivalmiduse tugevdamine rahu- ja eriolukordades. Üksustesse kuuluksid peamiselt vabatahtlikud reservväelased. Uus süsteem peaks valmis olema 2008. aastaks, ettevalmistusi alustatakse juba tuleval aastal.

Maakaitseüksused oleksid hästi koolitatud ja motiveeritud ning paikkondlikud, need oleksid välja õpetatud kaitsema kohalikke objekte. Maakaitseüksuste tegevuses tõuseks seeläbi esile tugev kohalik identiteet, tõdes töörühma juht, peastaabi kaitseteenistuskohustuse osakonna ülem kolonel Pertti Suominen.

Maakaitseüksuste loomisega tugevdatakse kaitsejõudude kohalikku potentsiaali ja motiveeritakse reservväelasi, kes soovivad vabatahtlikult säilitada, arendada ja täiendada oma sõjaaja ametikohtadel nõutavaid oskusi. Ühtlasi lisaksid maakaitseüksused avalikkuse silmis kaitsejõudude kohalolekut paikades, kus ei asu väeosasid.

Loodavate maakaitseüksustega toetatakse samuti tsiviilvõimudele antavat toetust, mida seni tehti kaitsejõudude palgatud spetsialistide ja ajateenijate toel.

Reservväelasi kasutatakse värbamisel, väljaõppes ja ka sõjaaja üksuste õppustel. Kogu tegevust juhiksid ja kontrolliksid kaitsejõud ning seda viidaks ellu koostöös Soome Maakaitsekoolituse Assotsiatsiooniga (MPK, *Maanpuolustuskoulutus ry*).

MPK rolli ja ülesandeid täpsustatakse muu hulgas nii, et luuakse kohalikke väljaõppe- ja toetusüksusi, mis koolitaksid nii kaitsejõudude kui ka tsiviilasutuste personali ja annaksid hädaabikoolitust kodanikele.

Selline vabatahtlike rakendamisele toetuv süsteem on kasutusel paljudes Euroopa riikides, muu hulgas Põhja- ja Lõuna-Ameerika kodukaitseüksustes. Ka Soomes kasutavad nii mõnedki tsiviilametkonnad vabatahtlike abi (näiteks vabatahtlikud tuletoojad).

Maakaitseüksustesse paigutatav reservväelane teeks lepingu kaitsepiirkonna staabiga. Plaanis on arvestada personalitöös vabatahtlikega selliselt, et

oma kriisiaja ametikoht oleks rahuajal ka mittekaitseteenistuskohuslastel.

Soome kaitsejõudude peastaabi ettekandes rõhutatakse ka kodanike võimlust hõlpsasti liituda vabatahtliku riigikaitsetööga n-ö ühe sissekäigu põhimõtetel. See viiakse ellu ühtsete väljaõppekeskuste abil, mille kaudu saab osaleda mitmete eri organisatsioonide ja seltside tegevuses. Tänapäeval on vabatahtliku riigikaitsetöö tegevusväli Soomes väga kirju ja jaguneb erinevate organisatsioonide vahel. Ühtseid väljaõppekeskusi plaanitakse luua kümnekond üle kogu riigi.

Soome kaitsejõudude peastaabi ülema moodustatud töörühm uuris vabatahtliku riigikaitse hetkeseisu Soomes, selle eesmärgi ja võimalikke arengusuundi. Nüüd avalikustatud ettekanne põhineb riigikaitseorganisatsioonide ja muude ametkondade ühisel uurimustööl. Peastaabi ettepanekud on tänaseks

esitatud Soome kaitseministeeriumile poliitilise otsuse tegemiseks. Need ettepanekud annavad juhtnööre ka riiginõukogule 2004. aasta kaitse-eelarve seletuskirja koostamiseks.

Ettekande tarbeks selgitati muu hulgas välja tulevase struktuuri operatiivpõhimõtted, kaasnevad seadusandlusmuudatused, aga ka muutustega kaasnevad ressursivajadused ja mõjud. Ettekande koostamisel uuriti muu hulgas ka teiste riikide vabatahtlike riigikaitseorganisatsioonide mudeleid ja kogemusi, sh Kaitseliidu oma. Töörühma lõppraportiga saab tutvuda Internetis (www.mil.fi).

Soomes tegutses Kaitseliit (*Suojeluskunta*) 1944. aastani, mil organisatsioon Nõukogude Venemaaga sõlmitud ränkade tingimustega rahu kohaselt keelustati. ■

Ajalehest Helsingin Reservoin Sanomat nr 9/2003 refereerinud Tanel Rütman.

MAAKAITSEÜKSUS

- Kaitsejõududesse kuuluv maa-, õhu- või mereväe kohalik üksus
- Kohaliku üksuse nähtav osa, mis pakub vabatahtlikele reservväelastele väljaõpet ja kohta kriisiaja struktuuris
- Väljaõppe- ja toetusüksused annavad osalemisvõimaluse ka mitteteenistuskohuslastele, näiteks naistele
- Keskendub kohaliku kaitse eri ülesannete täitmiseks ja nendeks koolitamiseks, väljaõppe valdavalt vabatahtlik

LOODAVATE MAAKAITSEÜKSUSTE EELISED

- Kaitsejõudude kohalike üksuste valmisolek paraneb
- Tsiivilstruktuurid saavad abivõimekuse eriolukordade puhuks
- Kodanike kontakt nii kaitsejõudude kui ka vabatahtlike organisatsioonidega lihtsustub
- Riigistruktuuride, kodanike ja organisatsioonide koostöö muutub tõhusamaks

MAAKAITSEÜKSUSTE LOOMISE AJAKAVA

2004

- Riigikaitseorganisatsioonid alustavad ettevalmistusi juhtide ja liikmete koolitamiseks
- Riiginõukogu julgeoleku- ja kaitsepoliitiline seisukohavõtt
- Reformiplaanide koostamine
- Maakaitseüksuste planeerimine
- Kaitseteenistuse seaduse muudatuste ettevalmistamine

2005

- 2004. aastal alustatud töö jätkamine
- Reformiplaanide ellurakendamine
- Kaitseteenistuskohuslaste teavitamise süsteemi uuendamine

2006

- Soome Maakaitsekoolituse Assotsiatsiooni (MPK, *Maanpuolustuskoulutus ry*) reform
- Ühtsete väljaõppekeskuste ja toetusüksuste moodustamine (MPK)
- Maakaitseüksuste koosseisude ettevalmistamine

2007

- Maakaitseüksused moodustatakse kaitsejõudude osana

2008

- Uus süsteem alustab aasta algusest tööd

KAITSELIITLASED VÕITSID POLITSEIAMETI KARIKA

Eesti Politsei 85. aastapäeva puhul korraldati 7.–8. novembril 2003 laskevõistlused Politseiameti rändkarikale ja auhindadele.

Võistlused peeti tava kohaselt Põlva siselasketiirus. Osales kümme kuueliikmelist võistkonda, peale nende veel üksiklaskurid. Kavas oli kaks spordipüssi-, üks püstoli- ja üks teenistuspüstoli Makarov harjutus.

Pingelise võistkonnaheitluse võitis Kaitseliidu koondvõistkond koosseisus Liivi Erm (Rapla malev), Ljudmila Kortšagina (Tallinna malev), Aivar Kuhi, Rudolf Virolainen ja Lasse Virolainen (Põlva malev) ning Lembit Peetri (Pärnu malev). Järgnesid Piirivalve, Põlva Kodukaitse ja Politseiameti võistkonnad.

KAITSELIIT AVAB ANTSLAS LASKETIIRU

Kaitseliidu asutamise 85. aastapäeval 11. novembril avati Võrumaal Antsla Gümnaasiumis renoveeritud siselasketiir, mis jääb avatuks kõigile laskesportihuvilistele.

Kaitseliidu Võrumaa maleva Antsla malevkonna ja Antsla valla koostöös endisest koolilasketiirust renoveeritud tiir on 25-meetrine ja nelja laskerajaga. Uues tiirus on ka 10-meetrine õhupüssi laskerada.

Kaitseliidu Antsla malevkond sai tiiru vallalt nullrendiga kasutamiseks mullu. Aastaga sai valla rahastamisel ja vabatahtlike kaitseliitlaste töö abil endisest kolikambrist ajakohane lasketiir.

“Lasketiir on avatud kõigile huvilistele, huvipuuduse üle me praegu kurta ei saa,” lausus Kaitseliidu Võrumaa maleva Antsla malevkonna pealik nooremleitnant Argo Laanemaa.

NARKOENNETUSTÖÖ PREEMIA SAI KAITSELIIDU NOORTEJUHT PRIIT SILLA

Viljandimaa narkonõukogu narkoennetustöö preemia sai Kaitseliidu Sakala maleva noorteinstruktor Priit Silla. Preemia andis kodanikupäeval, 26. novembril maleva staabis üle Viljandi maavanema kohusetäitja Kalle Küttis.

Priit Silla on Kaitseliidu Sakala maleva eriorganisatsiooni Noored Kotkad noorteinstruktorina tegutsenud kümme aastat. Ta on korraldanud üle paarikümne noorte suvelaagri, läbi viinud Kärstna lahingumänge ja lavastanud noortenäidendeid. Preemia taotluses märgiti, et just tänu Silla aktiivsele tööle kuulub organisatsiooni 300 poissi.

Priit Silla oli ka ainuke kandidaat, keda nõukogule esitati. Mullu oli narkoennetustöö preemia kandidaate neli.

“Ausalt öeldes oleme väga kurvad,” möönis nõukogu sekretär Elo Paap. “Nii väike aktiivsus näitab selgelt, kui vähe väärtustatakse inimesi, kes tegelevad noorte ja narkoennetustööga. Ma ei kahtlegi, et tegelikult on selliseid inimesi palju. Tundub lihtsalt, et nende tegevust ei osata hinnata.”

Narkoennetustöö preemia eesmärgiks on toetada ja aktiveerida narkovastast tegevust Viljandimaal. Preemia statuudis öeldakse, et kogu ühiskonna sallimatu suhtumine narkomaaniasse ja narkokuritegudesse suudab panna aluse tekkinud olukorra muutmiseks.

Möödunud aastal esmakordselt välja antud preemia sai Viljandi Politseiprefektuuri kriminaalosakonna narkokuritegude talituse juhtivinspektor Margus Sass.

KAITSELIIDU JÄRVA MALEVA PEALIK

KAPTEN ARVI NIGLAS

Sündinud 4. mail 1959 Paides

Haridus:

1977 Paide I Keskkool
1994 kaitsejõudude peastaabi nooremohvitseride ettevalmistus- ja täienduskursused
1997 Taani kodukaitse juhtimiskursus
1998 Marshalli keskuse juhtimiskursus
1998 staabikursus Rootsis
1999 talvesõjakursus Norras
2001 Taani kodukaitse jao- ja rühmapealiku kursus
2002 pataljoniülema kursus Rootsis

Teenistuskäik:

1977–1979 ajateenistus Nõukogude armees
1994–1995 Kaitseliidu Järva maleva instruktor-relvur
1995–2003 Kaitseliidu Järva maleva staabiülem
2003–... Kaitseliidu Järva maleva pealik

Auastmed:

1994 nooremleitnant
1997 leitnant
2000 kapten

Autasud:

Kaitseliidu teenetemedal III klass

Perekonnaseis: abielus, tütar ja poeg

IGALE MALEVALE OMA JOOKSUSILD

2002. aasta juulis moodustati Tartu malevas paadirühm, kes osales õppusel Medceur 2002 iseseisva üksusena. Paadirühma kuulub 24 Tartu maleva kaitseliitlast.

FOTO: Jaanika Ojakõiv

Jaanika Ojakõiv, kapral

Mullusel nime Medceur 2002 kandud õppusel oli paadirühma ülesandeks valmistada paadisild. See on sild, mis ehitatakse paatide peale, et üksus saaks veetõkke ületada. Et alati ei pruugi paadisild olla selleks parim võimalus, plaaniti edaspidi katsetada ka teisi meetodeid veetõkke ületamiseks.

Tartu maleva jooksusillast

Tänavu otsustati katsetada jooksusilla ehitamist ja kasutamist. Ehitamiseks kasutati juba varem koostatud juhendit. Selle juhendi ja vastavad töömeetodid töötasid 1998. aastal välja Tartu Üksik-jalaväepataljonis tegevteenistuses olnud praegune Kaitseliidu Jõgeva maleva pealik leitnant Janno Rosenberg ja Tartu maleva väljaõppeallohvitser vanemveebel Madis Nigula.

Õppus viidi läbi 26. ja 27. juulil kahes osas. Üks osa korraldati Lehola väljaõppekeskuses ja teine Kabina karjääris. Seekordsest õppusest võttis osa kümme paadirühma kuuluvat kaitseliitlast ning vastutavaks läbiviijaks ja juhendajaks oli vanemveebel Madis Nigula.

Jooksusild on mõeldud isikkoosseisu veetõkke ületamiseks jalgsi ja pea-aegu kuiva jalaga. Et sild on ehitatud suhteliselt õhukesest puitmaterjalist, ületatakse see lühikeste ja tihedate sammudega joostes, nii et meeste vahe on umbes 15 m. Sellega välditakse silla läbivajumist ja see ainult vibreerib vee peal. Valmis tehtud platvorme on hea kokku panna ja jälle koost lahti võtta ning neid on lahtivõetuna ka suhteliselt kerge transportida.

Ehituskäik

Sild ehitati 26. juulil Lehola väljaõppekeskuses. Selleks kulus kaks tihumeetrit tolliseid laudu. Vaja läks veel naelu, polte, mutreid, trossi, vintsi ja ankrut. Esmalt tuli lauad saagida ühe-, kahe- ja neljameetristeks juppideks. Nendest

Käepärane jooksusild üle vaigse vee. Kerget kaalu uudistajad said vee pinnal märjaksamist kartmata vabalt liikuda. Et täisvarustuses suurekasvulised sõjamehed kuiva jalaga üle vee saaksid, peab sild olema veidi laiema kandepinnaga.

ehitati kõigepealt esimene ja viimane platvorm ning siis vaheplatvormid. Vaheplatvorme ehitati täpselt nii palju, kui oli vaja veetõkke katmiseks, et seda saaks ületada. Silla laiuseks sai kaks meetrit ja pikkuseks umbes 50 meetrit.

27. juulil katseti silla püsimist vee peal ja sellest üle jooksmist. Valmisehitatud platvormid transporditi autokastis Kabina karjääri. Nüüd hakati platvorme omavahel ühendama ja järjest vette laskma. Selleks, et platvormid omavahel segamini ei läheks, olid need eelnevalt nummerdatud. Platvormid ühendati omavahel poltidega, et neid oleks võimalik hiljem jälle lahti võtta. Silla kokkupanekuks kulus jaosuurusel üksusel maksimaalselt 20 minutit. Täispikkuses kokkupandud sild toimetati karjääri kõige kitsamasse kohta, et seal ülejooksmist katsetada. Olenevalt veetõkke laiusest ja voolu kiirusest jooksusild kas kinnitatakse üle vee viidud trossi külge või ainult otstest kalda külge. Et kõnealuses kohas eriti tugevat voolu polnud,

kinnitati paigaldatud sild mõlemast otsast tugevalt kalda külge.

Nüüd oli julgetel võimalik jooksusilda katsetada. Proovimise käigus tulid ilmsiks mõnedki apsud, mida tuleb hiljem parandada. Näiteks üheks suuremaks veaks oli liiga väike kandevõime, nii et kui mõni kogukam võitleja koos oma varustusega sillale astuks, tuleks tal tõenäoliselt veetõkke ujudes ületada.

"Jooksusilla ehitamine oli meil juba pikemalt planeeritud üritus. Nüüd on meil see sild olemas ja kavatseme seda tulevikus korraldatavate õppuste käigus kindlasti kasutada ning kui huvi on, siis teistelegi malevatele laenutada," ütles vanemveebel Madis Nigula.

Valmisehitatud jooksusilda on võimalik operatiivselt kasutada nii sõjaliselt väljõppeks kui ka tsiviilisikute abistamiseks üleujutuste ja muude loodusõnnetuste korral. ■

Kapral Jaanika Ojakõiv on Kaitseliidu Tartu maleva pressiesindaja.

PATRULLVÕISTLUS VÄLK NÄITAS ERNA RETKE KARMUST

Kuido Külm, lipnik

Kaitseliidu Tallinna maleva Nõmme malevkonnas hakati 1997. aastal pärast ebaõnnestunud Eel-Eernal osalemist lipnik Tarmo Kanguri eestvedamisel süstemaatiliselt arendama luurepatrulle Erna retkeks ja muudeks sõjalis-sportlikeks võistlusteks, et välja sõeluda malevkonna liikmete seast need, kes suudaksid taluda patrullretke koormust võistluspinge all.

Malevkonna liikmete ja toetajate annetuste abil on luurerühmadele ehk nn Erna võistkondadele ostetud ka erivarustust ja relvastust. Selle tagajärjel on aasta-aastalt paranenud võistkondade saavutatud kohad, näiteks tänavu saavutati Valgel Laeval 2., 4. ja 7. koht ning Eel-Eernal 2. ja 8. koht.

Esimene vasikas ei läinud aia taha

Mingil hetkel otsustasid võistlejad, et Erna pisiku süstimiseks tuleb ka ülejäänud malevkonna liikmetele anda aimu, mida kujutab endast korralik patrullvõistlus.

Nõmme malevkonna esimene sõjalis-sportlik võistlus Välk peeti 14. juunil 2003 Harjumaal Tänassilma-Luige kandis ja selle eesmärgiks olid Erna retkel osalejad seadnud Nõmme malevkonna liikmete oskuste ja füüsilise vastupidavuse kontrolli. See oli ühepäevane võistlus, kus võistkonnad pidid ligi 25 km pikkusel trassil 10 kontrollpunktis näitama erinevaid sõdurioskusi.

Vaatamata esmakordsusele oli kogu võistlus lausa suurepäraselt korraldatud ja lisaks Nõmme malevkonna võistkondadele olid oma esindused välja pannud ka Tallinna maleva Lõuna, Lääne ja Põhja malevkond.

Võistluse alguses tuli orienteerudes läbida kolm kontrollpunkti, kus kohe tuli välja võistkondade nõrgim oskus – see oli 1989. aastast pärinevast Nõukogude armee topograafilisest kaardist tehtud mustvalge koopia abil maastikul liikumine, mistõttu korraldajad olid sunnitud vastu võtma otsuse, et vaatamata hilinevatele lubatakse võistkondadel siiski kontrollpunktides harjutusi sooritada.

Tähelepanuväärne oli samas võistlejate endi arvamus, et kuna luurepat-

Meditsiiniülesanne, nagu sellistel võistlustel juba tavaks saanud, nõudis võistlejalt kiiret situatsiooni hindamist ja hädasolija abistamist käepäraste vahendite abil kõiki õpitud teadmisi kasutades.

rullid peavadki tegutsema kogutud luureinformatsiooni põhjal koostatud ebatäpsetel kaartidel, saab siunata ainult enda käpardlikkust.

Eripalgelised kontrollpunktid

Igal juhul andis võistlus hinnatavat teavet isikkoosseisu väljaõppe kohta ja kinnitas malevkonnas levivat arusaama, et enne kui hakata koostama võistkondi Eel-Erna ja Utria dessandi taoliseks võistlusteks, tuleb soovijatel kõigepealt näidata tulemusi väiksematel jõukatsumistel.

Esimene ülesanne pärast trassi alguse kontrollpunktide läbimist oli vastase lahingutehnika tundmine kontrollpunktis Bravo. Järgmises punktis Charlie näitas iga võistkond meeskonnatööd automaadist laskmisel. Kontrollpunktis Delta tuli heita granaati ja järgnevas, Echos oli ees ootamas miinivälja ületamine. Pärast seda tuli Foxtrot 1s kanda miiniväljal haavata saanud kaaslast 400 m pikkusel rajal kiiresti miiniväljast eemale. See harjutus jäi viimaseks Nõmme malevkonna koolitüdrukutest koosnevale võistkonnale.

Järgnevateks pikemateks trassilõikudeks anti võistkonnale lisaks kaasa tankitõrjemiin. Koos miiniga tuli jõuda

relvatestile punkti Foxtrot ja pärast seda oli pikem rännak lõksmiini valmistamiseks vaenlase vastutegevuse piirkonnas kontrollpunkti Golf. Sellel teosal lõppes jõud ülejäänud katkestajatel.

Järgnevas esmaabiharjutuses punktis Hotel hinnati võistkonna tegevust liiklusõnnetuse korral. Rajale jäänutel tuli seejärel murda koos tankitõrjemiiniga läbi vastutegevuse järgmisesse kontrollpunkti. Viimasteks kontrollpunktideks oli võistkondade moraal kohtunike hinnanguil juba üsna alla käinud. Lõpujooks läbi Männiku karjääri asendus käimise ja spordirelvadest laskmisel Männiku siselasketiirus hakkasid ka kohtunikud närvi minema.

Hommikul kell 6 starti asunud võistkondadest suutsid ainult võitjad aja- graafikust enam-vähem kinni pidada.

Pärast võistlust ootasid võistlejaid saun ja õhtusöök hotellis Trap. Et suuremaid korralduslikke apse ei olnudki ja jõukatsumine andis väärtuslikke kogemusi, peetakse patrullvõistlus Välk ka järgmisel, 2004. aastal.

Teave patrullvõistlusest Välk on välja ka Internetis Nõmme malevkonna kodulehel (www.kaitseliit.ee/nommemlvk/index.html). ■

KAITSELIIDU TARTU MALEVA TUPSU-TRALLA

Üsnagi omapärase nimega luure-patrullvõistlus Tupsu-Tralla 2003 korraldati Kaitseliidu Tartu malevas tänavu esmakordselt. Võitlusele andis nime kentsakas auhind.

Jaanika Ojakõiv, kapral

Teistes malevates toimusid juba varem mitmesugused patrullvõistlused, aga Tartul ei olnud midagi konkreetset välja pakkuda. Siis tekkis mõnedel Tartu maleva kaitseliitlastel, kes kannavad nn Tupsu kompanii nime, idee korraldada võistlus omanimelisele karikale. "See mõte oli meil juba mitu aastat peas küpsenud ja nüüd sai võistlus siis ära tehtud," ütles vanemveebel Arvi Asi.

Omapärase nimevaliku põhjustas aga kentsakas auhind. Esmapilgul värvikirevat ja pehmet mänguasja meenuvat auhind peidab oma sisemuse 81 mm kahjutuks tehtud miinipilduja miini. Tupsu-Tralla peakorraldajaks oli Tartu maleva staabiülem leitnant Indrek Raudsepp ja abikorraldajaks instruktor vanemveebel Arvi Asi.

Võistluse eesmärgiks oli kontrollida Tartu maleva kaitseliitlaste suutlikkust täita luureülesannet lahingupaari koosseisus vastase kontrollitaval maa-alal. Trassil tuli täita luureülesanne, sooritada laskeharjutus, kohtuda sidemeestega ja vaja läks ka aerutamiskust ning võimet raskel maastikul kiiresti liikuda. Võistlejad pidid olema head kaardilugejad, sest erinevalt tavapärasest ei näidatud marsruuti ette, vaid anti võistlejatele tundmatust kohas ainult järgmise punkti koordinaadid ja kästi edasi ise hakkama saada.

Linnarahva silma all

Võistlus viidi läbi Tartu maakonnas Selgise-Tartu piirkonnas 22. ja 23. juunil. Start anti Selgisel 22. juuni õhtul kell 22. Esimesi võistlejaid hakati finišisse ootama 23. juuni pärastlõunal kella kahe paiku. Finiš asus Emajõe pargis Kalevipoja kuju juures. Seega oli linnarahval võimalik kaitseliitlaste tegevust jälgida ja neile kaasa elada. Samal ajal korraldati seal maakaitsepäev, mille raames jagati linnarahvale sõdurisuppi ja oli avatud relvanäitus. Pärast piduliku tulejagamistseremoonia lõppu pakkus Kaitseliidu Tartu malev ka võimalust proovida dessantpaadisõitu Emajõel.

Võitlusele oli registreerunud 14 lahingupaari, kellest 11 jõudis starti. Kõik osalejad pidid olema läbinud sõjalise baasväljaõppekursuse ja omandanud üksikvõitleja oskused.

Mandaadis loositi välja stardijärjekord. Võistlejatele algas start suvalises kohas autokastist välja hüpatel. Avastades ennast hilisel tunnil tundmatul alal, kaart koos kodeeritud sõnumiga näpus, pidi leidma kahe tunni jooksul sidemehe. Enamik lahingupaaridest sellesse punkti õigeaegselt ei jõudnud, ja mis kõige üllatavam, selle põhjustas paljude oskamatus kaarti lugeda.

Sidemehele pidi saama luureülesande, ja kui ülesanne teada, tuli anda jalgadele valu, et jõuda õigeaegselt järgmise punkti. Raja tegid raskeks vesine maapind ja tormis kannatada saanud mets, mille läbimine muutus kohati ohtlikuks. Võistlejate niigi rasket teekonda pidurdasid vastutegevuse usinad võitlejad, kes luureobjekti ümber patrullisid. Vastutegevusele vahelejäamine aga tähendas 30-minutilist ajakadu, sest nii pikka aega oli vastutegutsejail õigus võistkonda vahelejäamise korral kinni pidada.

Võitjaks tulnud lahingupaari luureandmete kohaselt keetsid luureobjektile viibinud kolm isikut rahumeeli kohvi ja sõid saiakesi ning kuivatasid riideid.

Pärast luureülesande täitmist tuli suunduda järgmise kontrollpunkti, milleks oli laskmine. Lasta tuli kolmelt kauguselt ja kasutada kolme laskeasendit: 125 meetri kauguselt lamades, 75 meetri kauguselt põlvelt ja 50 meetri kauguselt püsti. Relvaks oli AK-47.

Sellese kontrollpunkt jõudsid juba väga vähesed, sest raske maastiku tõttu olid võistlejad nii füüsiliselt kui ka vaimset rivist väljas.

Edukamad eraldi

Seoses paljude võistkondade väljalangemisega ja kontrollpunktidesse mitte jõudmisega tulid organiseerijad võistlejatele vastu ja moodustasid kaks võistlusrühma. Esimesse rühma kuulusid

need, kes olid enamiku trassist edukalt ja õigeaegselt läbinud ja said võistlust jätkata algsete reeglite järgi esikoha peale. Teise rühma moodustasid võistlejad, kes soovisid vaatamata ebaõnnele kontrollpunktides ülesannete täitmisel võistluse siiski lõpuni kaasa teha.

Järgnevalt viidi reeglite järgi võistlejad masinatega Kõrvekülla. Seniste saavutuste põhjal koostatud pingerea järgi pidid lahingupaarid jooksma Kõrveküllast Kvissentali, kus ootasid paadid. Tee pikkus oli umbes viis kilomeetrit. Nüüd oli aga aeg näidata oma oskusi aerutamises, sest sealt edasi pidi dessantpaadidega finišisse aerutama.

Enne lõpetamist ootas aga veel üks ülesanne. Lahingupaarid pidid aja peale osadest kokku panema raadiojaama SEM-70 ja looma sellega side.

Võitjate muljed

Võitjateks tuli Kaitseliidu Tartu malevas juba teada ja tuntud Erna-võitlejatest lipnik Kersti Vennikust ja vanemseersant Kristjan Sepast koosnev lahingupaar. Võistluse lõpetasid viis lahingupaari ja üks üksikvõitleja. Luureülesandega suutsid hakkama saada ainult kolm lahingupaari.

"Olukorra tegi raskeks see, et oli palju vihma sadanud ja oli väga, väga märg. Võistlus oli väga raske. Mina võrdleksin seda Eel-Ernaga või peaksin isegi raskemaks," kommenteeris lipnik Kersti Vennik.

Üldiselt jääd i korraldusega rahule. Võistlus oli hästi läbi mõeldud ja mõistlikult organiseeritud. Põnevaks tegi asja see, et olukord oli võimalikult tegelikkuks sarnanev, alustades tundmatust stardipaigast ja lõpetades raske maastikuga ning kõigele lisaks oli pidevalt nii kiire, et puhkuseks aega ei jäänudki.

"Seekordne Tupsu-Tralla oli n-õ katsetus. Proovisime uusi võimalusi võistluse korraldamiseks. Kindlasti on kavas hakata seda võistlust korraldama igal aastal, aga me pole veel kindlad, kas jätame selle malevasiseseks või kaasame ka teisi Kaitseliidu malevaid," ütles leitnant Indrek Raudsepp. ■

KOTKANOORTE SUURLAAGER SAAREMAAL

Kerstin Käärik

Tänavune noorkotkaste ja kodutütarde suurlaager algas 8. juulil ja kestis neli päeva. Tegevuskava oli tihe: tutvumisõhtu, matk, õppused, folklooriõhtu, tutvumine Kuressaarega, kohtumised jõustruktuuride esindajatega, sportimine, laulupidu, disko, laagri laad.

Tutvumisõhtu peeti laagri esimesel õhtul. Iga malev esines teemal "Mina ja Saaremaa". Malevaid oli kokku tulnud kogu mandrilt ning Hiiumaa- ja Saaremaalt, lisaks külalised Lätist. Esitatud kavad olid õpetlikud ja vaimukad – kellel kodus valmis mõeldud ja lavastatud, kellel käigult improviseeritud. Kõiki läbis Saaremaa-teema. Eriti huvitav oli Põlvamaa etteaste: nemad töid välja Saaremaa ja Põlvamaa erinevused-sarnasused.

Vaatamisväärsuste lummas

Järgmisel päeval käisime matkamas. Läbisime Orissaare noorgiudide juhendamisel umbes kümnekilomeetrilise matkaraja: Oti mõis – Põide kirik – Põide maalinna – Koigi.

Koigi soostiku üldpindala on 3980 ha ja see on suurim omataoline kogu Lääne-Eesti saarestikus. Soos on mitmekesine ja huvipakkuv loodus, kus on elupaiga leidnud mitmed loodusharuldused. Soomassiivi rohumaa osas on määratletud 35 taimeliiki. Viiendiku moodustavad soometsad ja suurema osa võtab enda alla raba, kus turbalasuundi paksus on 3–4,5 m. Alutaguse matkarajal käinud oskasid kohe võrrelda: Koigi matkarada oli piiratud nähtavusega, kus kaugemal olevaid veesilmi kätte ei paistnud, ka taimed ei hakanud võsase metsa all kohe silma. See-eest oli Koigis hea vaatlustorn, kust kõik said kaugele vaadata ja luiki imetleda.

Kodutütred isekeskis

Samal päeval olid tüdrukutel kavas vestlus organisatsioonist, kunstitund ja lõdvestav võimlemine. Kodutütarde peavanem Angelika Naris haaras neiu-hakatised kõigepealt mängima: teretati üksteist eesti, vene, jaapani ja prantsuse moodi.

Seejärel läks töö tõsisemaks. Nimelt tuli igal rühmal paberile kirjutada Kodutütarde organisatsiooni plussid, miinused ja tulevikunägemus. Selgus, et suureks plussiks on seltskond ja koonduused ning miinuseks vormiriietus ja liiga lühikesed laagrid. Tulevikunägemus polnud veel päris selge, kuid rõhutati organisatsiooni vajalikkust ja suurendamist ning ühislaagreid noorkotkastega.

Kunstitunnist ja lõdvestavast võimlemisest (joogast) võtsin ka ise osa, esimeses joonistasin püüdlilikult, teises ei olnud ma tunni lõpupoole enam ärkvel – nii lõdvestavalt pidadagi jooga mõjuma. Kunstitund meeldis tüdrukutele väga: juhendaja kausta jäi palju muljerrikkaid harilikku pliiatsi joonistusi.

Mehelikumat meelelahutust

Poistele mõeldud tegevused täitsid sama ülesannet – arendada noort inimest mitmekülgseks. Päev tipnes õhtul Leisi kooli folklooriansambli esinemisega. Ei tähendanud päeval läbikõnnitud kilomeetrid – lapsed löid kaasa iga laulus ja liikumismängus, eeskujuks olid ju rahvariities eakaaslased. Publiku hulga tõttu kostis tihti: "Korrata! Korrata!"

Kolmas päev algas kohtumistega eri jõustruktuuride (vetelpääste, piirivalve, pommirühm, politsei) esindajatega. Saime põhjaliku ülevaate nende igapäevast tööst. Järgnes huvitav ja hariv õpisõit 440-aastasessa Kuressaarde. Tutvusime Kuressaare lossiga (orjakelder, sonetikaabel, loitsukamber) ja linnaga.

Seejärel sõitsime Kuressaarest 18 km Kuivastu poole ja jõudsim Saaremaa ühe erakordseima vaatamisväärsuse – Kaali järveni. Selle korrapärane ümar kuju ja uuringud on kinnitanud, et tegemist on meteoriidikraatriga. Rahvasuu kõneleb Kaalist kui põhjatust järvest. Seda veekogu siiski pole, sest kõige rohkem 16 m sügavusel on kõva põhi vastas. Veepeegli diameeter on keskmiselt 50 m. Valli harjalt möödetuna on valli sõõri diameeter 110 m. 30 raudmeteoroidi leidmine 1937. aastal kinnitas päritolulegendid. Teadlaste arvamus on, et mööda on meteoriidi langemise ja järve sünni ajaks umbes 700. aasta eKr.

Pärastlõunane aeg kulus spordile. Peeti ülelaagriline rahvastepallivõistlus nelja palliga. Oli lõbus ja kaasakiskuv mäng, segadust kui palju. Edasi mindi kaika seljas vigursõitu tegema. See käis järgmiselt: mitmemeetrisele kaikle tuli mahutada võimalikult palju võistlejaid, kaigas tõsteti jalge vahele ning nõnda läbiti slaalomirada edas- ja tagurpidi, tagurdati garaaži ja külgpoksi. Riivata ei tohtinud ühtegi rajapiiret. Kõik olid tõelised tegijad.

Laulud, lust ja laad

Õhtul jõudis kätte kauaoodatud laulupidu, eestvedajaks Kodutütarde Saaremaa ringkonna vanem Raili Nõgu. Süntesaatoril saatis kogu pidu Leisi kooli õpetaja Tiina Oks. Kõigepealt loitsiti lõke süttima, samal ajal kõlas peo avalaul "Mu isamaa, mu õnn ja rõõm". Järgmisena olid repertuaaris "Eesti lipp", "Mu isamaa armas", "Ärkamise aeg", "Jää vabaks, Eesti meri" jt. Edasi tulid Saaremaa laulud: "Me isad ja emad on saarlased", "Oi, need sinavad veed", "Saaremaa valss", "Saaremaa ning Maarjamaa", "Muhumaa". Kokku kõlas laagriplatsil mitu tosinat laulu.

Uhke laul kõlas kindlasti kaugele. "Saaremaa valsi" ajal tantsisid esimesed, julgemad paarid juba murul.

Suurlaagri viimane päev algas laadaga. Iga malev pidi välja panema kaks laadapunkti, milles tuli osutada teenust ja seda teistele müüa. Laagrirahaks oli Koorti kroon, iga teenus maksis ühe krooni. Pakkumisi oli igat masti: laagrimälestused, soovilaulud, viltpliiatsiga tätoveeringud, logo kirjutamine särgile, massaaž, stressikotikesega lõõgastumine jne. Kõige populaarsemad olid stressikotikesed ja kehamaalingud – nendes boksisides käis pidev tunglemine.

Nelja päeva sisse mahtus veel ujumine, lipu heiskamine ja langetamine, söömine, igaõhtused diskod. Laagrist jääb meelde mõnus merevesi, lustakad mängud, eakohane ja arendav tegevus, Saaremaa looduse eriline ilu, suurepärase seltskond. ■

Kerstin Käärik on Sakala maleva noorteinstruktor.

KAITSELIIDU ALUTAGUSE MALEVA PEALIK

MAJOR ARNO KODU

Sündinud 16. märtsil 1956 Antslas

Haridus:

1976 Tihemetsa Sovhoostehnikum
1994 kaitsejõudude peastaabi nooremohvitseride ettevalmistus- ja täienduskursused
kaitsejõudude peastaabi tagalaohvitseri kursused
2001 Soome Maakaitsekõrgkooli kõrgema juhtkonna erikursus

Teenistuskäik:

1977–1979 ajateenistus Nõukogude armees
1992–1993 Kuperjanovi üksik-jalaväepataljoni rühmaülem
1995–1996 Piirivalve Kagu piirkonna tagalajaoskonna ülem
1996–1997 Kaitseliidu peastaabi tagalaosakonna ülem
1997–2001 kaitsejõudude peastaabi tagalaosakonna ülem
2001–2003 Kaitseliidu peastaabi tagalaosakonna ülem
2003–... Kaitseliidu Alutaguse maleva pealik

Auastmed:

1993 veebel
1994 nooremleitnant
1996 leitnant
1997 kapten
1999 major

Autasud:

Kaitseliidu Valgeristi III klass
Kaitseväge teenetemärk
Mälestusmedal "10 aastat taastatud kaitseväge"

Perekonnaseis: lahutatud, kaks tütar ja poeg

KAITSELIIDU HARJU MALEVA PEALIK

KAPTEN URMAS SUSI

Sündinud 23. oktoobril 1962 Järvakandis

Haridus:

1981 Kutsekeskkool nr 25
1994 kaitsejõudude peastaabi nooremohvitseride ettevalmistus- ja täienduskursused
1996 Taani kodukaitse kompaniülema kursus
1999 Taani kodukaitse juhtimiskursus
2002 pataljoniülema kursus Rootsis

Teenistuskäik:

1994–1995 Kaitseliidu Järva maleva staabiülem
1995–1996 Kaitseliidu Järva maleva pealiku kt
1996–2003 Kaitseliidu Järva maleva pealik
2002–2003 Kaitseliidu Harju maleva pealiku ülesannetes
2003–... Kaitseliidu Harju maleva pealik

Auastmed:

1994 lipnik
1996 nooremleitnant
1997 leitnant
2000 kapten

Autasud:

Kaitseliidu Valgeristi III klass
Kaitseliidu teenetemedali III klass

Perekonnaseis: abielus

MÖTTEID AASTAIL 1940–1941 TEGUTSENUD METSAVENDADEST XI

KES SIIS IKKAGI OLID METSAVENNAD JA MIKS ON NENDE TEGEVUSE TEADUSLIK UURIMINE TEISE MAAILMASÕJA SÜNDMUSTE KONTEKSTIS MEILE TÄHTIS NII PRAEGU KUI KA TULEVIKULE MÕELDES

Vaata ka Kaitse Kodu! I, II, III, IV ja VI 2001 ning I, II, III, IV ja VI 2002

Olavi Punga

Esimese nõukogude okupatsiooni ajal Eestis tegutsenud metsavendade teod on viimase tosina aasta jooksul leidnud üha põhjalikumalt kajastamist. Ajaline distant võimaldab meil praegu tunduvalt objektiivsemalt ja põhjalikumalt teemat käsitleda kui sõja ajal või vahetult pärast seda.

Metsavendluse tekke põhjustest

Enamasti on sügavamalt järelemõtlemata nimetatud metsavendluse tekke põhjusena küüditamist. Tõepoolest, küüditamisele järgnenud päevadel suundus metsa esimene suurem laine inimesi, kuid esimesed metsavennad olid seal juba mitu kuud varem. Analooiselt esimesele suurele inimeste metsamineku lainele küüditamise järel suundusid arvukad inimhulgad metsa ka pärast sõja puhkemist ja mobilisatsioonide väljakuulutamist. Seega on küüditamisel küll oluline koht metsavendluse teket mõjutanud sündmuste ahelas, kuid kindlasti polnud see peapõhjus.

Küüditamine mõjus ühiskonnale šokina,¹ vahetumana kui iseseisvuse kaotamine või natsionaliseerimised. Inimeste memuaaridest võib leida arvukalt näiteid metsaminekust või enese varjamise alustamisest pärast küüditamist.² Põhjusena nimetatakse aga mitte küüditamist ennast, vaid hirmu või kartust,³ et see juhtub ka nendega. Hirmu küüditamise ees on hiljem tunnistanud isegi mobilisatsiooniga Venemaale kaasa läinud.⁴

Seega võiks metsavendluse tekke üheks peapõhjuseks pidada inimlikku hirmu, mille oli suutnud tekitada Eestis valitsev võim.

Heal lapsel mitu nime, aga kasutame võõrast

Saksamaa ja N Liidu vahelise sõja eel ja ajal tekkis Eestis hulk inimesi, keda kaasaegsed kutsusid enamasti *metsavendadeks*. Metsavenna kõrval võib erinevatest allikatest ja väljaannetest leida ka selliseid nimetusi nagu *partisanid*, *sissid*, *võsavennad*, *pilliroovennad*, *roomehed* jne. Iseenesest pole sellises nimele hulgas midagi kummalist. Et kogu metsavendlus oli iseenesliku tekkega, tekkisid ka nimed just sellised, nagu kaasaegsed õigeks pidasid seda nähtust kutsuda.

Ometi on mitmel nimel oma kindel põhjus. Nii näiteks kutsuti ennast Mustjärve ja Kuningvere järve kaldal varjanud metsavendi *pilliroovendadeks*.⁵ Samalaadne nimetus *roomehed* pärineb aga Läänemaalt, kus metsade vähesuse tõttu peideti ennast Matsalu lahe äärses roostikus.⁶ Erinevalt eeltoodud nimekujustest võib Valgamaa metsavendade sissideks nimetamist pidada suure tõenäosusega leitnant Eduard Suursepa kirjanduslikuks panuseks.⁷

Metsavendade partisanideks ja sissideks nimetamise üheks põhjuseks võis olla soov toonitada okupandile osutatud vastupanu, mida need ajaloolise taustaga nimetused toona sümboliseerisid. Teise maailmasõja ajal kinnistus aga nimetus partisan kogu maailma silmis Saksamaa vastu võidelnud Vene vastupanuliikumisele ja seetõttu pole

päril korrektne kasutada tänapäeval⁸ sünonüümidenä nimetusi *metsavend*, *omakaitselane* ja *partisan*.⁹ Seda enam, et metsavendade vastu saadeti ka puna-partisane.

Eeltoodust lähtuvalt võiksime tänapäeval kas või lugupidamisest eesiseade vastu mitte segi ajada metsavendi ja partisane.

Metsavennad pole aga ainsad, kellele on liiga tehtud. Ka hävituspataljoni üksust on kas keelevääratuse või lihtsalt nimetuste väljakujunemata tõttu tituleeritud omakaitsealgaks.¹⁰

Metsavenna staatus ja sellega kaasnev

Metsavendade seisuse peamiseks erinevuseks Eesti okupeerimise ja annekteerimise järel tekkinud vastupanuliikumise osalenutest oli nende staatus. Kui vastupanuliikumine oli valitseva võimu suhtes legaalselt elavate inimeste tegutsemise, siis metsavennad olid valitseva võimu silmis *lindprij* staatuses ehk väljaspool seadusi.

Värsketele metsaelanikele oli esmaseks ja sel ajal kindlasti kõige olulisemaks saavutatud tulemuseks repressioonide vältimine ehk lihtsalt ellujäämine. Inimeste hirm ja soov end alal hoida oli sundinud neid tegutsema. Mitte alati ei olnud aga inimeste oskused vaenlase tagalaks muutunud kodumaal ellujäämiseks piisavad. Puudusid kogemused tegutsemiseks jahiloomaseisuses.

Tagaetaava muredele lisandus peagi veel vajadus hoolitseda vabaduses elavate repressioonivõimude lähisugulaste eest. Metsavennaks hakkamisega suu-

deti vältida repressioone iseenda suhtes, aga mitte kaitsta selle eest lähedasi. Pärast tulutuid katseid mõjutada metsavendi jutu ja üleskutsetega välja tulema¹¹ asusid võimuesindajad terroriseerima nende omakseid. *Pantvangidena*¹² viidi ära terveid perekondi, arreteeriti üks vanematest vms. Metsavennad seevastu püüdsid seni veel vabaduses viibivaid lähedasi ohutusse kohta toimetada, vahel andsid ennast ka võimude kätte naiivses lootuses päästa kedagi lähedastest.

Probleemid julgeolekuga ehk kogemuste puudumine

Alalisest elukohast lahkumine ning loodusest varju ja kaitset otsima asumine nõudis inimestelt eelkõige julgust langetada see kogu elukorraldust muutev radikaalne otsus. Paljudele ei jätnud vaenlane aega seda küsimust vaagida ja seetõttu tegutseti instinktiivselt. Kuigi julgusel ja instinktidel oli metsavendade tegevuses kindlasti oluline osa, puudus enamikul uutest metsaelanikest ettekujutus elementaarseimatestki julgeolekumeetmetest kujunenud olukorras tegutsemiseks.

Eelkõige just teadmatuses ja kogematuses, hiljem ka liigsest enesekindlusest tulenenud vigu võibki pidada suurimateks metsavendade hukkamist või represseerimist põhjustanud faktoriteks.

Nii kummaline kui see ka ei tundu, leidsid metsavennad aega tegelda paberimajanduse ehk täpsemalt mitmesuguste "dokumentide" koostamisega. Kõige sagedamini kirjeldatakse allikates viit erinevat liiki dokumente: käskkirjad, laagri- või salganimekirjad ja toidulehed, lahinguplaanid ja -kavad ning vastuvõtu-üleandmisaktid.

Paberimäärimise vohamisest rahu-aegses stiilis toome siinkohal näite Rakvere Ümbruse Rahvakaitse Pataljonist ehk Kulina-Puka metsavendade laagrist. Nimetatud laagris anti ajavahemikus 31. juulist 7. augustini välja ühtekokku üheksa käskkirja.¹³ Käskkirjadega kehtestati laagri sisekord ja laagri liikmete välistunnused, fikseeriti laagri koosseis nimeliselt ja määrati vastuvõetud inimesed allüksustesse, võeti inimesed toidule ja kustutati toidult.

Tegemist on omamoodi rekordiga metsavendluse ajaloos, mis kujukalt ilmestab laagri juhtkonda kuulunud inimeste soovi jäädvustada oma nimed ajalukku. Kunstlikult ülespuhutud paraa-

ditsemine niigi keerulises olukorras viis selleni, et laagri ülem oli sunnitud metsavendade rahulolematuse tõttu vormistama viimase käskkirjaga enda tagasiastumise ja lahkuma laagrist. Lõbusa järeлмаigu kogu kirjeldatud paberimäärimisele jätab asjaolu, et kirjutusmasin ja paljundusvahendid saadi laagri-le punapartisanidele ette valmistatud peididikust.

Kirjeldatud dokumentide koostamisele võiks ehk isegi positiivse hinnangu anda, kui sellega oleks kaasas käinud ka oskus need õigel hetkel hävitada. Erinevalt Kulina-Puka laagri metsavendadest ei lõppenud mitmesuguste paberite koostamine paljudele metsavendadele õnnelikult. Toome siinkohal mõned näited, mis pärinevad hävituspataljoni sulest.

"Tean nimetada ainult üht – ratsaväe eruohvitseri Lindemanni, kes sai Paunküla juures surma ja kelle juurest leiti nimestik 160 kohaliku bandiidi kohta."¹⁴

"Selle haarangu tulemusel tabati parašütistide ja bandiitide staap [- -], kust saadi kätte valgete nimekirjad."¹⁵

"Poiste juhatamise peale korraldasime haarangu Joaveskile, kus sattusime otse staapi. Seal saime kätte nimekirja."¹⁶

"Lipnik Marnot. Tema juurest leidsime bandiitide meeskonna täieliku nimekirja, kus 17 meest olid kirjas automaatpüstolitega relvastatud parašütistidena ja ülejäänud 20 meest lähema ümbruskonna talupidajatena."¹⁷

Sama sündmuse kohta leidub veel teinegi, esimest mõnevõrra täpsustav kirjeldus:

"Talust saime kätte osa vaenlase staabi dokumente, millest selgus, et juba kümme päeva oli talus olnud 37-meheline vaenlase salk. Näiteks oli talu peretütre poolt peetud igapäevast toidul olijate päevalehte, kus oli täpselt märgitud, kui palju mehi sai ühel kui teisel päeval talust toitu (nähtavasti loodeti hiljem selle järgi tasu saada)."¹⁸

"Ühel haarangul saime kätte juhuslikult ära kaotatud seljakoti, milles asus ühe rühma nimekiri."¹⁹

Nagu näeme, on vähesed meieni jõudnud kirjeldused mitmesuguste nimekirjade sattumisest vaenlase kätte hirmuäratavad. Samasugusele seisukohale jõudsid ka metsavendade kaasagssed: "Anti välja käskkirju – ja mis kõige mõtlematum – koostati koosseisu nimekirju täite nimedega, šifreerimata, ainult et elukoht just ei olnud märgitud juurde.

Mis oleks juhtunud, kui ltn E. Priskal oma kangete meestega oleks kaotanud näiteks ühe lahingu ja mõni eksemplar neist nimekirjadest ning käskkirjadest oleks sattunud bolševikkude kätte. "Rakvere Ümbruskonna Rahvakaitse Pataljon" oleks saanud siis küll Rakvere ümbruskonna suurimaks õnnetuseks, veel tulevastele põlvedelegi needmiseks."²⁰

Kahjuks ei ole täna tõenäoliselt enam võimalik toodud näidetes kirjeldatud nimekirjade vaenlase kätte sattumise tagajärge tuvastada. Kahel juhul on punased seda aga ise kirjeldanud.

"Sillamaa, kes oli bandiitide poolt ka kutsutud, andis asja üles. Tema andmeil tabasimegi siis Oru juurest materjalid. Aegviidust kuulusid bandiitide organisatsiooni 14 meest. Neist tabasime 8."²¹

"Samuti leiti autost bandiitide nimekiri, mis sisaldas 36 nime. Nii nimekiri kui tööplaan jäid piirivalve leitn[ant] Sallikini kätte. Leitnud nimekirja alusel käis leitn[ant] Sallikin oma rühmaga Härjapea ja Abaja külas, mis asusid 4 km vabrikust Sonda suunas. Osutus, et peale kohalike ostutalu omanike esinesid nimekirjas võõrad isikud (endised ohvitserid). [- -] Kätte saadi nimekirja järgi 10 meest."²²

Kahes viimases näites toodud nimekirjades olnud 50 inimesest on väidetavalt tabatud 18. Loomulikult vajavad kirjeldustes esitatud arvanded kontrollimist, aga tõenäosus kõigi kohta allikatest andmeid leida on väga väike. Nii ehk teisisiti oli igasuguste nimekirjade koostamine ääretult ohtlik tegevus, sest metsavendade juhtidel näis olevat olnud komme kõiki olulisemaid dokumente kaasas kanda. Nii näiteks sai Kiviõli ründamisel surmavalt haavata leitnant Varik. "Tema taskust leiti ka bandiitide laagri plaan ja andmeid nende tegevuse kohta."²³

Dokumentide kaasaskandmisele lisandub asjaolu, et isegi tabamise hirmus ei osatud pabereid hävitada.

"Sillal vahilolekul ei juhtunud meiega midagi muud, kui et ainult 2. juulil tabasime lõuna paiku ühe pikakasvulise noormehe, kes osutus üliõpilaseks Tallinnast. Mees oli porine, tulnud läbi soode ja rabade. Ühes jalas oli tal king, teine jalg oli paljas. Hiljem selgus, et see nooruk oli ühe meie grupi poolt vangistatud, kuid põgenema pääsenud. Mees oli olnud bandiitide staabiülem, oli sellena alla kirjutanud dokumendi raadioaparaadi vastuvõtu kohta."²⁴

Ka metsavendadel kaasas olnud isiklikud dokumendid on mitmel korral

karuteene osutanud. "28. juulil kolisime Vinni mõisa. Sealt käisime uuesti Tudu juures Oonurme haarangul. Haarangult toime ühes 9 inimest, mehi ja naisi, kelledest ühel oli dokument, millest nähtus, et ta oli äsja määratud Kaitseliidu kompanii pealikuks. Vangistatute eluküünal kustutati metsas."²⁵

Nagu näeme, on metsavendade juurest leitud mitmesuguseid dokumente ja need on otseselt või kaudselt mõjutanud inimeste ellujäämist. Tahes-tahtmata tekib küsimus dokumentide – paberite – otstarbekusest, nende vajadusest met-

Pelgalt rahuaegsest harjumusest ei saa siinkohal küll juttu olla, üksikutel juhtudel võib konstateerida sõdurihuumori säilimist. Nii näiteks anti Kolga metskonnas Koitjärve soo lääneserval asunud lennuväelastest metsavendade laagris 29. juunil välja humoorikalt kirjutatud käskkiri, milles "määrati endisele väeosa ülemale määramatuajaline puhkus Kolga metskonnas, keelati habemeajamine ja tehti teatavaks, et kõik metsavennad ütlevad üksteisele "sina" vanusele ja auastmele vaatamata."²⁶

Esmapilgul võiks ainsaks reaalselt vajalikuks dokumendiks pidada talust toitu saanute nimekirja, millel oli puhtmajanduslik põhjendus. Ometigi oli ka sel juhul tegemist teatud eesmärgil koostatud metsavendade nimekirjaga, mis võis mõnele neist saada saatuslikuks.

Olles vaadeldud metsavendade oskust dokumente koostada ja nendega ringi käia, tuleb konstateerida tõsiasja, et teadmiste ja kogemuste puudus andis teravalt tunda. Kogemused isikliku julgeoleku tagamiseks puudusid nii metsavendadel kui ka nende juhtidel. Võimalik, et mõningatel juhtudel oli tegemist ka liigse enesekindluse või lohakusega, kuid valdav oli ikkagi oskamatus.

Metsavendade hulgas valitsenud oskamatus dokumentidega ringi käia tuleb esile ka hiljem, Omakaitse tegevuse käigus. "Kasari silla juures olid sakslastel koos bandiitidega üles seatud kuulipildujad. Neist saime kätte 2. Ühe kuulipilduja taga olid bandiidid. Ühe juurest leiti nimekiri, milles olid 10 bandiidi nimed."²⁷

Kes oli süüdi "pealtvaatajate" hukkumises?

Suvesõja ajal sai kannatada palju inimesi, kes ei olnud otseselt seotud metsavendade tegemistega. Vahel on süütute inimeste hukkamist peetud met-

savendade hoolimatu tegevuse tagajärjeks. Sellistes süüdistustes pole midagi uut. Juba 1941. aasta suvel asus nõukogude võim ajakirjanduse vahendusel agaralt kujundama legendi metsavendadest kui kõrilõikajatest ja mõrtsukatest.

Kujuka näitena esitati lapsi transportitud bussi tulistamine metsavendade poolt 5. juulil Võsu pioneerilaagri lähedal. Kohalikust ajalehest²⁸ kandus see teave aastaid hiljem paljudesse kooliõpikutesse ja raamatutesse, mis käsitlesid Teise maailmasõja sündmusi Eestis. Aastakümneid õpetati lastele koolides selle näite varal *bandiitide* olemust ja tegevust.

Täielikult pole toonaseid sündmusi ja nende põhjusi tõenäoliselt kunagi enam võimalik välja selgitada. Eeltoodud juhtumi puhul oleks aga oluline lisada, et suure tõenäosusega olid metsavendade varitsuse objektiks mitte lapsed, vaid Kunda vabriku kaitsesalga liikmed.

Sõja algul moodustati mitmete tööstusobjektide juurde kaitsesalgad, üks selline loodi ka Kundas. Kaitsesalga ülesannete hulka kuulus Kasepeal, Rutjal ja Võsul paiknenud pioneerilaagrite julgestamine. Võimalik, et kogu laagrite evakueerimine võeti ette hirmust metsavendade rünnaku ees, sest viimased olid läbi lõiganud telefoniliinid.²⁹ Olulisem on aga asjaolu, et metsavendade rünnatud bussis oli suure tõenäosusega enam kui kaks Kunda vabriku kaitsesalka liiget.³⁰ Välistada ei saa ka võimalust, et lapsi kasutati elava kilbina.

Inimeste hukkamist või represseerimist Suvesõja ajal ei saa kirjutada metsavendade tegevuse või tegevusetuse arvele. Siinkohal ei tohi unustada asjaolu, et suur osa inimesi hakkas metsavendadeks eelkõige selleks, et ellu jääda. Metsavennad ei seadnud endale utoopilisi eesmärke, nagu Nõukogude võimu kukutamine või kõigi eestlaste päästmine. Need inimesed olid vahetanud ebakindlaks muutunud elukeskonna teise, veelgi ebakindlama vastu. Ainsaks vaheks oli see, et oldi kindlalt teisel pool olematut rindejoont. Süüdlaste või pigem tuleviku tarbeks kogemuste otsimisel tuleks pilk pöörata nende institutsioonide poole, kellele rahvas oli andnud volitused ja vahendid valitsemiseks ning otsuste langetamiseks. See- ga tuleks ehk vastust otsida hoopis küsimusele, miks ei võimaldatud eestlastel täita oma põhiseaduslikku kohust kaitsta Eesti Vabariiki.

Metsavendlus vajab teaduslikku uurimist

Tervikuna peetakse Teise maailmasõja sõjalist osa suhteliselt hästi uurituks ja "selgeks" ning sõja sotsiaalselt külge väheuurituks. Aastail 1940–1941 Eesti territooriumil tegutsenud metsavendade tegevuse osas on mõlemad pooled leidnud sisuliselt vaid kirjeldamist, aga mitte uurimist.

Antud perioodil tegutsenud metsavendi seni uurinud autorite põhipuuduseks võib pidada metsavendluse käsitlemist lahus samaaegsest sõjategevusest. Just käsitluste vähene seotus sõja käiguga pole seni antud teemat uurinud autoritel võimaldanud selgelt esile tuua mitmete faktorite mõju.

Paari viimase aasta jooksul on käesoleva artiklisarja vahendusel põgusalt vaadeldud vaid väikest osa metsavendade eluolust ja tegemistest.

Metsavennad ei olnud sõdurid ja nendest moodustunud formeeringuid ei saa käsitleda sõjaväeliste üksustena. Keske sõjalise juhtimise, korrapärase omavahelise side ja relvavarustuse ning ebaühtlase sõjalise ettevalmistusega ei andnud metsavennad sõjaväe mõõtu kuidagi välja. Sellest hoolimata ei saanud vaenlane nende olemasolu ja tegevust kuidagi ignoreerida ega suutnud ka oma tohutule ülekaalule vaatamata hävitada.

Metsavendi ümbritsenud oreool ja nende tegevuse poolmüstifitseeritud kirjelduste levimine poole sajandi vältel järeltulevate põlvete seas viitab millelegi rohkemale kui lihtsalt Teises maailmasõjas Eesti territooriumil toimunud sündmuste kajastumisele rahva mälus. Nimetus *roheline armee*, nagu kaasaegsed metsavendi kutsusid, kõlab pigem hellitavalt ja uhkelt kui halvustavalt.

Metsavendluse sünnis ning metsavendade eksisteerimises ja tegevuses leidis midagi, mida rahvas pidas oluliseks. Võimalik, et selleks oli julgus vaenlasele vastu hakata või hoopis tänulikkus lootusetuna tundunud olukorrast pääsemise eest.

Olles aastaid uurinud metsavendluse teket ning metsavendade eluolu ja tegevust, võib käesolevate ridade autor täie veendumusega väita, et antud teemaderingi vähene teaduslik uuritus nii sõjalisest kui ka ajaloolisest aspektist võimaldab järeltulevates põlvetes jätkuvalt väärarusaamade kujundamist.

Metsavendlust tuleb käsitleda omas ajas ja ruumis, mil Eesti Vabariigi terri-

toorium oli okupeeritud ning okupatsioonivõimu esindajad represseerisid ja hävitasid eestlasi võõrriigi seadustest lähtudes. ■

¹ Misiunas, Romuald J. & Taagepera, Rein 1997. *Balti riigid: Sõltest aastad 1940–1990*. Tallinn: Koolibri, lk 48.

² Veiderma, Aleksander 2000. *Elu hariduse radadel*. Tallinn: Eesti Keele Sihtasutus, lk 339.

³ Kõverjalg, Ants 1994. *Sõda ja saatused: Viljandi koolipoisina Eesti Leegioni*. Tallinn: Eesti Riigikaitse Akadeemia, lk 35.

⁴ Valpi, Elmar 1994. *Mõned tulid tagasi: Mälestusi ja mõtisklusi*. Tallinn: Külim, lk 33.

⁵ Lindmäe, Herbert 1999. *Suoesõda Tartumaal 1941*. Tartu: H. Lindmäe, lk 103.

⁶ Eesti rahva kannatuste aasta: Koguteos. Tallinn: Mats 1995, lk 435.

⁷ Valgamaa Omakaitse tegevus: Kaitseliidu likvideerimisest – juuni keskuseni 1941. a. Koostanud leitnant Eduard Suursepp. Eesti Riigiarhiiv (ERA), f R-358, nim 1, s 19.

⁸ Laar, Mart 1993. *Metsavennad*. Tallinn: Helmet Raja & Co 1993.

⁹ Eesti rahva kannatuste aasta, lk 342.

¹⁰ Arold, Mart (koost) 1994. *Sortside saladused III: Tartu punased kutsetööl*. Tartu: Tungal, lk 33.

¹¹ Arold, Mart (koost) 2001. *Sortside saladused XII: Läänemaa ja saarte kommunistid kutsetööl*. Tartu: Tungal, lk 75.

¹² Arold, Mart (koost) 1999. *Sortside saladused X: Virumaa kommunistid kutsetööl. II osa*. Tartu: Tungal, lk 8.

¹³ ERA, f R-358, nim 1, s 24, l 59–67.

¹⁴ Arold, Mart (koost) 2000. *Sortside saladused XI: Tallinn-Harju kommunistid kutsetööl*. Tartu: Tungal, lk 11.

¹⁵ *Ibid.*, lk 140.

¹⁶ Arold 1999, lk 116–117.

¹⁷ Arold 2000, lk 170–171.

¹⁸ *Ibid.*, lk 164.

¹⁹ Arold 1999, lk 94.

²⁰ ERA, f R-358, nim 1, s 24, l 62.

²¹ Arold, Mart (koost) 1998. *Sortside saladused VIII: Järvamaa kommunistid kutsetööl*. Tartu: Tungal, lk 33.

²² Arold 1999, lk 65–66.

²³ *Ibid.*, lk 148–149.

²⁴ Arold 1998, lk 78.

²⁵ Arold, Mart (koost) 1997. *Sortside saladused V: Tartumaa kommunistid kutsetööl*. Tartu: Tungal, lk 332.

²⁶ Eesti rahva kannatuste aasta, lk 450.

²⁷ Arold 2001, lk 80.

²⁸ *Punane Virumaa*, 8. juuli 1941.

²⁹ Arold 1999, lk 202.

³⁰ *Ibid.*, lk 222.

SÜGIS PUUDELT LEHED VÕTTIS, SURM SEE SULGES ELUTEE...

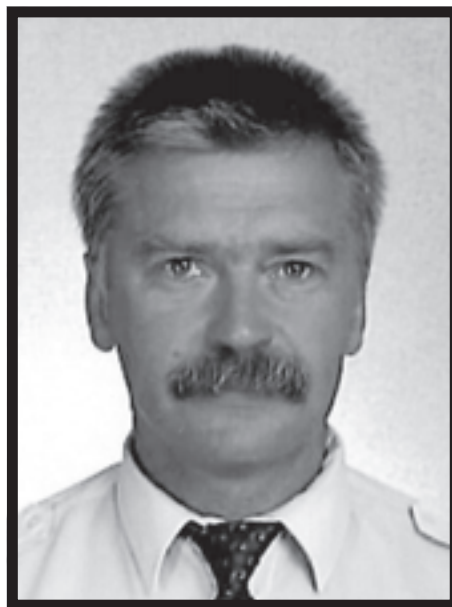
SVEN PUNG

12. september 1960 – 4. oktoober 2003

4. oktoobril lahkus meie hulgast toonela teele lipnik Sven Pung, Kaitseliidu Järva maleva liige, maleva lippur, Paide malevkonna pealik, Noorte Kotkaste Järva maleva vanem.

Lipnik Pung oli mees, kes polnud pelgalt militaarhuviline, vaid kelle aktiivne tegevus kaitseliitlasena oli kantud tahtest olla valmis kaitsma Eesti Vabariiki.

Sven Pung sündis Põltsamaal 12. septembril 1960. Tema sõjaväeline karjäär algas 28. oktoobril 1992, kui temast sai Kaitseliidu Järva maleva liige. Aktiivne osavõtt Kaitseliidu tööst viis ta aasta pärast Roosna-Alliku rühma pealikuks ja alates 6. maist 1996 Paide malevkonna pealikuks. Pung kuulus Järva maleva juhatuse kahte koosseisu. 20. juunil 1996 määrati ta Järva maleva lippuriks. Kohusetruu teenistuse eest omistati talle 1995. aasta algul nooremseersandi auaste ja juba poole aasta pärast ülenndati ta seersandiks, aasta pärast vanemseersandiks ja 1997. aasta talvel veeblikuks. Kaitseliidu rühmapealiku

kursuse lõpetamise järel juunis 2002 omistati talle lipniku sõjaväeline auaste.

Tema tehtud töö Kaitseliidu ridades Eesti Vabariigi riigikaitse heaks leidis tunnustamist Kaitseliidu Järva maleva rinnamärgi, Kaitseliidu Teenetemedali III klassi ning Kaitseliidu Valgeristi III klassi annetamisega.

Sven Pung osales aktiivselt Kaitseliidu õppustel ja võistlustel. Kaitseliitlased mäletavad teda sihikindla, abivalmis ja kohusetundliku võitluskaaslasena.

Lipnik Pung pidas tähtsaks isamaalist kasvatust ja sellel eesmärgil pani aluse Paide noorkotkaste tegevusele, oli rühmavanem ning alates veebruarist 2002 Noorte Kotkaste Järva maleva vanem. Septembris annetati talle Noorte Kotkaste Aitajamärk.

Sven Pung oli mehisuse eeskujuks Paide Ühisgümnaasiumi noormees-tele ja neidudele, kes tema käe all tutvusid riigikaitse põhialustega.

Sven Pung pidas tähtsaks kaitseliitlaste mitmekülgset väljaõpet. 2000. aasta juulis osales ta langevarjuri algkursusel ning oli uhke, et esimesena Eestis omistati talle langevarjuri hõbemärk.

Mälestus lipnik Sven Pungast jääb kestma kauaks ja elab edasi tema tegudes ja õpilastes.

Kaitseliidu Järva malev

VANEMVEEBEL BORIS KRÕLOV

15. mai 1924 – 22. oktoober 2003

Meie hulgast on lahkunud Kaitseliidu Viru maleva auliige, Kaitseliidu taaslooja ja Tapa malevkonna esimene pealik, tulihingeline demokraatliku Eesti Vabariigi eest võitleja vanemveebel Boris Krõlov.

Boris Krõlov sündis Viljandis Vene tsaariarmee ohvitseri perekonnas. Saatus jättis ta juba väikese poisina kasvama kasulapsena ristiema suurde peresse. Selles peres olid võrdsest au sees nii vanaõigeusu kui ka katoliku kiriku õpetused ja isamaarmastus. Lõuna-Eestis ehitustöölise ringi rännanud kasuisa jäi 1932. aastal elama Petserisse. Koolipoisina osales Boris Krõlov Noorte Kotkaste esinduse koosseisus 1935. aastal organisatsiooni juubelparaadil Kadrioru lossi esisel platsil, juubelikontserdil Estonia kontserdisaalis oli tal au seista lipuvalves.

1941. aastal trükkis Krõlov Petseri gümnaasiumi õpilasena käsitsi ja levitas koos pinginaabriga lendlehti pöördumisega hoida ühte ja võidelda kommunismi vastu. Selline tegevus tõi esimesed kokkupuuted NKVD ja arestimajaga. Tuttavate, õpetajate ja klassikaaslaste küüditamise tunnistajaks olemine sai lapsepõlve kurvaks lõpuks. Saksa okupatsiooni ajal asus Boris Krõlov tööle raudteele Petseri depoosse ja õppis vedurijuhi abiks. 1944. aastal mobiliseeriti ta Saksa sõjaväkke, õpetati suurtükiväelaseks ja saadeti Sinimägede alla rindele. Pärast pörutust kohtus ta tagalasse saadetuna admiral Pitkaga, kes organiseeris eesti väeüksusi võitluseks Punaarmee vastu. Need eesti mehed ei

suutnud aga enam muuta sõjasündmuste käiku. Paarikuulise sõjavangielu järel õnnestus Krõlovil pääseda vabadusse ja asuda tööle Tallinna veduridepoosse. Pärast sõda lõpetas ta vedurijuhtide kursused ja jätkas tööd raudteel vedurijuhina. 1946. aasta lõpus sattus NKVD huviorbiiti, sellele järgnes kuus aastat Siberi vangilaagris. Stalini surma järgne amnestia päästis Krõlovi tagasi Eestisse oma õpitud ametisse – vedurijuhiks. Aastate jooksul viis vedurijuhitöö Boris Krõlovi elama küll Kundasse, küll Sondasse.

Pöördelistel aastatel asus Tapal elav Boris Krõlov aktiivselt osalema eesti rahva võitluses iseseisvuse eest, võttes osa miitingutest Hirvepargis, Lauulväljakul, seistes Balti ketis. Ta kogus Tapal protestiallkirju ja kirjutades ise kümneid kirju nõudmiste ja ettepanekutega taastada demokraatlik kord Eestis.

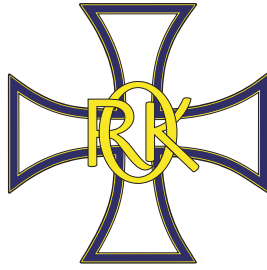
1990. aasta algul asus B. Krõlov Tapal taaslooma Kaitseliitu. Linnaraamatukogu ruumides koosolekutel osalejad moodustasid 6. juunil 1990 Tapa rühma. Kohalikus gümnaasiumis alustas tegevust noorterühm. Kaitseliitlased osalesid korrakaitse, pidulikel üritustel nii Tapa linnas kui ka suurüritustel kogu Eestis. Moskva putšistide sõjaväe sissetungi ajal oldi Tallinnas kaitsmas Tele- ja Raadiomaja. Novembris 1991 määrati B. Krõlov Tapa malevkonna pealikuks. Aprillist 1992 määrati ta Lääne-Viru maleva pealiku abi ametikohale. See oli aeg, kui Eestist lahkus Vene sõjavägi ning Kaitseliidu pealikel ja kaitseliitlastel olid kiired päevad. Lisaks oli Rakveres staabihoones elavatele üürnikele vaja leida uued eluruumid.

Boris Krõlov oli aldis suhtlema oma nii kaasvõitlejate kui ka naabermalevate juhtidega. Ta oli ka peastaabis tuntud-teatud inimene. Pensionipõlves ei jäänud ta kõrvale maleva ja Kaitseliidu igapäevaelust. Alati olid tal valmis mõeldud ettepanekuid, kuidas efektiivsemalt tegutseda ja paremini teenida isamaad.

Boris Krõlov jääb igavesti meie mälestustesse aktiivse kaasvõitleja ja isamaa patrioodina.

Kaitseliit

Tagavaravägi

Nr 3

Eesti Reservohvitseride Kogu väljaanne

oktoober 2003

Ajateenistuse piiramine tekitab arusaamatust

Augusti keskel avalikustas kaitseministeerium NATO juhistele viidates kavatsuse reformida kaitseväge. Kavas on püstitatud eesmärk muuta Eesti kaitseväge professionaalsemaks ja ühe olulisema, kui mitte ütelda peamise meetmena nähakse selles ajateenijate arvu vähendamist tuhandele.

Kättesaadav teave kava kohta tekitab küsimusi. Välja öeldud ajateenijaskonna suurus ei suuda kuidagi tagada loodava reservbrigaadi pidevat komplekteerimist. Kuid see pole reformikava ainus puudus. Ajateenistuses saavad noormehed lisaks relvakäsitlusoskusele teadmisi esmaabist, sidest, toimetulekust ekstreemsetes tingimustes ja oskuse töötada meeskonnas. Ajateenistuse läbinute kaitsetahe ja motivatsioon oma riigi kaitseks välja astuda on pretseedenditult kõrge. Nemad kujundavad rahva seas hoiakuid Eesti sõjalise riigikaitse suhtes ning suudavad põhjendatult selgitada riigi kaitsmise vajalikkust ja võimalikkust. Võib liialda-

mata öelda, et kaitseväge on omamoodi kodanikukasvatuse kooliks.

Usutav pole väide, et asendades ajateenijate kontingendi professionaalidega, saavutame kokkuhoiu. Pealegi, kui rahast rääkida, siis rahvas, kes ei taha toita oma sõjaväge, toidab kellegi teise oma. Nii ütles Napoleon. Seega raha kulub riigikaitseks nii ehk naa. Vahe on ainult selles, kas selle kasutamise otstarbe ja eesmärkide üle otsustatakse Toompeal või kusagil mujal. Napoleoni võib sõjanduse ja riigi ülesehitamise valdkonnas pidada asjatundjaks.

Reformikavas välja pakutud senisest suurema rolli andmine Kaitseliidule on tervitav. Ainult et kui pole ajateenistust, võtab nädalavahetustel kaitseliitlase koolitamine ajateenija tasemele aega kümneid aastaid ja ajateenistuse läbinu taset ei saavutata tegelikult ikkagi.

Kas NATO tõesti on meile seadnud sellised suunised ja kui on, siis kas meil endil

pole tarkust ja julgust alliansile gloobusel näidata, kus Eesti asub, ja selgitada, millised on ajaloolise kogemuse põhjal meie julgeolekuriskid?

Kogu kava, mille eesmärk on arusaamatu ja põhjused üldisusele mõistetamatud, see paistab väga olemasoleva ja juba enam-vähem toimima hakanud süsteemi lammutamisena. Selle hind aga võib olla paljud asjatult kaotatud elud ja meie riigi iseseisvus.

HENNO PIIRSALU,
leitnat,
EROK esimees

Balti riikide reservohvitseride ühisavaldus

18. novembril 2000 kirjutasid Eesti Reservohvitseride Kogu (EROK), Leedu Reservohvitseride Assotsiatsioon (LKRKA) ja Läti Reservohvitseride Assotsiatsioon (LRVA) alla koostöökokkuleppele, mis sätestab vajaduse koordineerida tegevust rahvuslike armeereersivide arendamisel.

18.–21. septembrini 2003 peeti Lätis Siguldas IX Läänemere maade reservohvitseride organisatsioonide iga-aastane ühisseminar *Baltic Talks*.

Ühisseminaril levis Balti riikide kaitseministeeriumide arusaam, et alustatud armee reformimise põhisisu on ajateenijate teenistusse kutsumise lõpetamine.

Olles reservohvitseridena nn kahekordselt kodanikud, tunnetame eriti teravalt sel-

lise suundumusega kaasnevat ohtu kodanikukasvatusele, patriotismile, rahva kaitsetahtele ja meie riikide kaitsevõimele.

Toetame igati NATOga ühinemisega kaasnevat kaitseväge reformimist. Samas rõhutame, et NATO kriteeriumide täitmine ei nõua meilt üldisest ajateenistusest ja reservväest loobumist, rahvuslike kaitsejõudude ümberformeerimist elukutseliseks palgaarmeeks ja totaalkaitse põhimõttest loobumist.

Üldisest ajateenistusest ja totaalkaitsest loobumises näeme kasvavat otsest ohtu meie riikide sõltumatusele ja rahvuslikule julgeolekule. Selline plaan hakkaks väärama ka meie kodanikuühiskonna kui terviku edasist arengut.

Allakirjutanud (pildil vasakult):
EROK leitnant Heino Piirsalu
LRVA kolonel Juris Dalbins
LKRKA kolonelleitnant Jonas Kliauza

Siguldas, 20. septembril 2003

Baltic Talks peeti 18.–21. septembrini Siguldas

Tiit MEREN, leitnant, EROK välisloimkonna esimees

Läänemeremaade reservohvitseride igaaastane konverents peeti tänavu Läti kuuortlinnas Siguldas. Esindatud oli üheksa NATO reservväelaste organisatsiooniga seotud riiki, nende hulgas Eesti. Kohal olid ka NATO eriesindaja reservi küsimustes kolonelleitnant Roy Thorvaldsen, alliansi reservohvitseride organisatsiooni CIOR president Giuseppe Imbalzano ja rahupartnerlusprogrammi alakomisjoni aseesimees kolonelleitnant Jean Pierre Vincke, samuti Läti USA saatkonna sõjaväeatašee kolonelleitnant John Birznieks, kes jälgisid tähelepanelikult peatselt NATO uuteks liikmeks saavate Eesti, Läti, Leedu delegatsioonide seisukohavõtte.

Olukorrast Lätis

Reedene päev möödus kuulates ettekan-
deid Läti julgeolekupoliitikast, rahvuslike kaitsejõudude arengust ja osalemistest rahvusvahelistel missioonidel kriisikolletes, Läti reservohvitseride organisatsiooni käekäigust ning reservi koolitamisest ja väljaõppesüsteemist.

Eestis alanud avalikule diskussioonile palgaarmee teemadel lisandus nüüd teave Läti kaitseministeeriumi kavandatavast analoogsest plaanist ja see sünnitas Balti riikide reservohvitserkonnas mõtte, et kuidagi tuleb oma seisukohad teatavaks teha.

NATO eriesindaja reservväe rollist

Kolonelleitnant Roy Thorvaldsen oskas intrigeerida kuulajaid, kui rääkis oma ettekandes nelinurgast, mille moodustavad NATO, rahvuslikud kaitseministeeriumid, reservvägi ja rahvusvahelised kriisikolled. Mitte maa rahvuslik kaitseministeerium olevat vastanud NATO küsimusele reservväe olemasolu kohta, et neil polegi reservi. Tegelikuses on küll, aga reservväe mõiste vajavat täpsustamist. Nimelt kujuneb reservvägi vabatahtlikest, erru läinud tegevväelastest ja teenistuse lõpetanud ajateenijatest.

Järgmiseks õrritas ta kuulajaid konstateeringuga, et NATO ei hooli reservväest, eriti mis finantseerimisse puutub. Seda enam, et reservväe ülalpidamine kuulub iga rahvusliku kaitseministeeriumi ülesannete hulka.

Järgmise pommi heitis ta rahvuslike kaitseministeeriumide suunas, kes ei oskavat reserviga midagi peale hakata: nad on kibedasti ametis kulude kokkuhoiduga, peavad vähendavad tegevväelaste hulka ja tegelevad koosseisude ümberstruktureerimisega. Seega pole neil lihtsalt mahti tegelda reservväe asjadega, veel vähem reservväe rahastamisega. Seejärel esitas ta provotseeriva küsimuse: kas reservvägi peab ise endale uusi liikmeid värbama (*recruiting*), väljaõpet korraldama, vajalikku varustust ladustama ja kõik ka omast taskust kinni maksma?

Asja piltlikuks illustreerimiseks projitseeris ta seinale karikatuuri, kus kaks kaitsemi-

nisteeriumi ametnikku seisavad klaasustega kapi ees, mille sees tarretatud poosides tegutsemisootuses ja täisvarustuses reservväelased. Seinal ripub aga silt nagu tuletõrjekapi kohal: "Kui vajad neid, löhu klaas ja nad väljuvad kapist, et asuda tegutsema!"

Lõpuks hakkas ta vastama oma provotseerivatele küsimustele ise. Kõik ülalkirjeldatu pole tõsi. NATO üritab reservi heaks siiski midagi ära teha, sest see on alliansi enda huvides. Kui rahvuslikel kaitseministeeriumidel poleks reservväelasi, keda missioonidele saata, tuleks NATO-l puudus kvalifitseeritud kaadrist, kes täidaks vastutavad kohad kriisijuhtimisoperatsioonidel, nagu SFOR Bosnias, KFOR Kosovos ja ISAF Afganistanis.

Ja ta lisas: "Praegu vajab NATO reservväelasi eeskätt rahutagamisoperatsioonidel. Enim vajatakse nn tegevspetsialiste (*functional specialists*). Need on ajakirjanikud, meediaspetsialistid, juristid, insenerid, arstid jt – need, kes NATO enda relvajõududes puuduvad."

Mida rahvuslikud kaitseministeeriumid selles olukorras ette võtavad, on jätetud nende enda otsustada. Tõenäoselt hakkavad nad astuma samme, et taashõlvata ja jätkukoolitada olemasolevaid reserviste erinevate operatsioonide tarvis. Seega on motiveeritud ja lähetuseks ettevalmistatud reservohvitser NATO-le praegu "kõige minevam kaup".

Kokkuvõtteks lausus ta, et NATO ei tee vahet, kas ohvitser on tegevteenistuja või reservist – tähtis on, et ta oskaks talle antud rolli täita. NATO on huvitatud, et liikmesriigid koolitaksid, motiveeriks ja korraldaksid

reservohvitseride korpuse, keda vajaduse tekkides saaks kohe missioonile lähendada.

Eesti delegatsiooni keskine kokkusaamine hotelli baaris

Päeval vaieldud mõtted olid millekski vormumal. Magamamineku asemel koguneti enne keskööd hotelli baari. Suurel laual paberid, sülearvuti ja kannud aromaatses mustsõstratega ning toolidel viis isemõtlejat-sõnavormijat.

Kui lõpuks lahkusime, kõlasid leitnant Heino Piirsalu sõnad: "[--] valmis [--] meeskondliku ühistööna loodud." Allakirjutanu sai arvuti koos eestikeelse ühispöörumise algteksti ja korraldusega hommikuks ingliskeel-

ne pöörumistekst esitada, et see päeval Leedu ja Läti delegatsiooniga kooskõlastada ja allkirjastamiseks ette valmistada.

Teise päeva kava kohaselt algas konverentsi töö juba varahommikul – ohvitserkond jaotati nelja töörühma ja algas küsitluste-arutluste risttuli kogunud moderaatorite juhtimisel, teemadeks "Reservohvitseride väljaõppe meetodid ja võimalused erinevates Läänemeremaades", "Mida on väikeste riikide reservistidel pakkuda ELi ja NATO kogemustekatlasse?", "Julgeolekuriskid Läänemeremaades" ja "Reservistide roll tsiviilkatastroofide likvideerimisel".

Paralleelselt käis kiire konsulteerimine Läti ja Leedu delegatsioonidega tekstide asjus. Muudatusi peaaegu teha ei tulnud.

Konverentsil arutelud jätkuvad

Osalesin esimeses töörühmas, kus arutelude tausta moodustas koridorides kõlav

äge diskussioon palgaarmee teemadel. Moderaatoriks oli taanlane kolonelleitnant Jurn Arne Nielsen, on kes viibinud paljudel missioonidel Indias, endises Jugoslaavias ja on nüüd Afganistanis.

Ta palus kõigi maade esindajail järgimööda kõnelda reservi olukorrast ja väljaõppest. Poola esindaja rääkis pikalt argumentidest, mis võimaldavad neil üle minna kollektiivsele kaitsele. Tänu NATO suuremale spetsialiseeritusele kaitseküsimuste eri valdkondades polevat territoriaalkaitse neile enam vajalik. Roots ja Soome rõhused arusaadavatel põhjustel ajateenijate vajalikkusele. Leedu ja Läti märkisid murelikult, et nende kaitseministeeriumid on kursi võtnud NATO kollektiivsele kaitsele ja ajateenistusest loobumisele.

Märkasid Roots, Belgia, Taani ja Soome esindajate viisakalt varjatud hämmeldust sellistest arengutest kuuldes. Moderaator mainis vaid diplomaatiliselt, et kuigi Taaniski minnakse pikas perspektiivis üle palgasõjaväele, jääb ometigi kehtima ajateenijate süsteem, et tagada emamaa turvalisus. Palgaarmee tegutseb ju enamasti välismissioonidel kriisikolletes. Soomlasedki kinnitasid ajateenistuse katkematust ja reservi olulisust; vajaduse tekkides jõuab seetõttu esimene tunni ja esimese nädalaga kindel hulk reserviste kaitsepositsioonidele.

Küsitlesin eriesindajat kolonelleitnant Thorvaldseni pärast arutelu eravestluses ja palusin kommenteerida Balti riikide territoriaalkaitsest loobumise plaane. Ta vastas, et alliansi laienedes on NATO-l uutele liitu-

jatele kindlad nõudmised. Kui need kriteeriumid on täidetud, jätab NATO muudes kaitseküsimustes rahvuslike kaitseministeeriumide käed sidumata. Kui liitunud riik jätab oma territooriumi kaitse planeerimata, tekib NATO-l mure.

Pärastlõunal korraldati väljasõit Baltikumi tõenäoselt suurimasse sõjalise väljaõppe baasi Adazis. Hiljem sõitsime edasi Riia Vabadusvõitlejate kalmistule, kus mälestati Läti iseseisvuse eest hukkunuid ja asetati pärjad nende mälestusmärgile.

Finaal: mida õpetlikku kuulsite *Baltic Talks'*il

Selline arutelu oli kavandatud viimasele päevale, aga nihkus sündmuste kiire kulu tõttu eelviimasele õhtule. Nimelt olime lõpetanud konsultatsioonid ja valmistanud ette Balti riikide reservohvitseride ühisavalduse allkirjastamise. Kolonel Juris Dalbins kui Läti kaitseväge endine juhataja, praegune Läti Seimi saadik ja Läti reservohvitseride organisatsiooni esimees tajus hästi kujunenud olukorda ja paigutas selle tseremoonia osava diplomaatilise liigutusega *Baltic Talks'* *gala dinneri* keskossa. Seega, kui ajaloolise Birinu mõisahäärberi peasaali pidulauas olid just kõlanud VIPide kõned ja öeldud mitmed toostid, lahkusid kolme Balti riigi delegatsioonid ootamatult laust.

Kui allakirjutamine läbi ja me taas suurde saali ja lauda naasime, olid lauasistujate näod justkui segadusega löödud. Sest neil polnud veel võimalik otsustada, kas mängi-

da üksi lauda jätetuna solvunud või rõõmutada teadmise üle, et nende noored kolleegid ja alliansi tulevased liikmed on ometigi selja sirgu ajanud ja kirjasõnas fikseerinud, mis nad õigeks peavad. Saali naastes jagasime kõigile ingliskeelse ühisavalduse teksti, mille sisu hetkega endasse imeti ja siis juba meie rõõmuks laua erinevates paikades valjuhäälselt ja spontaanselt heakskiitu avaldati.

Rootslaste poolt oli kuulda: just täpselt... õige... teie avaldus aitab ka meid Rootsi reservohvitseride meie püüdlustes... saada tuge oma parlamendilt ja valitsuselt... ja ka omakorda Balti riike selle avalduse alusel finantsiliselt toetada. Taanlaste poolt päriti, miks me neid kampa ei kutsunud. Sest Taanis on käimas samasugune elukutselisele armeele ülemineku protsess. Lisati aga kohe juurde, et... Balti riikide geopoliitilist asendit arvestades ainuõige otsus. Soome delegatsioonilt: Soomet on alati kaitsnud soomlased. Keegi teine ei tule teid kaitsma [...] Soome on liiga vaene, et palgaarmeele üle minna [...] õige otsus [...].

Pärast vesteldes tänasin mitmeidki esindajaid selle eest, et töörühmas ja eravestluses arutatu tulemusena süvenes meis juba Eestis tekkinud kahtlus, et palgaarmeele ülemineku, ajateenijate võtmise lõpetamine ja totaalkaitsest loobumine pole Balti riikidele taskukohasem ega arukaim enesekaitsemise tee.

Nõnda sündiski meie kollektiivse loominguuna nn Sigulda deklaratsioon ehk Balti riikide reservohvitseride poliitiline ühisavaldus.

EROK võiskond Erna retkel

Raul HINDOV, leitnant, võistkonna kapten

EROK võistkonda 2003. aasta Erna retkel kuulusid Raul Hindov, Kaido Ruul, Tiit Riisalo ja Franek Persidski ning tugimeeskonda Heino Piirsalu, Lauri Kurvits, Ele Villo, Pille Paas, Ingvar Bärenklau, Toomas Mänaste ja Meelis Rõigas

Erna retk 2003 algas EROK võistkonnale üsna valusa lõõgiga juba kaks päeva enne võistluse algust. Nimelt osalesid siis kaks võistkonna liiget (Raul Hindov ja Tiit Riisalo) treeninguna mõeldud multisportivõistlusel *X-Adventure Epanuma Cup*, mille jooksul sai üks tõsisemalt ja teine kergemalt vigastada. Seoses sellega sai kohe selgeks, et pjedestaalikohti püüdvate võistkondade hulk vähenes ühe võrra. Aga võistlemisest me siiski ei loobunud ja tagantjärele võib öelda, et kogemuste ja mitmete ilusamate hetkede nimel tasus kannatada.

Võistluskarussell hakkas pöörlema

Võistluskarusselli alguseks võib pidada mandaati Kautlas esmaspäeval, 4. augustil, kus võistkonnad said kätte kaardid, ajatabelid ja osavõistluste kirjeldused. Sealt

edasi kuluski aeg põhiliselt tööle kaardiga ja osavõistluste taktika ettevalmistamisele. Aga esimesel ööl tuleb alati ka korralikult magada, sest siis on selleks viimane võimalus.

Varahommikul oli Miinisadamas varustuse kontroll, millel kohtunik seekordse uuenudusena pildistas kõike kaasavõetavat. Seejärel oli rivistus Kaarli puisteel, siis mindi tagasi Miinisadamasse ja sealt laevadega Salmistu poole. Tuul oli tugev ja laine viskas aegajalt üle teki, nii et kuivaksjäämisega oli tükk tegemist. On juba tavaks saanud, et võistlejate põhitegevus laevas on söömine ja magamine, vahel sekka ka kaasvõistlejatega tutvumine.

Seekord olime kõrvuti Soome II võistkonnaga (hilisemad võitjad), mille kapten on üks maailma tugevamaid multisportlasi. Nende meeste põhivõistlused kestavadki tavaliselt 4–7 päeva, nii et 400–500 km jalgsi, rattal, kanuus, rulluisukudel, mägironimiskõitel, ujudes ja seda akuutses unevõlas on nendele tegelikult rutiin.

Dessant Salmistu rannas läks EROK meestel viperusteta, kuigi laine oli kõrge ja

meie kitsas, siseveekogudel liikumiseks mõeldud paat oli randudes triiki vett täis.

Salmistus jäi meil päris stardini 2,5 tundi, üritasime ka seda aega kasutada magamiseks, aga võistlusärevus ei lasknud hästi sõba silmale.

Esimene etapp oli pikk minek Salmistust Paukjärve äärde. Tegime ilusa kaare vasakult (Kahala järve lõunakallas, Viru raba edelanurk, Järvi järvede vahelt ja üle Kõnnu Suursoo). Et "lahinguid" õnnestus vältida, jäi veidi aega (umbes kolm tundi) ka magamiseks.

Ülearune jõukulu

Kontrollpunktis Delta paadiga varustuse üleveo kiirusülesandel kombineerisime veidi üle – aeg 59 sekundit ja 4. tulemus (kaotus parimale 24 sekundit). Tuli ise ujudes viia paat koos varustusega üle väikese lahesopi (umbes 12 m). Valmistunud olime pikemaks ujumiseks ja arvasime, et paadi otsaga tõmbamine võib olla võidutaktika. Aga nii väikesel distantsil võitis paadi kaldast lahtilükkamine ja ise selle järel ujumine, otsadega jändamata.

Tagavaravägi

Järgnes lühike etapp Paukjärvelt Jussijärvedest itta Valgejöeni. Sel etapil kuulsime esimest korda tõsisematest kokkupuudet vastutegevusega, aga meil õnnestus paremalt kaarega puhtalt tulla. Puhkuseks jäi sel etapil vaid pool tundi. Aga seda magamisele kulutada ei saanud, sest vaheldumisi kallas ja tibas vihma ning oli külm ja ebamugav. Tasapisi hakkasime juba metsaluga harjuma ja meeleolu oli hea.

Kontrollpunktis Echo jõe ületamise kiirusülesandel valisime taas liialt aega ja jõudu vajava taktika, tõmmates varustust karabiinidel mööda kõit, kui võitev taktika oli panna kogu varustus kilekotti ja seda enda ees lükates üle jõe ujuda. Meie aeg oli 7:42 ja 15. tulemus (kaotus parimale 4:51).

Sealt algas luureülesanne (37 h). Meie plaan oli infiltreeruda kogu võistkonnaga luurealale ja püüda kasutada algfaasis võimalikult palju aega jälgimisele, mitte niivõrd liikuda, ning seejärel kogutud teabe põhjal ühemeheekspeditsiooni korraldada. Saime aga kohe vastulöögi "hunterite" gruppilt, kes meid luurealas tabasid ja sealt taandumisel jälitasid ning 10 minuti pärast uuesti neli talongi ära võtsid. See lõi enesekogu tugeva mõra, millele lisandus ka ebaõiglasest kohtlemisest tekkinud kibestumine.

Suutsime end siiski koguda ja järgnenud ühemeheheididel kogusime enda arust nii suure hulga infot, et vaenlase patrulllaagrist tundus meil olevat üsna hea ülevaade. I-le jäi korrektselt punkt siiski panemata, sest vangidele ei õnnestunud teadet edastada.

Jäi veel raadioreport, luureala joonis ja kirjalik raport. Need koostasime-esisime kontrollpunktis Fokstrott. Kokku saime luure eest 235 karistuspunkti ja 17. tulemus. Seal jäi ka veidi aega (umbes üks tund) puhkamiseks ja magamiseks. See oli ka ainuke koht, kus lõket tegime.

Viies päev: võistlus publiku ees

Taas pikk etapp – Palalt Albule. Tegime suure kaare paremalt, mille sees üsna raske Soodla jõe ja jõeluha ületamine öösel. Raud-

tee ja olulise ohukoha Piibe maantee ületasime Aegviidu lähistel. Küll aga valmistas meile peavalu noorte skautide laager Jäneda lähistel, sest pidasime neid vastutegevuseks ja jooksime päris kõvasti. Kulutasime umbes tunni võistkonna kokkusaamiseks.

Publikule avatud kontrollpunktis Golf ootasid meditsiiniülesanne (autoõnnetus), üllatusülesandena mälu järgi luureala joonise taastamine, kõieharjutus, miinivälja ületamine (vees) ja takistusriba (vees) koos õhkrelvadest laskmisega.

Meditsiiniülesandeks olime hoolega valmistunud, mitmetel kursustel osalenud. Aga seekordses kiirust, täpsust ja ka jõudu nõudnud ülesandes jäime veidi hätta ja saime vaid 10. tulemus.

Luureala joonise taastamise ülesandega saime omaarust hästi hakkama, aga kahjuks tuli ka sealt liialt miinuseid. Miiniväljalt pääsesime ühe miini plahvatuses – aidanud oleks sukeldumine raja alguses, kuhu oli paigaldatud liikumisandur.

Kõieharjutuse puhul tuli ronida märke, liikuda seal paralleelkõitel ja siis karabiinil alla sõita. Võitev taktika oli kiire näputöö karabiinide lahti- ja kinnikeeramisel, julge allasõit otseks keeratud karabiiniga ja sõidu lõpus kiire jalgade kõiele panek, et teine saaks alla aidata. Meie aeg oli 5:16 ja see andis 7. tulemus (kaotus parimale 1:12).

Takistusriba oli sisuliselt ebatasasel karjääripõhjal rinnuni vees sumamine, lisaks kaks tiiru: püstol ja automaat. Saime 10. tulemus.

Pärast publiku ees jõukatsumist tuli taas kiirelt liikuma hakata – ees ootas viimane pikk etapp Albult Kautla oosile. Tegime kaare vasakult Järva-Madise ja Tammsaare maade kaudu. Simisalu kandis Jägala jõe ületades tabas meid esmakordselt trassil (väljaspool luureala) ka vastutegevuse varitsus. See oli valus õppetund, et valvsust ei tohi hetkekski kaotada, ükskõik kui kindel sa ka oled, et vaenlane on ülekaalulatu.

Seejärel Laeksaare soodes ja rabades vaevliselt liikudes hakkas tunduma, et võime kontrollpunkti Hotel hiljaks jääda, aga

kurjad metsavaimud siiski halastasid ja lasid meil õiged rajad taasleida.

Lähenedes lõpule

Kontrollpunktis Hotel tuli igal mehel sooritada granaadivise (pikali) aknasse umbes 20 m kauguselt. Paraku meil ükski vise ei tabanud ja saime 18. tulemus.

Nüüd veel umbes 8 km, aga ilma vastutegevuseta liikumist kontrollpunkti India. Monotoonselt teel liikides andis unevõlg end üsna teravalt tunda, aga kohale me jõudsim ja veidi jäi aega ka hinge tõmmata.

Kontrollpunktis India ootasid taas osavõistlused. Näiteks püstolilaskmine *practical*-stiilis tõusvate-langevate sihtmärkide pihta. Millegipärast tulemused tühistati ja lõpuprotokollis seda ala pole. Ka ei tea me, et kui palju ise pihta saime.

Järgnes noavise aja ja tabamuste peale. Kuna vaid vähesed tabasid, sai otsustavaks aeg. Meie aeg oli 17,9 sekundit, mis andis 4. tulemus (eelmise aasta osavõistluse võitu ei õnnestunud vaid napilt korrata).

Kannatanu transportimine takistusribal oli tõsine jõu ja osavuse ülesanne. Kahjuks kukkus meie liivakott korra maha ja saime kõigest 13. tulemus.

Viimaks olime lõpusirgel. Lõpujooks viis Vanamõisast Kautlasse (umbes 5 km). Parandasime eelmise aasta saavutust 5 minutiga, saades aja 39:43, mis oli 8. tulemus. Selle põhjal võib väita, et tase on oluliselt tõusnud, sest eelmisel aastal olime nõrgema ajaga neljandad.

Kokkuvõttes sai EROK võistkond 16. koha, aga ka tahtmise järgmisel aastal paremini esineda.

EESTI RESERVOHVITSERIDE KOGU JUHATUS

Valitud EROK üldkoosolekul
13. veebruaril 2003

Juhatusesimees
leitnant **Heino Piirsalu**
(heino.piirsalu@baltflex.ee, tel 0 502 6797)

Üld- ja finantstoimikond
leitnant **Andre Lilleleht**
(andre@falck.ee, tel 0 501 6178)

Personali- ja väljaõppetoimikond
leitnant **Olavi Tammemäe**
(olavi@seit.ee, tel 0 501 1675)

Personali- ja väljaõppetoimikond
leitnant **Raul Hindov**
(raul.hindov@rk.ee, tel 0 693 5778)

Väliskoimikond
leitnant **Tiit Meren**
(meren.est@neti.ee, tel 0 502 4084)

Uudised

■ 22. augustil kohtus EROK juhatuse esimees leitnant Heino Piirsalu kaitseväge juhataja viitseadmiral Tarmo Kõutsi ja kaitsejõudude peastaabi teavitusteenistuse ülema kapten Peeter Taliga. Kaitseväge juhatajale tutvustati Reservohvitseride Kogu käesoleva aasta tegevust ja arutati võimalusi täiendkoolituse andmiseks reservis ohvitseridele. Viitseadmiral Kõuts rõhutas vajadust muuta vabatahtlike reservohvitseride õpe Kaitseväge Lahingukooli juures iga-aastaseks plaaniliseks kursuseks ja lubas anda vastavad korraldused, et eelnimetatud kursust li-

litatakse lähimate kuude jooksul kaitsejõudude peastaabi aastaplaani.

■ 28. augustil külastas EROK juhatuse esimees Kaitseliidu Kooli Alus Raplamaal ja tutvustas õppekogunemisel viibinud territoriaaljalaväepataljoni ohvitserile Reservohvitseride Kogu tegevust. Järgnenud saunaõhtul vahetati mõtteid riigikaitse teemadel.

■ 11. augusti protokolliga nr 14 kinnitas EROK juhatuse Eesti Reservohvitseride Kogu osakonna kodukorra. Dokument on kättesaadav Internetis kogu kodulehel.

Eesti Reservohvitseride Kogu infoleht
Tagavaravägi ilmub ajakirja *Kaitse Kodu!* vahelehelena.

Toimetaja leitnant Lauri Kurvits
(lauri.kurvits@eelk.ee, tel 0 508 6355)

TULETÖRJE- JA PÄASTEALA KORRALDUS EESTIS

Orm Tammepuu

Kõige olulisemaks tuletõrje ja päästeala reguleerivaks seaduseks Eestis on päästeseadus. Tuletõrje- ja päästeala reguleerivas päästeseaduses (Riigi Teataja I 1994: 28, 424; 1996: 49, 953; 1998: 28, 355; 2000: 50, 316; 2001: 50, 283; 2002: 42, 267; 2002: 61, 375; 2002: 63, 387; 2003: 20, 116; 2003: 20, 118; 2003: 23, 143) määratletakse, missugune tegevus kuulub tuletõrje- ja päästealasse.

Päästeseaduse § 3 määratleb tuletõrje- ja päästetööd:

1. **tulekustutus- ja päästetööd** – inimete ja vara päästmiseks ning keskkonna kaitseks tehtavad tööd tulekahjude, loodusõnnetuste, katastroofide, avariide, plahvatuste, liiklusõnnetuste ja muude õnnetuste korral, samuti õnnetustega kaasnevate ohtude likvideerimiseks tehtavad tööd;

2. **demineerimistööd** – plahvatusohtlike esemete otsimine varem koostatud kava alusel, plahvatusohtlike esemete hävitamine, pommiähvarduste ja pommiakhtluste kontroll, pommitehniline kontroll ning plahvatusjärgne tegevus sündmuskohal;

3. **riiklik tuleohutusjärelvalve** – tuleohutust käsitlevate õigusaktide täitmiseks tehtavad tööd.

Kaks esimest on n-õ operatiivtöö, viimane aga avalik haldus, mis käesoleva ajakirja spetsiifikat arvestades jääb vaatluse alt välja.

Tuletõrje ja päästeorganisatsioon

Eestis tuletõrje ja päästeorganisatsioon erineb tunduvalt kaitsejõudude, politsei ja piirivalve tsentraliseeritud organisatsioonidest. Tuletõrje- ja päästeala selgrooks on riigi päästeasutused: Päästeamet, 15 iseseisvat maakondlikku päästeteenistust ja kolm sõjaväestatud päästeüksust ehk päästekompaniid.

Kohalik omavalitsus võib korraldada ja teha tuletõrje- ja päästetööd vallas või linnas, kui ta on moodustanud nende tööde tegemiseks päästeasutuse. Näiteks Tallinna Tuletõrje- ja Päästeamet on tegelikult Eesti suurim päästeasutus. Ka

eraettevõtte võib luua oma firmasse päästeallüksuse ning teha tulekustutus- ja päästetööd nii omaks tarbeks kui ka teenustöona, kui ta sõlmib vastava lepingu kohaliku omavalitsuse või maavanemaga.

Läbi sajandite on tuld kustutanud vabatahtlikud pritsimehed, kes praegu on koondunud nn tulekustutus- ja päästetööde tegevatesse mittetulundusühingutesse. Ning lõppude lõpuks on igapäevaeliselt õigus kuni tuletõrje- ja päästetöötajate saabumiseni teha tulekustutus- ja päästetööd omal algatusel, tekitamata sealjuures oma tegevusega suuremat kahju, kui ära hoitakse.

Osa tuletõrje- ja päästetööd on aga delegeeritud kaitsejõududele (näiteks demineerimistööd sise- ja territoriaalmeres ning kaitsejõudude territooriumidel) või piirivalvele (näiteks otsingutööde korraldamine lennuõnnetuste korral).

Päästeasutused

Ehkki süsteem on hajus, kehtivad kõigile tuletõrje- ja päästetöödega tegelevatele asutustele kindlad nõudmised, mis on kehtestatud valitsuse või siseministri määrustena.

Üks olulisemaid neist on vabariigi valitsuse 22. detsembri 2000. aasta määrus nr 456 (riigi päästeasutuste struktuurile, varustatusele, dokumentatsioonile ja töökorraldusele esitatavad nõuded). Akt defineerib operatiivse valmisoleku mõiste ja sätestab operatiivse valmisoleku nõuded päästeasutustele. Operatiivne valmisolek koosneb kolmest parameetrist:

1) **väljasõiduvälmidus** – aeg, mis kulub väljasõidukorralduse saamisest tulekustutus- ja päästemeeskonna (edaspidi meeskond) väljasõiduni depoodist;

2) **meeskonna valmidus** – meeskonna ööpäevane valmisolek sündmuskohal tegutsemiseks;

3) **tehnikavalmidus** – tehnika ja varustuse valmidus viivitamatuks väljasõiduks ja kasutamiseks.

Näiteks Päästeamet, kes peab vajaduse korral juhtima tulekustutus- ja päästetööd suurõnnetustel, peab suutma 30 minuti jooksul välja saata sideauto

ühemehega ja juhtimisauto kaheliikmelise juhtimisalgaga.

Sõjaväestatud päästeüksus peab olema valmis 30 minutiga välja saatma 20-liikmelise rühma ja ühe tunniga kogu kompanii koos tuletõrjeautode ja pum-pade, keemiakaitse- ja õlitõrjevahendite ning muu sellisega.

Päästeameti ja mõnede maakondade päästeteenistuste koosseisus on eraldi struktuuriüksusena häirekeskus, mis tagab õnnetusteade oöpäevase vastuvõtmise ja nendele reageerimise. Päästeasutus võib lepingu alusel teha ka muid töid, osutada näiteks kiirabi- või vetelpäästeteenust.

Komandod

Maakondade päästeteenistustes ja omavalitsuste päästeasutustes on operatiivne valmisolek tulekustutus- ja päästetöödeks tagatud komandode abil, mida iseloomustab meeskonna, tehnika ja varustuse ning depoohoone olemasolu.

Maakonnakeskustes ja üle 50 000 elanikuga linnades peab paiknema üks või mitu **keskkomandot**. Keskkomandos peab olema tagatud:

- 1) väljasõiduvälmidus kuni 1 minut;
- 2) vähemalt kuueliikmelise meeskonna valmidus;
- 3) tehnikavalmidus: a) kaks põhiauto; b) paakauto; c) autotõstik või autoredel; d) päästeauto; e) reservpõhiauto; f) kahe suitsusukelduslülil varustus; g) ühe keemiasukelduslülil varustus; h) varustus otsingu- ja päästetöödeks veekogudelt; i) õlireostuse likvideerimise vahendid.

Väiksemates asustusüksustes asuvad **tugikomandod**. Nõuded tugikomandodele on:

- 1) väljasõiduvälmidus kuni 5 minutit;
- 2) vähemalt neljaliikmelise meeskonna valmidus;
- 3) tehnikavalmiduse vastavalt: a) põhiauto; b) paakauto; c) reservpõhiauto; d) järeelvetav mootorpump; e) ühe suitsusukelduslülil varustus; f) õlireostuse likvideerimise väikevahendid.

Kesk- ka tugikomandodel on oma kindel väljasõidupiirkond, millest tulevaid kutseid teenindatakse esmajoonel.

Kiire abi tagamiseks võivad nende koosseisus olla ka nn eraldi paiknevad meeskonnad, mis täidavad kas mingeid eritülesandeid või tagavad lihtsalt seadusega ettenähtud kohaloleku – päästemeeskondade alalised paiknemiskohad ehk depood peavad paiknema selliselt, et asustusüksuste sirgjooneline kaugus depoost on:

1) üle 5000 elanikuga asustusüksuste korral kuni 15 kilomeetrit;

2) 100–5000 elanikuga asustusüksuste korral kuni 25 kilomeetrit.

Väikesed valdade päästeasutused, ettevõtete päästeallüksused ja mittetulundusühingute tuletõrjujad on **abikomandode** staatuses. Abikomandol ei ole tavaliselt oma kindlat väljasõidupiirkonda, vaid ta tegutseb vastavalt asutamisdokumentidele ja sõlmitud lepingutele, milles sätestatakse ka tagatav operatiivne valmisolek.

Valveteenistus

Valveteenistuse korralduse aluseks riigi ja kohaliku omavalitsuse päästeasutuses on Päästeametiga kooskõlastatud ja päästeasutuse juhi kinnitatud töökorralduse juhend, mis peab sisaldama vähemalt järgmisi valveteenistust korraldavaid alapunkte:

1) valveteenistuse üldine korraldus;

2) valveteenistuse üleandmise-vastuvõtmise kord;

3) valveteenistuse üleandmise-vastuvõtmise kord sündmuskohal;

4) nõuded valveteenistuse päevakorrale.

Valvevahetus komandos toimub tavaliselt kell 8 hommikul komandos rivistusega. Valvesse asuv rühm rivistub täisvarustuses, olles pärast hingamismaskide vahetamist väljasõiduvalmis. Järgneb tehnika üleandmine, mis kujutab endast igahommikust varustuse olemas- ja korrasolu kontrolli ning dokumentide täitmist. Pärast seda teeb rühmapealik kohalikule häirekeskusele ettekande komando operatiivsest valmisolekust. Edasine päevakava on umbes selline (Tallinna Tuletõrje- ja Päästeameti näide):

kl 8.30–9.15 tehnika korrastamine, söögipaus;

kl 9.15–12 õppetunnid, harjutused ja õppused;

kl 12–14 söögipaus;

kl 14–18 komando- ja rühmapealiku aeg, sportimine, harjutused, õppused ja komando korrastamine;

kl 18–19 söögipaus;

kl 19–22 töö dokumentidega, sportimine, vaba aeg;

kl 22–7 puhkeaeg;

kl 7–8 ettevalmistus valvevahetuseks.

Häire korral katkestab väljasõidu korralduse saanud meeskond kõik muud tegevused, koguneb garaaži, riietub kiiresti tulekustutusriietesse ja sõidab sündmuskohale. Väljasõidult naastes seatakse tehnika taas töökorda – täidetakse hingamisaparaatide balloonid, täiendatakse kustutusainete tagavarasid, vahetatakse voolikuid jne. Seejärel jätkatakse ettenähtud päevakorra järgi, olles valmis uueks väljakutseks.

Häirekorraldus

Hädaabikutsete kiireks ja kompleksseks teenindamiseks on päästeasutuste juurde loodud häirekeskused. Häirekeskus võtab vastu esmase informatsiooni (sündmuse liik, koht ja ulatus) õnnetuse kohta ja edastab selle koheselt teenistustele, mille ülesandeks on nende probleemide lahendamine.

Häirekeskus lähetab sündmuskohale teeninduspiirkonna tulekustutus- ja päästemeeskonna, vajaliku tehnika ja spetsialistid ning kiirabibrigaadi. Päästetööde väljasaatmine toimub vastavalt eelnevalt koostatud väljasõidukorrale, tegevuskavadele, koostööplaanidele ja -lepingutele.

Väljasõidukorraldus antakse traat- või raadioside abil konkreetsetele meeskondadele ja tehnikale, nimetades la-kooniliselt sündmuse liigi ja asukoha, näiteks: Nõmme 11 (loe: üks-üks) ja Mustamäe 41 (loe: neli-üks) sõidavad Mustamäe tee 191, viienda korruse aknast tuleb suitsu.

Häirekeskus peab väljasõidul olevate päästemeeskondade ja kiirabibrigaadidega pidevat raadiosidet, täpsustamiseks informatsiooni, dokumenteerimaks sündmuste käiku ning tagamaks vajalikke ressursse vastavalt tulekustutus- ja päästetööde juhi korraldustele. Kõik telefoni- ja radiokõned salvestatakse ja säilitatakse.

Häirekeskuste töö on korraldatud 12- või 24-tunniste valvetena. Koormus sõltub teeninduspiirkonna suuruselt ja asukohast. Tallinna ja Harjumaad teenindav Põhja-Eesti häirekeskus võtab päevas vastu üle 2000 hädaabikõne, saadab umbes 200 korda välja kiirabi ja umbes 50 korda tuletõrje. Raplamaa

Päästeteenistuse häirekeskuse vastavad numbrid on mitukümmend korda väiksemad. Täpsemat statistikat kahjuks ei tehta.

Juhtimine

Esimesena sündmuskohale jõudnud tulekustutus- ja päästemeeskonna juht on automaatselt ka tulekustutus- ja päästetööde juht ning tal on märksa suuremad õigused ja volitused kui see ehk laiemalt teada on. Temale alluvad kõik õnnetuskohale saabuvad tulekustutus- ja päästemeeskonnad ning lisajõud, seega ka politsei, kiirabi, tehnilised teenistused ja vajadusel kaitseliitlased. Vastavalt päästeseaduse 16. paragrahvile on tulekustutus- ja päästetööde juhil õigus:

1) kutsuda sündmuskohale politsei-toimkond avaliku korra ja liikluskorralduse tagamiseks ning vara kaitseks õigusvastaste rünnete eest;

2) rakendada tulekustutus- ja päästetöödel töövõimelisi füüsilisi isikuid alates 18. eluaastast;

3) anda korraldusi siseneda tulekustutus- ja päästetööde tegemiseks mis tahes territooriumile, hoonesse ja ruumi ning avada selleks ukse, väravaid, aknaid ja muid konstruktsioone;

4) anda korraldusi teha lammutustöid, maha raiuda puud, teha tõkestustuld, tõkestada kraave ja ojasid ning teha muid tulekustutus- ja päästetööga seotud töid;

5) anda korraldusi võtta vett, liiva, kruusa ning muid tulekustutus- ja päästetöödeks vajalikke aineid ja materjale ettevõtetele ja füüsilistele isikutele kuuluvatest kohtadest;

6) kasutada tulekustutus- ja päästetööde käigus tasuta ja väljaspool järjekorda elektersidevahendeid ja -võrke.

7) anda korraldusi kasutada tulekustutus- ja päästetöödel füüsilistele ja juriidilistele isikutele kuuluvaid seadmeid ja vahendeid.

Õnnetustele, kus vajatakse kaht kuni viit kustutus- ja päästemeeskonda (II väljasõiduaste), sõidab kohale ka päästeasutuse operatiivkorrapidaja spetsiaalse juhtimisautoga ning võtab juhtimise üle. Kuue või enama meeskonna puhul (III väljasõiduaste) kutsutakse tihti päästetöid juhtima pädev isik päästeasutuse juhtkonnast. Eriti mastaapsete või keeruliste õnnetusjuhtumite korral, kui on vajalik mitme maakonna ressurside koondamine, asub päästetöid juhtima Päästeamet. ■

VABATAHTLIK TÖÖ OOTAB VÄÄRILIST TASUSTAMIST

Vabatahtlike kaitseliitlaste "ÜKT-tunde" riigi kaitsele tuleks tasustada võrdselt reservõppekogunemistega.

Heikki Kirota

Vaadates viimastel nädalatel ajakirjandusest läbi jooksnud arutelu kaitsejõudude tulevikuplaanidest muutavas maailmas, jäi sealt silma kolm põhimõtet:

1) vähendada oluliselt ajateenijate hulka (3000 asemel võetaks teenistusse 1000–1500 ajateenijat aastas);

2) suurendada oluliselt profisõdurite hulka (räägiti praegusele 2500 kaadrikaitseväelasele teise 2500 juurdepalkamisest);

3) Kaitseliidu rolli suurendamine (sellest võiks välja lugeda, et kas suureneb vabatahtlike koormus ja/või kasvab märgatavalt vabatahtlike hulk).

Samas võib see kõik tähendada kaitsekulutuste kasvu, sest palgalist sõdurit on märgatavalt kallim ülal pidada kui ajateenijat või kaitseliitlast-reservisti.

Areneda või seista paigal?

Kas areneda koos muutuva maailmaga või üritada tulutult vanamoodi edasi? Kindlasti sooviksid paljud arhailisema maailmavaatega kaitseliitlased mind selles artiklis väljendatud seisukohtade eest reeturina kividega surnuks pilduda või näevad selle taga välisriigi luureteenistuse õonestustegevuse karvast kätt. Nendele on oluline, et kaitseliitlane osaleb riigikaitse tasuta.

Kuid vaadake hetkeks ringi ja seejärel kalendrisse. 2003. aastal ei ole Kaitseliit sama mis 1939. aastal. Isegi 1993. aastaga võrreldes, millest alates ma ise kaitseliitlane olen, on aset leidnud suuri ja pöördumatuid muudatusi. Kümme aastat tagasi oli reaalse sõjalise konflikti oht Eestis viibivate okupatsioonivägedega. Tänapäevaks on Eesti NATO liikmeks saamine kindel ja vabatahtlikud kaitseliitlased osalevad rahvusvahelistel õppustel kõrvuti suurriikide sõduritega. Ka on muutunud inimeste mõtteviisi ja väärtushinnangud.

Reaalse sõjalise kallaletungi ohust pole enam viisakas rääkida, lisaks on tekkinud teiselaadsed ohud: terrorism ja organiseeritud kuritegevus, nakkushaiguste plahvatuslik levik, loodusõnnetused ja tehnoloogilised katastroofid. Paraku on Eestis olukord selline, et nii poliitsetel kui ka päästeteenistusel puuduvad suuremad reservid ja iga suurema probleemi korral, olgu see siis metsatulekahju või kadunud lapse otsimine, pöördutakse enesestmõistetavalt kaitseliitlaste poole. Kuidas toime tulla järjest laiemate kohustustega ja leida selleks kõigeks aega?

Konkurendina vaba aja sisustamise turul

Vabatahtlike motiveerimine on Kaitseliidu loomisest saadik olnud probleemiks. Kui kogu isamaaline taust kõrval jätta, pakub Kaitseliit Eesti kodanikule sisuliselt võimalust huvitavalt ning endale ja ühiskonnale kasulikult vaba aega veeta. Vahe näiteks korvpallitreeninguga seisneb selles, et Kaitseliidu teenistuses täidab inimene riiklikku ülesannet – valmistub riigikaitseks erinevate ohtude vastu või osaleb reaalselt probleemide lahendamisel, näiteks politseioperatsioonil mõrtsukate püüdmiseks. Aga põhimõtteliselt konkureerib Kaitseliit inimeste vaba aja veetmise võimalusena näiteks spordiseltside, laulukoori ja näiteringiga.

Kuidas tagada üksuste ühtlane osalemine õppustel ja sellest tulenevalt ka üksuse võrdne väljaõpe kas või jao ja rühma tasandil? Kümne Kaitseliidus oldud aastaga tuleb tõdeda, et sama allüksuse vabatahtlike aktiivsus on väga erinev ja ka sama mehe aktiivsus võib aastate võrdluses kordades kõikuda. Mis oleks siis abiks? Kaitseliitlaste aktiivsuse muutuseks aastate möödudes on palju põhjusi. Toon sellise klassikalise näite. Tuleb noor mees enne keskkooli lõppu sõpradega Kaitseliitu, läbib baasõp-

pekursuse ja määratakse üksusesse. Kaitseväeline elu on uus ja põnev, pakub koolirutiinile vaheldust. Sealt saadakse uued elamused ja teadmised ning leitakse uusi tuttavaid. Niimoodi möödub 2–3 aastat. Siis läheb mees kaitseväge aega teenima ja tuleb tagasi reservväelasena, paljud kaitseliitlased kas seersandi või reservlipnikuna.

Pärast kaitseväge teenistust

Aastaks oli ta Kaitseliidule kadunud. Tema esimesest kontaktist Kaitseliiduga on möödunud 3–4 aastat. Pärast kaitseväge teenistust on enamikele aktuaalne töökoha leidmine, luuakse perekond ja sünnivad lapsed. Tekivad uued kohustused, eluvaated ja huvid. Paljud jätkavad õpinguid ülikoolis või sukelduvad perele leiva teenimiseks töösse. Seetõttu jääb järjest vähemaks tunde, mida on töö, pere, spordi ja kooli kõrvalt võimalik kulutada veel ühele harrastusele, Kaitseliidule. Nii muutubki hea väljaõppe saanud noor mees surnud hingeks, sisuliselt oma üksuse kasutuks ballastiks, sest õpitud sõduritarkused tuhmuvad paari aastaga, kui neid pidevalt ei värsenda.

Kui nüüd vaadata kava, et enamik kaitsevägest muutub mõne aasta jooksul palgaliseks, siis esitavad ka kaitseliitlased endale vahel küsimuse: kaua kestab see, et kaitseliitlased tegutsevad tasuta, reaalselt riigile peale makstes? Pidevalt on ju vaja mõni rõivatükk, rihm või saapad oma raha eest osta. Riigi määratud 500-kroonise riideraha eest aastas ei saa suvevormigi, saabastest rääkimata. Rootsi humanitaarabi kvaliteet on aga kõikumine ja kõik mehed sealt sobivat suurst ei leia. Samas räägitakse veel, et Kaitseliidu roll (loe: vabatahtlike koormus) suureneb seoses uute ülesannetega jätkuvalt.

Vabatahtlike juhtide koormus on suur igasugu organiseerimise ja paberimajanduse tõttu. Paraku ei seisa arukad,

haritud ja juhtimisostustega mehed järjekorras, et Kaitseliidus vabatahtlikuna ja tasuta vastutavale kohale saada. Pealik olla on muidugi enesehinnangut kergitav, aga paljud ei sobi juhtivale tööle või ei taha pealikuks kaasneva lisakoormuse tõttu. Reakooseisul on lihtsam – lähed õppusele, kui kästakse, täidad käsku ja muul ajal Kaitseliidu teemaga pead ei vaeva. Paraku kuulub allüksuste pealikel lisaks õppustele palju tunde aruanete ja analüüside koostamiseks, planeerimiseks ja muuks sevimiseks.

Haritud meeste motiveerimiseks põhitoõ kõrvalt lisakoormus võtta oleks mõistlik anda tulevikus Kaitseliidu tegevliikmele kogu varustus tasuta materiaalse vastustuse lepingu alusel – kui liiga kiiresti ära lõhud, ostad ise maleva tagala kaudu uue.

Kuidas tasu arvestada?

Kaitseliitlasega võiks näiteks sõlmida kolmeaastase teenistuslepingu. Profisõdurist reamehe kuupalk on 4725 kr, see koosneb ametikohapalgast (2400 kr), söögirahast (1800 krooni kuus) ja korterirahast (525 kr). Netopalk on seega 3720 krooni, millest arvestatakse maha toiduraha 60 krooni iga teenistuses oldud päeva kohta.

Kaitseliitlasele oleks see lisatasu põhitoõ kõrvalt, millest 1000 kr maksuvabana maha ei arvestata. Seega reamehe netopalk täiskoormusega (keskmiselt 168 h kuus) 3450 kr (tunnitasu 20 krooni ja 54 senti). Kui reamees Kask läheb nüüd laupäeval viieks tunniks maleva õppusele püssi laskma, saab ta selle eest 103 krooni. Hommikust sööb kodus, lõunat lasketiirus hinnaga 30 krooni. Õhtusöögiks on jälle kodus. 73 krooni kantakse pangaarvele.

Kui koormus on sama mis USA Rahvuskaardis, tuleks aastas 36 õppepäeva (iga kuu üks nädalavahetus ja lisaks kahe nädalane aastaõppus), iga päev umbes kümme tundi aktiivset tegevust. See saaks reamees Kask aastas Kaitseliidus tegutsemise eest lisatasu $360 \times 20,54 = 7394$ krooni, millest paar tuhat läheb söögirahaks. Kuus keskmiselt 450 kr lisatasu.

Kaitseliidu hingekirjas olevast 9000 mehest on 7000 vanuses 17–60 aastat ehk reservväelase eas. Kui arvestada teoreetiliselt, et need 7000 sobivas eas meest on kõik ühesuguse koormusega reamehed, oleks otsene palgakulu koos palgale lisanduvate tööandja kuludega (33,5%) mehe kohta 9860 krooni aastas.

FOTO: Ivar Jõesaar

Head näidet kaitseliitlaste riigikaitse tegevuse tasustamisest pakkus suurõppus Kevadtorm 2003, millel vastutegevuses osalenud kaitseliitlased said reservõppekoogunemisel osaletud aja eest tasu vastavalt oma ametikohale allüksustes.

Kogu Kaitseliidu vabatahtlike palgakulu seega natuke üle 69 miljoni krooni. Kaitsekulutuste suurust vaadates kopsakas, kuid kindlasti mitte ebareaalne number.

Kui nüüd võrrelda seda plaaniga palgata juurde 2500 profisõdurit, tundub see summa isegi tühine. Scouts-pataljoni reamees teenib kuus minimaalselt 5100 krooni, sest nende põhipalk on teistest üksustest suurem. Aastas kulub ühe mehe peale 81 702 krooni (ärge unustage tööandja kulusid 33,5% palgast). Kõikide uute kaadrikaitsevaelaste peale kokku on ainuüksi palgakulu minimaalselt 204 miljonit aastas. Aga allohvitserid ja ohvitserid teenivad ju rohkem. Reaalselt jääks lisasõdurite palganumber vahemikku 250–300 miljonit. Lisaks varustus, väljaõpe, relvastus. Kas Eesti maksumaksja suudab ikka sellist koormust taluda? Selgitan, et selle raha eest, mida vajavad 2500 profisõdurit, saab katta 20 000 kaitseliitlase-reservisti palgakulud.

Kas üks profisõdur on üle kümnest kaitseliitlasest?

Nüüd tahavad kindlasti paljud märufilmide sõbrad mind veenda, et üks profisõdur on kõvem mees kui kümme kaitseliitlasest reservisti. Paraku näitab nii teiste profiarmeede kui ka Eesti kogemus, et tarku ja andekaid reamehi ja kapraleid on elukutseliseks sõduriks raske leida. Muidugi on olemas kõriloikajatest eriuksuslased, kuid neid on üldise massiga võrreldes vähe. Prantsuse ja Suurbritannia elukutseliste armeedes

suureneb nekrutite hulk kohe, kui riigis suureneb tööpuudus noorte meeste hulgas. USA armees on elanikkonna hulga võrreldes väga palju neegreid ja latiinosid ning esimese põlve sisserändajaid. Lühidalt vähemuste esindajaid. Need inimesed ei teeni mitte isamaa-armastusest, vaid sõjavägi on nendele töötuse ja Päästarmee supikatla alternatiiv.

Tänaseks on ka Eesti esimene profipataljon olukorras, kus pädevast kaadrist on pidev puudus. Osa üksusi pole komplekteeritud ja kaadri voolavus on suur. Haritud nekruteid napib. Kuidas tagatakse veel 2500 peamiselt reamehe värbamine? Kui palju peab heade meeste leidmiseks kaitsevaelaste palkasid kergitama? Või on Eesti kaitseväe profiüksused lihtsalt üks võimalus madala haridustasemega inimeste tööhõive suurendamiseks?

Kaitseväes napib haritlasi

Olin aastaid Kaitseliidu malevkonnas, kus kõrgharidusega mehi oli kolmandik, kutseharidusega pooled, lisaks õpilased ja üliõpilased. Alg- ja põhiharidusega olid mõned vanemad mehed, kes keerulistel sõja- ja kütitudamise aastatel ei saanud koolis käia. Millises profiüksuses on selline haridustase, kui tavaliselt on kõrgharidusega ainult osa ohvitseridest ja veeblitest? Kas loome uuesti tööliste ja talupoegade armee?

Sõjaaja kaitseväe koosseisuks on erinevatel hinnangutel pakutud 20 000–25 000 meest. Samas on praegu Kaitseliidus võitlusvõimelisi mehi 7000, kui surnud hinged välja arvata, siis isegi

vähem. Reaalseid kaitsevajadusi arvestava reservi loomiseks oleks vaja mehi 3–4 korda praegusest rohkem. Paraku ei ole uute kaitseliitlaste horde kusagil paistmas. Osa ajateenistuse läbinud noormehi ei taha enam iial vormi selga panna – kõik lihtsalt ei sobi sõduriks. Ehk siis tasuks rohkem investeerida olemasolevatesse, et neist NATO nõuetele vastavad reservistid vormida? USA Rahvuskaardi üksused teenivad näiteks Iraagis kõrvuti profiüksustega, täites samu ülesandeid ja saades proffidega võrdset palka.

42% kaitseliitlastest on alla 35-aastased. Enamik nendest, eriti noored perekonnainimesed võtaksid ilmselt lisakroonid rõõmuga vastu. Aga vabatahtlikke töötab ka seersantide, veeblite ja ohvitseride kohtadel. Nemad tegelevad üksuse organiseerimisega, ka nende töötundide eest tuleb palka maksta. Reaalselt saaks siis Kaitseliidu liige kuus olenevalt ametikohast ja aktiivsusest juurde 600–2000 kr. Suurema summa saajaid on muidugi vähem, sest igas rühmas on ju vaid kolm seersanti, üks veebel ja üks ohvitser. Siia juurde

veel lisatasud teenistusaastate ja lisaväljaõppe eest ning riskitasu eriti ohtlike ülesannete täitmise eest.

Näiteks teeniks seesama kaitseliitlane Kask pärast ajateenistust Kaitseliidus reservlipnikuna rühmapealiku kohuseid täites aastas juurde 12 028 krooni, millest toiduraha mahaarvamisel jääks kätte umbes 10 000 krooni ehk kuus natuke üle 830 krooni. Ehk on mehel numbrit keeles ka naisele lihtsam selgitada, miks tal tuleb mõned nädalalõpud perega koos olemise asemel õppustel veeta.

Kindlasti motiveeriks ka tasuta teravisehooldus ja hambaravi. Sellega vähendaks oluliselt perekonna kulusid.

USAs toimib selline süsteem Rahvuskaardi ja armeereservina. Kui tahetakse teha NATO moodi palgaarmeed reserviga, siis miks mitte võtta üle juba ennast tõestanud süsteem?

Nimetagem asju õigete nimedega

Osaliselt selline kaitseliitlaste tasustamine juba toimub. Politseioperatsioonis osalev abipolitseiniku paberitega

kaitseliitlane saab tasu korrakaitsele oldud tundide eest, metsatulekahju kustutamisel oldud aja eest saab raha päästeteenistusest. Reservõppekogunemisel veedetud päevade eest makstakse samuti vastavalt ametikohale ja pagunitele. Mille poolest on siis Kaitseliidu maleva linnasõjaõppus kehvem samadest meestest koostatud tõrjekompanii õppusest? Väljaõppe põhimõtted, normid ja tasemed on ju samad.

Ehk oleks aeg lõpetada olukord, kus eeldatakse, et vabatahtlik kaitseliitlane on nõus ainult heast tahtest loovutama riigile pidevalt tunde ja päevi oma isiklikust elust, ja hakata meestele kulutatud aja eest õiglast tasu maksma? Kindralleitnant Johannes Kert ütles juba mitu aastat tagasi Kaitseliidu ülemana antud intervjuus, et vabatahtlike tuumiku paremaks motiveerimiseks on vaja võtmeisikutele tasu maksta n-ö poole kohaga töötamise või tunnitasu alusel. Miks pole seda mõistlikku ideed siiani rakendatud? ■

Artikkel väljendab autori isiklikke seisukohti.

KAITSELIIDU VALVERÜHM – MIS SEE ON?

Hannes Reinomägi

Kaitseliidu kohustus teostada territoriaalkaitseüksustega kaitseväge objektide kaitset on kooskõlas Kaitseliidu seaduse 35. paragrahvi 9. punkti nõuetega.

Kaitseliidule kui kaitsejõudude osale on Kaitseliidu arengukavas sõnastatud väga täpne visioon: *Kaitseliit on alaline, kõrge valmisolekuga vabatahtlik organiseeritud jõud kõikjal Eestis eesmärgiga suurendada rahva turvalisust, liita rahvast ja kaitseväge riigi ühiseks kaitseks ning vajadusel kaitsta teda sõjaliselt.*

Kaitseliit on organisatsioon, mis on pidevalt olemas. Sellest lähtuvalt ongi riik pannud sõjalise kaitsega seotud ülesannete hulgas Kaitseliidule kohustuse teostada territoriaalkaitseüksustega kaitseväge objektide kaitset, mis on kooskõlas ka Kaitseliidu seaduse 35. paragrahvi 9. punkti nõuetega. Kaitseliidu valvekompanii või valverühma tegevus on reguleeritud kaitseväge määrustikega ja toimub pidevas alluvusvahe-

korras kaitseväge üksuste või garnisonide korrapidajatega.

Garnisonimäärustik reguleerib täpselt vahiteenistuse ülesanded, isikkoosseisu suuruse, väeosa jt valveobjektide turvalisuse tagamiseks vajalikud tegevused. Konkreetselt on määratletud ka objektide tase, kus võib kasutada töölepingu alusel töötavaid eraisikutest valvureid. Siinjuures on ka määravaks objekti asend riigisaladuse valdkonnas. Kaitseliitlastest valvkonna liikmete kohustused ja tegevus on garnisonimäärustikus täpselt sõnastatud.

Kaitseliitlaste valimisel valverühma liikmeks on aluseks vabatahtlik soov avaldus. Vastavalt Kaitseliidu seaduse 25. paragrahvi 9. punktile on tegevliikmel õigus ja kohustus osaleda riigikaitse ülesannete täitmisel ja § 23 sätestab tegevliikme õigusliku seisundi teenistuskohustuste täitmisel. Kaitseliitlaste tööd tasustatakse Kaitseliidu põhikirja punkti 3.2 alusel. Punkt 2.7 alapunkt 8 lubab Kaitseliidul osaleda tasuliste valveteenuste pakkumisega vabaturul,

et arendada majandustegevust põhikirja punkti 2.5 alusel oma eesmärkide saavutamiseks.

Kaitseliitlased on oma kõrget valmisolekutaset tõendanud kahel viimasel suurõppusel (*Baltic Eagle 2002* ja Kevadtorm 2003) osalenedu kompaniide, luure- ja tagalaüksuste eduka tegevusega. Seda on kinnitanud kaitseväge ja NATO riikide ohvitseridest vaatlejad-kohtunikud.

See annab tunnistust kaitseliitlaste kõrge motivatsioonist kõigis üksustes, sealhulgas ka territoriaalkaitseüksustes teenimisel. Üksuste juhtideks on määratud suurte erialaliste oskustega erudeeritud ja pika Kaitseliidu liikmestaažiga ohvitserid ja allohvitserid. Kõigis valveüksustes leidub alati ka turvakoolituse läbinud turvajuhte ja turvatöötajaid. Kõrge riskitaluvuse oma teenistuskohustustuste täitmisel saavutavad ja säilitavad kaitseliitlased tänu pidevatele erialaõppustele. Kaitseliitlaste kõrget moraali tunnistab ka valvuri osalusel aset leidnud intsidentide puudumine valvatavatel objektidel. ■

KAITSELIITLASED OTSIVAD RAKENDUST

Kuido Külm, lipnik

Praegu teadaolevate kavade kohaselt ei leita praktilist rakendust vähemalt pooltele kaitseliitlastele. Kui hakata täitma Kaitseliidule antud ülesandeid, selgub, et allüksuste isikkoosseis ei ole sugugi neile antud ülesannete täitmiseks sobilik. Ideaalis peaks malevkondade isikkoosseis vastama kvaliteedilt seadusega reservväelastele kehtestatud nõuetele. Näiteks oleks selline reservlahinguüksuse või formeerimismeeskonna moodustamiseks sobiv inimeste kogum, kellest saab suurepäraselt üksuse kokku panna, ükskaks ohvitseri, neli-viis allohvitseri ja umbes 30 reameest-kapralit. Suuremaid probleeme ei ole formeerimismeeskondadega, seal on enamasti koos üle 50-aastased mehed, kellest osal peab nägemine numbrite lugemiseks korras olema.

Tõeliselt hädas ollakse aga lahinguüksuste moodustamisega. Kaitseliitlane on teatavasti aktiivne ja hakkaja inimene, kes on endale kas ajateenistuses või Kaitseliidu väljaõppel vähemasti paelad peale saanud (s.t allohvitser), ja nii ollaksegi olukorras, kus ohvitseride ja allohvitseride hulk ületab kohati mitmekordselt nõutava määra, ent reakoosseisu napib.

Ka tulevikus pole loota asjade paranemist, sest suurem osa neist koolinoortest, kes praegu moodustavad rõhuvat enamuse läbiviidavatel erialakursustel osalejatest, naaseb ajateenistusest vähemalt allohvitserina. Pealegi kulub veel hulk aastaid, enne kui nad ea tõttu kuumast reservist välja arvatakse ja neid saab Kaitseliidu lahinguüksustes arvele võtta. Seega napib praegu Kaitseliidus kolmekümnendates eluaastates sõjaväelise auastmeta inimesi. Kuid just nende Kaitseliidu liikmeks tõmbamine on propagandatöö seisukohalt üle mõistuse kulukas. Selles vanuses inimestel on oma elu sisse seatud ning hobid ja harrastused ammu välja kujunenud.

Reservikõlbmatud

Teise probleemse osa moodustab malevates nn mittereservikõlblik seltskond ehk kutsealused noormehed, tervislikel põhjustel eemalejääjad, naised (keda nüüd võib kaitseliitlastena kaasa-

ta) ja riigiametnikud. Probleemi ei teki, kui 30 reservväelase kohta tuleb kolm-neli mittekölblikku – siis saab nad “koosseisuvälisena” allüksuste vahel laiali jagada ning igapäevane väljaõpe jätkub ja kõik on rahul.

Tegelik olukord on aga selline, et õnnelikuks võib pidada ennast see malevkond, kus n-ö reservikõlblikke on umbes pooled malevkonna koosseisust. Kui nüüd küsida kõrgemast staabist, mida teha ülejäänutega, siis pole mõistlikke lahendusi välja pakutud. Enamasti on jõutud tõdemuseni, et las nad olla niisama. Aga pole see kord juba Kaitseliitu tulnud inimese lihtsalt niisama hoidmine nii lihtne sugugi. Ikka tuleb neile tegevus välja mõelda.

Praegu mittereservikõlblikele ainukesse sobilikku rakenduskohta formeerimisüksustesse kõik ei mahu. Pealegi ei toimu seal ka adrenaliini üles pumpavat *actionit* ja nii on rakendusest jäänud noorem poolne seltskond Kaitseliidust varsti läinud. Aga organisatsioon, kes oma järkelkasvu eest ei hoolitse, sureb välja.

Teine väljapakutud idee – kasutada neid vabatahtlike instruktoritena – ei leevenda oluliselt olukorda. Kui on pädev rühmapealik koos 3–4 hakkaja allohvitseriga, siis tulevad nad suurepäraselt ise õppuste ettevalmistamisega toime ja liigseid mehi pole üksuse juur-

de vaja. Kui aga määrata agar gümnaasist lahinguüksuse juurde, tahab ta kuus 2–3 korda väljas käia ja see ei sobi keskealiste inimeste elugraafikutega.

Malevkondade staapide mahtu ei saa ka üleliia suurendada, sest piirangud tekivad omavahelises kooskõlastamises. Kuigi oskajaid inimesi, kes oleksid nõus ennast staabis paberitööga tapma, oleks malevkondadesse hädasti juurde vaja, tulevad inimesed Kaitseliidult ikkagi eelkõige sõjalist väljaõpet saama.

Päastke ennast ise

Vaatamata päästereservi üksuste loomisele ja abipolitseinikest korrakaitseüksuste moodustamisele jääb ikkagi üle hulk inimesi, kes on tulnud Kaitseliitu sooviga aidata kaasa riigi kaitsevõime parandamisele, keda aga ei saa rakendada sõjalistes harjutustes. Ka Eesti Reservohvitseride Kogu ja Kaitseliidu vahel sõlmitud leping seisneb sisuliselt Kaitseliidu-poolses tunnustuses, et olete tublid ja hakkajad mehed ning tore, et olete organiseerunud, aga raha me teile väljaõppeks ei anna ning vaadake ise, kuidas hakkama saate.

Oma raha eest saab probleemideta laskeväljale laskeharjutuse sooritamiseks kohale sõita või teha käteköverdusi ja mängida malet, aga mingi tõsisema *actioni* korraldamine ainult isikliku rahakoti toel ei ole mõeldav.

Mida selliste inimestega peale hakata, selleks pole suudetud mõistlikku lahendust leida. Peamiselt viidatakse ühistegevuslikule seltsielule. Aga kui inimene tahab lahinguväljal oma oskusi arendada, ootab ta organisatsioonilt ikkagi vastavasisulist tegemist, mitte konkurentsi meelelahutusärile ja taidlusansamblitele.

Õppuste rahastamisel lähtutakse nõuetest, et need ettevõtmised peaksid toetama reservüksuste loomist. Siit ka põhjus, miks mittereservikõlblike väliõppustele kippumisele viltu vaadatakse. Samas on ka selge, et keegi seda seltskonda Kaitseliidust minema ei saada. Kuid nende hingekirjas hoidmisega kaasneb organisatsioonile tohutu bürookraatlik arvepidamine, mis teeb mõttetuks allüksuste aruandluse ja koormab kõvasti organisatsiooni juhtimist.

FOTO: Ivar Jõesaar

Kaitseliitlaste hea omadus on see, et nad on valmis ka ise käed külge panema. Kui vaja, osalevad filmivõtete massistseenides, kui vaja, lükkavad bussi kraavist välja.

Selle asemel, et õppusi ette valmistada, maadleb malevkondade instruktorikoosseis päevast päeva mahuka aruandluse ja paberite täitmisega. Viimaseks selliseks suuremaks tööks on Kaitsesväe Lahingukoolis sõjalise ettevalmistuse saanud instruktoritel kujunenud järgnevate aastate õppuste rahaliste eelarvete koostamine – tegevus, mis usaldusväärse tulemise saamiseks eeldab tegijalt vähemalt kõrgkooli majandusarvestuse kursuse läbimist. Kaitseliidu eelarvetaotluste tagasilükkamine on enam kui kindel.

Eelnevalt viidatud asjaolud põhjustavad olukorra, et malevkondades on kõvasti "üleliigseid" inimesi. Ja et lisaks on tekkimas või juba tekkinud suur ülejääk allohvitseride ja ohvitseride osas, tuleks Kaitseliidul keskenduda ka nende teadmiste ja oskuste säilitamisele ehk näha eelarves ette raha ka selliste inimeste väljaõppeks.

Kogemused on kiired ununema. Reservõppekogunemistel on näha, et kui allohvitserid ja ohvitserid võetakse nõudal varem kokku ja õpetatakse kiirkorras välja, kulub reakoosseisu kohale jõudes ikkagi päevi, enne kui vahepeal suikunud allohvitserile meenub, kuidas see jao juhtimine tegelikult käis. Seni korraldatud reservkogunemistel on olnud

märgatav vahe, kus üksusi juhivad asjaga kursis olevad pealikud või 15–20 aastat tagasi Nõukogude armee koolitust saanud mehed – neist ei saa harilikult ka õppekogunemise lõpuks suuremat asja.

Kaitseliidu noorenemine

Kaitseliit on isikkoosseisu poolest tublisti noorenenud. Osas lahinguallüksustes annavad juba praegu tooni nooremad, ajateenistuses välja õppinud inimesed, kes vajavad peamiselt omandatud oskuste lihvimist ja alalhoidmist. Senised arengukavad jätavad osa kaitseliitlastest – allohvitserid ja ohvitserid ning kutsealused – ilma kindla rahalise toeta. Samas on ajateenistusest naasvad allohvitserid ja aspirandid Kaitseliidule hindamatu IQ-allikas. Võrreldes keskmisest usinama kaitseliitlasega, kes aastas 15–20 korda õppustele tuleb, on selge, et Kaitseliidus üldjuhul antav väljaõpe võimaldab peamiselt omandatud oskuste alahoidu. Värskest ajateenistusest tulnud meeste oskused ja tahtmine on ikkagi peamine Kaitseliidu sõjalist väljaõpet arendav jõud.

Ohvitseridele ja allohvitseridele pideva väljaõppe andmine võimaldab leida oma koht ka reservüksustest välja jäänud kaitseliitlastel. Et tekib ka tea-

tud allüksuste struktuur, saab vähendada staapide ja palgaliste instruktorite koormust, sest iga inimese üle tuleb kellelgi arvet pidada ja kui ta on määratud kas või mittereserviüksusesse, on automaatselt olemas vahepealsed struktuurid, kes tema üle arvestust peavad ja osa paberitööst enda kanda võtavad.

Lisaks sellele ei lõigata ära Kaitseliidu laiapõhjalist kasvulava. Kui ikka inimene tuleb Kaitseliitu ja tema väljaõppeks ei leita raha, on plaanid valesi koostatud. Sest kas või Kaitseliidu eelarvet vaadates, kus väljaõppesummad moodustavad töötasudega võrreldes küm-nendiku, on selge, et enamik ressursi-dest kulub organisatsiooni ülalhoidmiseks: tuhandekroonise õppuse korraldamisel kulub ainuüksi palkadeks 10 000 krooni.

Samas käib iga õppuse puhul kõva kaklemine, et õppust üldse läbi viia saaks. Pole siis ka ime, et rahanduses pädevad inimesed suhtuvad Kaitseliitu kriitiliselt. Samas on selle õppustepisku kulutamiseks vajalikud nõuded aetud vabatahtlikele ammu üle võimete käivaks. Näiteks osalejate arvu täpne "ennustamine", mis kas või matemaatilisel on vähemalt doktorikraadiga meeste pärusmaa. ■

KAPTEN TÕNU PIIP 50

7. detsembril oleks saanud 50-aastaseks taastatud Kaitseliidu legend ja ideede generaator kapten Tõnu Piip (7.12.1953–12.08.2000).

Ta pühendus Kaitseliidu ülesehitamisele.

Ta algatas traditsioone, mõtles välja katsumisi ja löi suhteid. Ta ei hoolinud oma tervisest.

Tema õnnistus saadab kaitsetahtelisi mehi-naisi tänagi nende raskel vabatahtliku riigikaitsja teel.

ERNA RETK 2003 VÕITJATE PILGU ALL

Erna retke 2003 võitnud Soome II võistkonna (*Team Nokia / MPK Satakunta*) reservväelasi kimbutasid rajal raskused ja ebaõnn nagu kõiki teisigi võitlejaid, kuid aitasid leidlikkus ja vastupidavus, eriti aga meeskonnavaim.

Timo Mikkola

Kogunemine on pühapäeval, 3. augustil Helsingi Lõunasadamal. Jõuan Säkyläst aegsasti kohale koos Pori brigaadi võistkonnaga. Eelmine öhtu möödus ränka Kesk-Soome teatejooksu joostes ja Köyliösse sõites. Just nagu väikse harjutusena jäi magamiseks vähe aega ja jalad tunduvad pisut kanged. Olemine on õdus ja loodan, et jaladki saavad võistlusväsimusest jagu.

Minek

Astume katamaraani pardale ja laeval algab kohe peaaegu terve tee kestev taktikakoosolek – tubli tund tõhusat keskustelu, kuidas eri punktides toimida. Asi tundub piisavalt segane, kuklaski on väike ebalus, kas kõik vajalik sai ikka kaasa võetud.

Tallinnas hüppab meie neljaliikmeline salk maasturisse ja sõidame randumisaigaga tutvuma. Salmistu rannas paistab huvitavaid objekte, aga lõpuks

leiame ka randumisaigaga, kus suletud piirkonnas on juba näha võistluse korraldajaid ja pioneeride kaevatud kraave. Traate ja igasugu juhtmeid on meetrite kaupa risti-rästi nii vees kui ka rannaliivas.

Pärast lühikest spekulatsiooni jätkame oma teed läbi võistluspiirkonna sõites ja arutledes, et hiinlased on muu hulgas juba mitu nädalat maastikutrenni teinud. Öhtu hakul jõuame Kautla põllule, kus võistlejad ja võistluse korraldajad ööbivad. Kiire ülevaate järel kutsub uni ilma küsimata.

Valmistumine ja ülesanne

Kavandatud hommikune väljamagamine ebaõnnestub, sest õues algab pool seitse kõva rividrill – hiinlastel on kuulduste järgi särtsakas hommikupalvus. Hommik läheb kuidagi üllatavalt virgelt käima. Selle osadeks on söömine, varustuse kontroll ja ülemuste koosolekud.

Kell 12 saame ülesande, võistluse reeglid ja kaardid. Lugemist on palju,

kusjuures kõike ei ole suudetud inglise keeles selgelt väljendada. Olulised punktid on pikk luureülesanne, eelteave vaenlase tegevusest ja kontrollpunktide ülesannete reeglistik. Samas kavandame juba ka suurtes piirides kontrollpunktidevahelisi teelõike, aga kogu muu sagimise keskel otsustame rajavalikute programmeerimise teisipäevaks jätta.

Öhtul harjutame põgusalt mõnedes laskmisülesannetes kasutatavaid *AirSoft*-relvi. Need "imitaatorrelvad" näivad mängurelvadena ja me kahtleme, kas laengud saavad võistluse ajal loetud.

Mul on öhtul veel lühike sõnumiharjutus, sest olen muu hulgas ka rühma radist ja meie kasutada on korraldajate pakutud Icom. Ettevalmistuste vahepeal peetakse lähedalasuval mälestuskivil väike pärjapanekuteremoonia, kohal on ka Ülo Jõgi, üks pärisernalastest.

Varustus

Võistlusel osalejatel on nimekiri kohustusliku isikliku varustusega (sulgudes meie kasutuses olnud esemed): vorm (maastikuvorm M-62), sõdurisaapad (Haix Airpower P3), seljakott-jooginõu (3-liitrine Camelback Motherload), automaat (RK 95), püstol (FN), viskenuga (Mora), köis (15 m), söök neljaks päevaks (Reali maaletoodud kuivmoon), rühma esmaabipakk, esmaabiside, kompass, kaart, vile.

Lisaks oli meil kaasas veel järgmised vahendid: *GoreTex* maastikumustrilised ülerõivad (DCTA ST1A/1388), roheline orienteerumissärk (WOL), maastikumustriline rätik (Buff), valgusvõimendi (VV 2000), binokkel, raadiosaatjad (Icom ero 67, 4 tk) GPS-seadmed (Garmin Extrem, 2 tk, Magellan, 1 tk), veepuhastustilgad (Xinix AquaCare-10), putukatõrjevahend (Off), jalakreeme ja valget vaseliini, tablettidega priimus (Transimex), 2-liitrine kastrul (Trangia), näovõrk (1 tk), näovärv (Wesco 2 tone camo), lahtisi rihmu, rakuplaastreid (Leuko Tape), koordinaadimõõtja, vee-

FOTO: Piret Tali

Soome reservistide võistkond – Petri Forsman, Markus Kettunen ja Pekka Vesterinen ja Timo Mikkola – rajale mineku eelõhtul.

kindlad värvipliatsid ja paber luurera-
portite kirjutamiseks, valgusdiodiga
otsmikulambid (Petzl Tikka), ühe val-
gusdiodiga lamp (Photon Microlight),
vahetuspatareisid GPSide ja lampide
jaoks, higistamispesu, vahetussokid
(Coolmax), prahikotte, spordijooki ja
maltodekstriini ning oma isiklikke asju
(näit hambahari) ja maiustusi (näit
šokolaad).

Teisipäev – start

Teisipäeval on äratus kell 5.45 ja vee-
rand tunni pärast oleme juba teel Tal-
linna Miinisadamasse. Pärast seitset
kontrollivad korraldajad sadamas va-
rustust. Samas seatakse sõiduvalmis
meie kummipaad ning laeme automaadi
salvedesse paukpadrunid ja püstolisse
kõvad padrunid (kontrollpunkti ülesan-
nete tarvis).

Kanname varustuse koos teistega
Eesti laevastiku alusele ja pärast ühek-
sat läheme avamisele. Eesti kaitsemini-
ster peab kõne ja sellega on ametlik osa
möödas. Sõidame tagasi sadamasse, kus
korraldajad meid vägevate hamburgeri-
pakkidega ootavad. Asume peagi laevale
koos viimase hetke moonaga, mis teiste
osavõtjate hulgas lõbusaid kommentaa-
re põhjustasid.

*“Are you going to eat that kind of s...
[- -] also in the forest?”*

Meri muutub kohe kai äärest lahku-
mise järel üsna tormiseks, vihm piitsu-
tab laevatekki ja me otsime kaitseriided
välja. Koordinaatide sisestamine GPSi-
desse kõva kõikumise tõttu veel ei õn-
nestu, nii jätame selle töö randumisjär-
gesse ootusaega. Selle asemel kordame
veel kord läbi kontrollpunktide ülesan-
ded, punktisüsteemi ja oma taktikalised
plaanid. Umbes neljatunnise laevasõi-
du ajal jõuame isegi silma looja lasta,
enne kui näovärvid välja võtame ja end
täieliku grimmiga kaunistame.

Kui laevad rivisse joonduvad, on
meri õnneks pisut vaiksemaks jäänud
ja me hakkame kummipaate vette lask-
ma. Sellest hoolimata hüppab meie paat
sel ajal, kui minekumärguannet ootame,
meeter-poolteist laevakülje kõrval. Lõ-
puks pääseme laevamootorite vingu
seest liikuma.

Üksikud veetalused lõhkekehad pais-
kavad õhku uhkeid veesambaid. Meie
taktika on aerutamise järel pisut tagasi
hoida, et me esimesse lõhkekeerisesse ei
satuks. Plaan õnnestub suurepäraselt ja
randa jõuame terve nahaga. Vastas on
raevukas vasturinne ja me vastame kohe

paukpadrunite tulega. Minu esimene
padrunisalv saab valangutega lastes
mõne sekundiga tühjaks.

Õhus on kirbe suitsu, püssirohu ja
lõhkeainete segune ving. Kuni lahtist lii-
varanda ületame ja metsa kaome, hoiab
eemal kaitsealal seisev publik kõrvu kin-
ni.

Võistluse tegelik start toimub punk-
tis Charlie meie numbrit 19 kandvale
võistkonnale kell 19.50. Charlie (C) asub
poole kilomeetri kaugusel ning me säti-
me end lähedusse sööma ja kontroll-
punktide koordinaate sisestama. Jõua-
me pisut ka uute nugade viskeomadusi
harjutada.

Charlie'st Deltasse (teisipäev-kolmapäev)

Stardis paigutatakse ühe meie selja-
koti külge vastuvõtja, mille andmeid
korraldajad lubavad kasutada vaid
avalikkuse teavitamise huvides, mitte
vaenlaste informeerimiseks.

Stardime traditsioonilise reipa mat-
katempoga vasakult ringi tegevale ra-
jale (kontrollpunktide kaudu umbes 21
km, tegelikult aga rohkem). Rühime üle
laiade põldude midagi kartmata, sest
vaenlase tegevus algab alles Tallinna-
Peterburi maantee lõunaküljel. Ööpi-
medus laskub, ritsikad hakkavad siris-
tama, öine kaste proovib järjekindlalt
läbi meie pealisriiete tungida, aga see
tal ei õnnestu. Napsan odrapõllult kaa-
sa ühe viljapea ja maitsen peaaegu küp-
set vilja.

Vahepeal korrigeerin GPSi orientee-
ruja rollis rühma suunda keskelt ja va-
hepeal ka eest. Pete (Petri Forsman) on
tihti rajaleidja, temalgi on GPS kaenlas.
Pekka loeb NATO standarditele vasta-
vat 1:50 000 mõõtkaavas kaarti ja Mar-
kus Kettunen kontrollib jälgi. Teeme
umbes poole peal esimese 10-minutili-
se peatuse. Puhkus peetud, jätab süda
paar lööki vahele, kui mu seljakoti põhi
tundub korruga märg ja siirupine. Eh-
matan, et jooginõu on katki läinud. Juua
tundub siiski jätkuvat, nii et hirmuks
pole põhjust.

Maanteed ületades liigume mõnda
aega mööda laia teepeenart. Pingeid
põhjustab ees paistev neljaliikmeline
rühm, võib-olla vaenlased, võib-olla mit-
te. Taas metsas jätkates jääme korrali-
kult märga pinnasesse kinni, ületame oja
piki suurt õlitoru, äratame mõne koera
keset ööd haukuma. Kui käes on öö pi-
medaim hetk, üritame leida võimalikult
palju radu, et liikumiskiirus liialt ei aeg-

lustuks. Õige pea kukub Pete metsateel
sellegipoolsest suurde vee uuristatud
auku. Õnneks ei juhtu mehega midagi.
Matk jätkub üle märja raba, kus olen pi-
kalt vedajana ees ja siis rühma taga tak-
tikamees. Kontrollpunktieelne maa tun-
dub soise pinna tõttu õige pikana.

Kontrollpunkti turvapiirkonnale
(koordinaatidega piiratud vaenlasest
vaba ala kontrollpunktide ümbruses) lä-
henedes kuuleme kaugelt üksikuid
vaenlase tulirelvade hääli. Pääseme ras-
kelt läbitava maastiku kontrollpunktide
vahel ilma vaenlasega kokku puutumata
suuresti tänu teevalikutele ja jõuame
enne veekoguülesannet paar tundi pu-
hata.

Leiame järve lähedalt väikese lõkke-
ase, kuhu endid ka pärast söömist ja
tuletegemist sisse seame. Ööbimisvarus-
tuseks riided, pealmisena GoreTexist
pealisriided, prügikott täidab magamis-
koti aset (magamiskotimudel Multi-
Sport).

Deltast Echosse ja edasi Foxtrot 1ni (kolmapäev)

Punktis Delta (D) ootab särtsakas
veeületamisülesanne, kus varustus on
paadis, mida peab ujudes üle jõe lük-
kama. Vesi tundub kohe pärast ärka-
mist hommikul kell seitse külm ja kar-
ge, aga ületamine õnnestub hästi. Vaid
vastaskaldal takerdub kaks seljakotti
teeneteise külge ja kaotame seetõttu
mõned sekundid.

Aja peale ülesanne sujub kõigest
hoolimata enam-vähem normaalselt ja
tangime rõõmsalt oma jooginõusid,
kuni mu oma jooginõu osutubki kont-
rollimisel parajaks sõelaks. Õnneks on
ka selleks valmistatud ja Markusel on
tagavaranõu, mis sest, et kõigest kahe-
liitrit.

Jätkame mõne kilomeetri pikkust
teed Echo (E) kontrollpunkti suunas.
Ühes soos väidab Markus, et nägi taga
vasemal vastutegutsejat. Muud möödu-
sid kohast siiski midagi märkamata, nii
et jätkame pikemalt arutlemata võima-
likku vaenlast vältides. Echo punkti
turvaalal jõuame pool tundi pikutada.
Paduvihma tõttu muutub ilm kogu aeg
külmemaks ja tihe kuusikki ei paku
enam kuigipalju varju.

Punktis Echo on ülesandeks jälle
veekogu ületamine. Nüüd on pisut laie-
ma jõe üle sätitud kaks köit, millest üks
on veepiiril ja teine paar meetrit kõrge-
mal õhus. Ületamistehnika on vabalt
valitav, peasi, et varustus püsiks kuiv.

Ülesande ettevalmistamiseks on ette nähtud kümme minutit. Selle aja sees võtame riided seljast ja pakime varustuse, kaasa arvatud automaadi kahte teineteise otsa asetatud prügikotti. Ületamine õnnestub muidu suurepäraselt, aga esimene taktikaline viga on see, et vaid kaks meist kasutab veepiiril olevat köit ületamise kiirendamiseks.

Echost jätkub võistlus umbes kümnekilomeetrise vahega Foxtrot 1ni (F1), kus on ette nähtud pikk luureülesanne. Peame teel kümne minuti pausi, sest ojaäärne maastik on läbimiseks piisavalt ränk. Kaval valik läheb taas vaenlasest ringiga mööda, hoolimata sellest, et F1 lähedal üks tasase liikumishäälega BTR-80 soomuk peaaegu et üllatab.

Foxtrot 1s teeme rahuvalvajate alal võistluse juurde käiva kohustusliku neljatunnise puhkuse. Sööme ja jõuame ka 2,5 tundi magada.

Foxtrot 1 ja luureülesanne (kolmapäev-neljapäev)

Õhtul kell seitse on kohustuslik puhkepaus läbi ja siirdume paari ruutkilomeetri suuruse luureülesande kontrollpunkti ala lähedale jõe teisele kaldale, oma laagripaika. Sätime üle viie meetri laiuse jõe mõne minutiga palgi ja leiame laagripaiga tihedast kuusikust.

Jätame seljakotid peidupaika ja läheme ühekaupa kontrollpunkti ala uurima. Saan piirkonda hõlpsalt sisse, aga selle lähedal märkab vaenlane Pekka Vesterineni tulekut ja ma pean tegema mitmeid peiteliigutusi, et vaenlase üles ärritatud võitlejaid vältida.

Tasapisi laskub pimedus ja kahetsen, et teine öövaatlusseade katki läks. Õnneks küll selgus see juba enne starti, nii ei vedanud me seda mõttetult kaasa. Nüüd oleks tehnikast siiski abi. Palja silmaga eraldan sellegipoolest mõnda sõidukit ja leian vaenlase esmaabipunkti. Piirkonda ümbritsevat teed valvab maskeeritud maastikuauto. Märgin tähelepanekud üles. Vahepeal kostab ümbrusest laske, palju luurajaid on liikvel, ent ülejäänud ajal õnnestub kontakte vältida. Seejärel põriseb õhus helikopter koos suure prožektoriga ja iga natukese aja tagant olen sunnitud kindluse mõttes selle eest peitu puge-ma.

Oma laagrisse tagasi minnes otsustan välja selgitada ääreala valvurite asupaigad. Jooksin kärmelt, kuid võimalikult ettevaatlikult teeäärsetes heintes. Väiksel ristteel tunnen vaistlikult mida-

gi ja jään sekundiks seisma. Kõrvalt kuusetihnikust kostab krabinat ja vaenlane hüppab maskeeritud koopast välja. Relva vintrauast paiskuvad leegid valgustavad ööd ja kaon pimedasse metsa. Vaenlane on kiiresti kannult raputatud ja õige pea jõuan ka laagripaika. Pekka ja Markus on oma teabega juba tagasi. Sööme ja sätime end kolmeks tunniks unemaale, lootes, et Pete teeb öövaatlusseadmega head tööd.

Neljapäeva koidu ajal, nii kella viie paiku, kui meie teise ringi jaoks maastikusaapaid pingutame, on Pete tagasi. Minu ülesanne on viia kodeeritud teade sõjavangile vangilaagrisse, mille Pete oli leidnud. Teel olles pean pisut aega õiget kohta otsima, kuni leian Pete kirjeldatud poolavatud piirkonna. Sööstan heina ja männitaimede sekka. Rooman vaid siis, kui tuul ümbruses kahistab.

Mõne aja pärast kuulen valvuri kõnet. Näen ka vangilaagri telki ja kergitan end ülespoole. Aeg liigub teosammul, aga üritan kärsitust maha suruda. Korraga kargab suhteliselt lärmakalt viie meetri kauguses üles teine maskeerunud luuraja ja pelgan, et ta paljastab meid mõlemaid. Teine võistleja märkab siiski vaenlast ja lahkub kohe, mind märkamata.

Kergendushetk, ning jätkan taas roomamist. Valvurid marsivad ettearvamatult väga telgi ligidal ja pean aru, kuidas teade telki toimetada. Lähemal märkan telgi ümber veel okastraataeda, mille auk on minu paigutust arvestades pisut vales suunas. Viie meetri kaugusel aia äärest valmistun juba spurdiks kui lähim valvur taas suunda muudab. Minu ebaõnneks tuleb valvur minu suunas ja hakkab mu ümber tammuma. Ma ei ole John Rambo ega hävita vaenlast, kuna võistluses on füüsiline kontakt keelatud. Vaid paari meetri kaugusel ei märka valvur mind, kuni langetab haigutades pilgu ja ehmatab. Spurt telki vahetub põgenemise vastu, kuigi tunnen oma seljal paukpadroneid.

Valvurist saan ruttu lahti, aga uus probleem läheneb paremalt. Läheneb lahtine maastikuauto, andes raevukalt automaadituld. Põige metsas, paar teeületamist just enne vaenlase sõidukit ja väikese tagaajamise järel olen prii. Pean tunnistama, et reaalses olukorras oleks läinud teisiti: valvur oleks vagane ja vangid vabaduses. Aga et mõttemängudest pole kasu, otsustan tagasi laagrisse tankima minna.

Laagris arutame taktikat ja otsustame vangilaagri valvuri kolme mehega ära petta. Helikopterid põristavad ärritavalt meie kohal, vaenlase salke liigub sel ajal, kui võistlejad üritavad vangilaagrisse tungida, kõikjal. Meie petunõks ebaõnnestub ja tõmbume taas tagasi.

Laagris koondame ülejäänud info ja Pete otsustab veel kord kooditeate viimist proovida. Teel kuuleb ta eestlasest võistlejalt, et teate viskamisest okastraataia sisse on küll. Briefingul on kuuldavasti sedagi "pisiasja" tutvustatud vaid eesti keeles. Pete saadabki teate visates kohale. Mind vaevab teadmine, et peaaegu pool päeva läks luhta sellega, et üritasime ülesannet liiga täiuslikult sooritada.

Neljapäeva õhtu hakul saame luuramisega lõpule. Tungime laagripaika, teatan raadio teel, et ülesanne on täidetud, ja siirdume taas rahuvalvajate alale luureraporteid viimistlema. Pekka, professionaalne joonistaja, hoolitseb jooniste eest. Arutleme ees olevaid pikki teevalikuid ja seame rajapunktid kohale. Pimeda tülles jõuame veel külma öö rüpes paar tundi magada.

Foxtrot 1st Golfi (reede)

Kell 00.40 anname üle luureraporti ja alustame tubli 23 km pikkust kontrollpunktivahet. Vahelõigu alguses on metsatihnik, millel paiguti soine põhi. Algselt pisut peljatud jõe ületamine õnnestub imekombel sumbates. Jõe ümbrus on seda katva poolteisemeetrise alustaimestiku tõttu vaevaline läbida, seetõttu kulgeb meie tee reipalt mööda radu. Põrkame kokku naaberkuusikus mõriseva põdrakarjaga, aga muud liikumist ei ole enne päevatõusu märgata.

Hommikuvalguses teeme lühikese, viieminutilise puhkuse. Varsti pärast pausi tundub eelnevalt liikumiseks kavandatud metsalõik kehvana ja valime teeraja. Loodame selle peale, et oleme otsestest marsruutidest piisavalt kaugel ja liigume kiiresti. Teepervel hakkavad relvad paukuma ja neli vaenlast sööstab meie kannule. Järgneb mõni minut raevukat jooksu ja tulemuseks on neli õnnestunud põgenemist. Võtame omavahel raadiosaatjate abil ühendust ja mõne aja pärast oleme jälle koos, tõi, kaotsi on läinud aega ja energiat.

Parandame oma rajavalikut veel suuremat ringi tehes, et sellised üllatused ei korduks. Tee jätkub raudtee ja maantee

FOTO: Olavi Punga

Soome võistkonna kogemus tõestab veel kord, et mitmepäevasel raskel võistlusel on rajal viibivate võistlejate ja hooldusmeeskonna sujuv koostöö hea tulemuse saavutamiseks ülitähtis.

ületamisega. Ette jääb ka mõne meetri laiune jõgi, kuid kõigist saame üle probleemideta. Matkamine tundub edenevat, kuni hakkame kõik väsima. Peame seal-samas puhkepausi ja magame kümme minutit. Seejärel on minek taas reibas. Hommikupäikeses hakkab vedelikukadu tunda andma, kuid saame teele juhtuvat talust veevarude täiendust.

Jälle ojad ja tihnikud. Pete laskub stiilselt vette ja me sumpame läbi laiema oja, ise vööni märjaks saades. Lõpuks oleme varakult kontrollpunkti Golf (G) lähedal ja söömise järel on päevakavas tunnine uni.

Järgneb taas äratus kõrva ääres piri-seva kella peale. Kiiresti varustus kokku, aga siis järgneb jälle tagasilöökk. Seljakoti küljes olnud piits-antenn on kadunud. Sõnumisaatmisvahendeid ei ole enam vaja, aga selle eest võib saada miinus-punkte. Kaua asja üle ei muretseta, kiirustame hoopis kontrollpunkti starti. G-punktis on viis erinevat ülesannet ja see on ka esimene koht, kus hooldajad saavad võistlejaid näha. Saame kuulda, et oleme selgelt juhtpositsioonil. Võtame meeldiva teate pikemalt arutlemata vastu ja jätkame ülesanneteks valmistumist.

Kõigepealt ootab esmaabiülesanne. Seekord on tegemist autoõnnetusega. Kaks maastikuautoot on nõlvakult alla sõitnud. Kannatanuid lebab siin ja seal. Olukorra analüüs, vool välja, plahvatusohtlikud bensiinikanistrid ära, kannatanud turvalisse kohta, esmaabi, häda-

abiteade, kohapeal mässavate uudistajate vaoshoidmine.

Ülesanne sujub tõhusalt ja teekond jätkub miinivälja ületamisega. See ülesanne tundub juba ette keerukana, sest selgub, et miiniväli asub vees. Minu ülesanne on liikuda eesotsas ja kontrollida põhja, uurida vett ja õhku. Esimene jalgmiin paistab selgelt. Siis vesi sumeneb ja miin plahvatab. Vaid kannatust ja edasi. Vahetan liikumistrajektoori, kuid ikka veel ei ole näha traate. Paarikümne meetrine miinivälja lõpp kulgeb õnelikult – pääseme vaid ühe plahvatussega. Täitsa OK, sest vaid mõni üksik olla kuuldavasti ilma ühegi plahvatuseta toime tulnud.

Järgnev üllatusülesanne sisaldab mälu abil luureülesandest peitejoonise tegemist. Tööjaotus on nüüd selge: Pekka joonistab ja teised meenutavad objekte. Neljas osa on köieülesanne. Tõmbega üles märke, üleval topeltkõit pidi "ahvirada", millelt tuleb alla libiseda. Kohati tekitavad silmuste eemaldamised raskusi ja sooritus on keskpärane.

Viimane ülesanne on takistusriba vees nii, et läheme samale rajale väikeste vahemaadega. Alustan ülesannet ning algavad kaootiline joostes sumpamine ja ujumishüpped. Vormipüksid tunduvad vees edasiliikumist takistavat. Vahepeal laskmine *AirSoft*-püstolist ja jälle vette. Takistused vees ja lõpuks taas *AirSoft*-püstolist laskmine. Hingeldama ajab, aga kogu seltskond sai kärmelt finišisse.

Golfist Hotelini (reede – laupäev)

Pikemalt mõtlemata alustame 26 km pikkust kontrollpunktidevahet. Otsustame teha suure ringi, et pääseksime viimases vahes vaenlase aladelt auga mööda. Algus kulgeb tuttavalt maastikul tänu eelmise kontrollpunkti ringimine-kutaktikale. Ees on laiad põllumaad. Otsime neist varjupakkuvaid nõgusid. Oleme juba peaaegu võistluskaardi servas, kui kaugemal teel peatub oranž Volkswageni põrnikas. Binokliivaatlus paljastab, et ka tsiviilauto on vaenlase kasutuses. Midagi pole teha, peab lootma sellele, et trassivalik võistluskaardilt välja on õige.

Hiljem, teerajal õnnestub tsiviilriietes maastikuratturil meid pisut üllatada. Rattur peatub ja küsib nii infot kui ka kaarti. Suhtume ratturisse umbusklikult ja oleme ettevaatlikud nii info kui ka plaanide paljastamisel. Tee jätkub eelneva üle pead murdes. Varsti vilksab suurt teed ületades moondamisriideid kandvate ratturite salk. Väldime relvakontakti ja liigume edasi.

Paari kilomeetri pärast jääme kuulatamiseks seisma, aga samal hetkel ründab meid tagant kolm vaenlast. Pekka hüüab, et võiksime vastu rünnata, sest meid on rohkem. Kahtleme kokkulepitud reegli õnnestumises ja jätkame põgenemistaktikaga. Jälle läbi metsa rühkimine ja vaenlane jääb selja taha. Aga kontaktivõtt lähiraadiotega paljastab, et Markus on kinni võetud ja ta kaotas ühe kuuepunktise elupileti.

Pekka loetleb kohtumispunkti koordinaadid. Satun Petega "sama toru otsa", aga meil on probleeme, sest GPSid on kuidagi sassis. Võistluskaarte on vaid üks ja ülejäänud peavad GPSide abil toime tulema. Peenele tehnikale lisaks peab välja otsima vana ja kindla Silva kompassi ning asjad on jälle korras.

Lõpuks oleme koos. Markus räägib, et vaenlane läks peaaegu kohe kinnivõtmise järel autosse ja sõitis ära. Tähen-dab, vaenlane oli üksnes meie pärast nii kaugel jälitusretkel. Palju küsimusi painab meelt, sest jälitaja võib järgnevad tunnid tihedas kuusikus liikuda.

Suundume ettevaatlikult varem välja otsitud Jägala jõe koolmekohale. Hämarus laskub juba tihedasse metsa, ümberringi on vaikus ja rõhuv tunne. Eesrühkija jõe lähenedes paugatab jälle. Raevukas põgenemisretk läbi pime-da metsa jätkub. Paar korda künnab

nina turvast, aga pääseme terve nahaga. Lühikese sideseansi järel leiame üksteist taas üles. Väike mõttepaus ja viimaseks võimaluseks jõe ületamisel osutub ujumine. Pimedas koperdades sihime jões kohta, mis oleks kaugel sildadest ja koolmekohast.

Kiire ujumine ja karme teeületamine. Kell on juba üle kesköö, kuid kell 00.30 peaksime olema järgmises kontrollpunktis. Ees on veel viis rasket kilomeetrit ja lahtise veekanali ületamine. Liikumisel peab tempot tõstma, seepärast sätime otsmikulambid pähe ja rühime GPSi abil sihikindlalt läbi metsa. Elevus kasvab, samas rõhub jalgu alustaimestik raja leidmise raskus. Nii kanal kui turvatsooni äär lähenevad.

Hiilime ilma valguseta piki väiksema oja põhja ja pääseme lõpuks märkamatu üle kanali. Turvatsooni minekut takistab taevase pörisev helikopter. Aeg tundub lendavat, aga kontrollpunkti lähedusse jõuame umbes poole kolme paiku. Veerand tundi magamiskatseks. Jalatallad on kortsus nagu käed pärast tuhandendat nõudepesu, sest saapad on kogu aeg olnud märjad. Ainuke õnn on see, et saapad on nii head, et kõik on ilma suuremate villideta hakkama saanud.

Hotel – Hotel 1 – Hotel 2 – India (laupäev)

Kontrollpunktis Hotel (H) ootab pimedas granaadiheitmine. Granaat on valgustatud, nii nagu ka püstise seina augud, mida peab sihtima. Harjutame mõned korrad kividega ja üritame end ärkvele raputada. Aeg ja tabamused on need, mis loevad. Jookseme kiiresti teatelõigu ja kaks granaati lähevad isegi sisse.

Viimane veevarude täiendus ja tee kontrollpunktide Hotel 1 (H1) ja Hotel 2 (H2) suunas. Järelejäanud võistluste suunas vaenlasest vaba ja seepärast võib muret tundmata mööda teed liikuda. Väljakutseks on viimase aja vähene magamine ja rohke energiakaotus peaaegu lootusetult vaenlase eest põgenedes. Sammud hakkavad juba natuke sassi minema ja arutame, kas liikudes võib magama jääda, jutudki muutuvad pisut kummalisteks.

Kontrollpunktis H1 magame kümme minutit. Hommik koidab, ent Kautla soolaukad on endistviisi jäiselt külmad. Lähenevate tõeliste Erna meeste sõjaaegsele laagripaigale. Kujutame ette kuuekümne aasta taguseid hetki. Ehk saime

isegi mõni tund tagasi kogeda murdosa neist tundeist, mis siis valitsesid. Ka võistluse osas on lõpp lähedal ja pärast kontrollpunkti H2 on ees viimase punkti India (I) ülesanne.

Pekka saab kandraamiks vajalikku, sest kannatanut aidates on kandraam parim liikumisvahend. Jõuame veel veerand tundi magada. Hooldustiim saab taas kontrollpunkti sooritustele kaasa elada ja kuuleme, et juhime endiselt. Teame, et ülejäänud kolmes punktis on veel võimalus palju miinuspunkti teenida. Hoiame üksteist igal viisil ärkvel ja teeme näidisharjutusi.

Kõigepealt on laskeülesanne oma püstoliga. Väikesed objektid ilmuvad vaid korraks nähtavale ja raske ülesanne ei suju eriti kiiduväärselt. Järgmiseks on noaheitmine. Aeg on jälle oluline, nõnda teemegi panuse kiirusele. Ülesandel kaasas olev varustus tundub viskeid takistavat ja tabamused jäävad unistusteks. Aga kuuldavasti on vaid mõni üksik siin tabanud. Kolmas osa on "haavatu" ehk 70 kg kaaluva koti kandmine takistusribal. Samamoodi peab salga kogu varustus raja läbi tegema. Pete kannab kotti, Markus hoolitseb haavatu õige kohtlemise eest, Pekka ja mina kanname rühma seljakotte ja relvi. Sooritus õnnestub täielikult ja sellega on hea ülesanded lõpetada.

Lõpujooks ehk Final Run (umbes 6 km)

Järele on jäänud võistluse tipp hetk ehk lõpujooks Kautla mälestuskivi juurde. Aeg on ainuke mõõdetav tegija ja see sobib meile. Pika kõndimise järel tundub jooks õigupoolest kergendusena. Kogu tiim tundub üsna ühtlases tempos jaksavat ja möödume kümme minutit varem rajale läinud võistkonnast.

"See you at the finish!" hüüavad väsinud kaasvõistlejad.

Jätkame ühtlast rühkimist, juttu ei aja, kogu tähelepanu on jooksul. Kilomeeter finišisse ja hooldajad on meil lipuga vastas. Tihendame rühma kokku ja saabume hõisates finišisse, mis asub veoauto kastis.

Veel valitseb ebaselgus võistluse lõplike tulemuste kohta, sest mitu võistkonda on veel tulemata ja viimaste ülesannete punktid kokku liitmata. Lõpukontrollis selgub veel ühe haaknõelaga kinni olnud numbri kadumine õistel põgenemisretkedel. Meelt painavad paari varustuseseme kaotusest põhjustatud liigsed miinuspunktid.

Aga lõpujooksus lööme eelmise aasta hiinlaste rekordi peaaegu viie minutiga. Nüüd kirjutatakse tulemuseks umbes kuuel kilomeetrilt 30 ja pool minutit.

Bankett ja auhindade üleandmine (laupäev)

Põgus tankimine ja telkimisplatsil toibumise järel pakime asjad autole ning siirdume Tallinna hotelli. Teel astume läbi Hesburgeri söögikohast ja röömustame, et rämpstoit on jälle lubatud. Inimesed piidlevad imestunult kangelt liikuvaid ja ikka veel näomaa lingutes kujusid. Hotellis ootab soe saun ja selle järel tuleb uni küsimatagi.

Õhtul kell kuus on äratus banketile, samas saame kinnitust oma võidule. M-91 selga ja suund auhindade jagamisele klubisse Terrarium. Kohapeal sajab igast suunast õnnitlusi, ilmneb, et reservlaste võit on tõepoolest midagi märkimisväärset.

Auhindadeks saame aukirjad, võistlusõhupüssi ja Erna Risti. Kohtume Ülo Jõgiga ja ta jätab väga vitaalse mulje, hoolimata rasketest katsumustest. Ta veetis pärast sõda kakskümmend aastat vangilaagris, ent ei ole kibestunud. Ilmselt on teda aidanud ernalaste vaim ja vastupidavus.

Pidu jätkub ja mõne tunni pärast pean hotellis aru, mis oli meie võidu võti. Olulised õnnestumised olid ilmselt hoolikad ettevalmistused kontrollpunktideks – igaüks teadis oma kohta ja mida teha. Luureülesanne oli tähelepanuväärseim eraldi tegutsemisel ja selles läks meil hästi. Higi säästis verd, oma rajavalikutega hoidsime kindlasti ära mõnegi tulevahetuse. Varustus oli suuremalt osas korras, vaid mõnda binoklit ja öövaatlusseadet oleksime liisaks vajanud. Lisaks püsisime ajagraafikus: kontrollpunktides pidi olema pluss-miinus viie minuti jooksul antud ajast või järgnesid miinuspunktid. Ja ennekõike jaksasime füüsiliselt suhteliselt hästi, hoolimata pikkade ringteede valimisest.

Rühm oli ka paras segu eri isiksusi, kes varustatud erinevate oskustega. Liider oli tõhus eelkõige praktilistes asjades. Võit oli meeldiv üllatus ja selle tähendus avaneb alles aegamisi. Võistlus oli ilus kogemus ja ehk tuleb tahtmine ka uuesti proovida.

Tänu kõigile kaasalõnuile. Hooldusmeeskond väärrib lausa eritänu. ■

KUIDAS MA ERNA RETKEL SÖDURISAAPAIK VÄLJA TEENISIN

Kui sa ei kuulu Kaitseliitu, pole ajateenistust läbinud ega muidu militaarsete huvidega, on sul sõjaväesaabaste saamiseks vähe võimalusi. Kui sa just Erna retke pressiesindajana neid välja ei kavatse teenida (seda enam, et sõdurisaapad osutuvad täiesti asendamatuks Kautla laagris künklikul heinamaal vihmagaga ringi tatsates). Minuga just nii läks.

Piret Tali

Esimene koosolek Kaitseliidu pea-staabi Toompea tänava majas on möjov. Laua all on metalliotsija ja mõned välikatlad. Ei imestaks, kui seal ka pisut raskerelvasust oleks. Mõni miin või mürsk. Kogu meeskond teeb rõõmsalt suitsu nii et õhk sinine. Leitnant Meelis Rätsep huilgab kõuehäälel mobiiltelefonis hilinejate peale. Ei tahaks nende nahas olla. Aga mingil segasel põhjusel tundub kõik toimivat.

Esimene päev

Kautla. Nii kõverat ja auklikku teed, kus kaitseväge lltis loksuh, pole ammu näinud. Auto peale hääletanud vanem naksis proua lubab huuled punaseks värvida ja laagrisse peole tulla. Kui aga vanaks ei põlata. "Meil öeldi siin jah, et tee pannakse kinni, et lennukid tulevad," räägib tädi, silmad nagu tõllaratad peas. "Kõva pidu tuleb, mis?"

Esimesel päeval ei saabu aga kedaagi, hoopis Kautla memoriaali juures on pidulik rivistus, kus näeb mehi veel välvormist pidulikumas mundris. Noorkotkad seisavad nagu sirged kuused rivis, tõrvikud käes. Võistkonnad asetavad Kautlas hukkunud ernalaste ja külaelanike ausambale pärjad. Nagu ka ainus Eestis elav ajaloolisest Erna retkest osavõtja Ülo Jõgi.

Teisel pool teed seisab rist, mis mälestab paika, kus hävituspataljonlased 1941. aasta suvel elajalikult taluperemehe elusalt põletasid. (Järgmisel päeval räägib Mart Laar Toompea tänava Okupatsioonide Muuseumis Erna retke ajaloost, Kautla soosaartel vastu pannud dessandist ja metsavendadest ning nende edukale vastupidamisele järgnenud karistusaktsioonidest, mille julmusele

võrdset pole nähtud Liivi sõjast peale.) Üritan meelde tuletada, et mitu korda olen ma kuulnud Kautla monumendi taastamisest, lõhkumisest, taastamisest ja lõhkumisest.

Bussitais hiinlasi sõidab autoga linna poole, võib-olla hiina restorani sööma. Sõitu lähevad ka austerlased, kes ei suuda otsustada, kas tutvuda vana Tallinna, Pärnu või Tartuga. Tartu kui liiga kauge hääletatakse maha. Aga toit naiskodukaitsjate välikateldes läheb Rootsi lottade koolitamisel iga päevaga silmanähtavalt paremaks. Ja Rootsi lottade pealik viib sinna Rootsi sõjaväelased pidulikuks puhuks laulma ka. Nii võiks viimasel päeval kui mitte suisa restorani, siis korraliku toidukoha küll avada.

Lennuväe saabumine

Järgmisel päeval saabub tõesti Ämari Lennubaas peaaegu täiskoosseisus.

Esmakordselt on Ernal kohal õhuvägi. Lennubaasi ülema kapten Arvo Palumäe sõnul harjutavad nad seda, kuidas alternatiivsel lennukil väljaspool ametlikku õhubaasi hakkama saada.

Lendamisest ja ekskursionidest õhubaasi ülesehitusega tutvumiseks kujuneb laagrirahvale igaõhtune meelelahutus. Kopterid ja lennukid tuhisevad üle laagri nii öösel kui ka päeval, nagu oleks tegu tõelise lahingubaasiga. Infrapunaseadmed ju kopteritel peal, mis öiseid retkelisi jälgida lubavad. Kaks naispilooti, kellest ühe kutsung olevat Kilo-64, põhjustab õhtuti messis arutlusi kehakaalu, kutsungite, naiste ja muu üle.

Tallinnas Kaarli puiesteel avatakse Erna retk 2003 pidulikult teisipäeval, 5. augustil. Seekordne retk on päeva võrra pikem ja raskem ka. Orkestrit ei ilmu, aga kõik asjaomased tegelased kuni

FOTOD: 3 x Piret Tali

Scoutspataljoni võitlejad Salmistu rannas on valmis. Kohe-kohe on algamas tulevärk, mis peab järjekordse Erna retke arvukale publikule meeldejäädvalt sisse juhatama.

kaitseministrini on kohal. Noorkotkad saavad mini-Erna retke võitmise eest kätte Erna Seltsi autasud.

Mõne tunni pärast on Kolga lahe kohal Salmistu rannas taevast pilvine. Tuul on oma 6–7 m/s ja laineharjadel jooksevad valged jänesed. Ohutustehnilistel põhjustel jääb saabumata kaitseväge langevarjukulubi langevarjurite dessant. Kahju oleks ka, kui nii publikurohkel üritusel mõne männi otsas maandutaks ja kiirabi peaks kedagi ära viima. Sõjaloekorras mõistagi langevarjurid saabumata ei jääks.

“Oled küll näha, liigu natuke vasa-kule,” röögib Meelis Rätsep raadisaatjasse. Ilmselt rivistab ta reidil olevaid mereväe ja piirivalve laevu. Siis lõpuks käib plahvatus ja kummipaadid võistkondadega hakkavad liikuma. Nagu käsu peale kerkivad telkmantlite all üles binoklid.

Rannal läheb käima Kaitseliidu ja Erna Seltsi pioneeride ja Scoutsipataljoni ette valmistatud vastutegevus. Kõigepealt lendab rannaliival lõstatav mannekeen Adalbert vastu taevast, siis hakkavad tõusma liiva ja vee sambad ning käima kõrvulukustavad plahvatused. Pöösastes tärisevad kuulipildujad ja automaadid.

Võistlejad võtavad rannale jõudes efektseid, Ameerika mereväele omaseid jõulis-häälekaid poose (mõned sealjuures suhteliselt merehaigete nägudega). Efektitseda ju võib, sest võistlus läheb lahti ikkagi esimesest kontrollpunktist ja siis kaovad mehed metsa ega teata neist mitu ööd-päeva suurt midagi.

Võistkonnad rajal, laager ärevil

Interneti ja mobiilsidega on Kautlas kehvasti. Seevastu on tore firma Oskando lubanud näidata võistkondade liikumist rajal interaktiivsel kaardil kohe, kui kõik võistkonnad on kontrollpunkti läbinud.

Esiailgu seisneb info võistkondade liikumisest üksnes mulluste ernalaste seiklusjuttude kuulamises, messis õlle libistamises, lasteharjutustes kas siis lahingumoonas või “platskuulidega” plastmassrelvadest ja aeg-ajalt infotelgi juurde jalutamises.

Ei lähe paari päevagi, kui ilmub Interneti-kaart. Selle kohaselt on muist ernalasi üleloomulikud võimed omandanud. Näiteks läbinud veehoidla kõige sügavamalt kohalt. Ilmselt vett mööda käies nagu Jeesus Kristus. Või siis jahtunud külatänaval ning pistnud pea

Lennuväli baaslaagri taga põllul. Esmakordselt Erna ajaloos oli Eesti õhuvägi toonud oma lendavkoosseisu Kautla laagri taha niidule rajatud välilennuväljale. Laagrirahvas pidi harjuma startivate lennukite ülelendudega.

kööki ja küsinud kookigi. Selgub, et kaart valetab kuni kilomeeter.

Peagi pannakse imekaart reaalsusega klappima ja viiakse arvutikettal ka linnainimestele näha. (Selleks ajaks on mitmed kaasaelajad linnas arvutite taga Erna Seltsi koduleheküljelt lubatud *online*-kaarti otsides end oimetuks vihas-tada jõudnud.) Kindlasti aitab sellise reaalarajas toimiva kaardi olemaolu retke populariseerimisele kõvasti kaasa.

Kohe kui saabuvad esimesed tulemused, selgub, et soomlased on eesotsas. Võiks öelda, et ohatakse kergendatult. Kogu ülejäänud järjestus kõigub kuni kahekümne koha võrra edasi-tagasi. Õhtuti kaob messist elekter, siis (päeval ajal) tualettpaber ja kell 23 alkohol. Seda siis, kui komandant on teatanud: *Last call for alcohol.*

Ainus avalik kontrollpunkt

Siis saabuvad väljakujunenud rütmis tiksuvat laagrielu värskendama VIP-päeva külalised. Enamik rahvast sõidab avalikku kontrollpunkti, et kohutada võistlejatega.

Parameedikud on liiklusülesannet ette valmistades kõvasti hullanud. Seasoolikatest ja värskest (sea)verest kombineeritud meditsiiniülesande liiklusõnnetuse “laip” on õhtuks ümbritsetud korralikku kärbseparvega.

“Olid seal mingid soolikad või? Me vaatasime ainult, et see üks oli juba läinud,” sõnab üks võistleja hiljem üllatunult. Ka šokis õnnetuses osalenuid mängivad harrastusnäitlejad on õhtuks

omandanud uusi rollivõtteid, et igavaks ei läheks.

Võistlejad saavad oma toetajatega pisut aru pidada ja edasi nad matkavadki. Ilmselt näitab see hullunud pilk, mis neil silmist paistab, üleiniimlikku võimet päevade ja ööde kaupa metsi ja soid mööda edasi liikuda. Kui neid kohutunike silma alla magama ei sunnitaks, vaevalt nad seda siis üldse teha märkaksid.

Laagris pakutakse välja, et kõige parem vastutegevus oleks ilmselt see, kui viimasel päeval hakkaksid “Mõmmi ja aabitsa” saatel tuttavad üleloomulikus suuruses jänesed, rebased ja karud rajale ilmuma. Nagunii kangastuvad puudes ja metsas üleväsinud meeste jaoks kohvikud, kinod, inimeste jutukõma, linnad ja muud hallutsinatsioonid.

“Kokk tuleb!” ja “Esto TV” ühe päevaga

Samal ajal, kui kõik külalised kombineeritud kontrollpunktis Golf võistlejatega kohtuvad, saabuvad Kautlasse kahetunnise hilinemisega näitleja Jan Uuspõld, kirjatar Kadri Kõusaar ja “Esto TVst” tuntud Ken Saan ehk siis saade “Kokk tuleb!”.

Meeste eesmärk on välikatlas putru keeta ja mõni kindral selle pudrupoti juurde valvelseisangusse ajada. Kindralitega on kaitsevæes kitsas. Ka enamik pudrust on juba võttegrupi ilmumise ajaks valmis keedetud. Isegi naiskodukaitsjad, kes hirmust telekaamera ees värisised, on maha rahunenud.

Siis nad saabuvadki. Ja kohtuvad hoopis Naiskodukaitse ülema Dagmar Mattiiseniga. Peagi hakkab neil laagris igav ja pakutakse võimalust hoopis Soome rahualvekohtunikega koos süüa keeta. Seda kontrollpunktis Golf.

Pika korraldamise peale (tuleb nentida, et võttegrupi vastu ei tunne keegi märkimisväärset huvi ega viitsi nende peale vihastuda ega ärritada) saavad nad koos soomlastega priimusel oma pasta ja kohvi keedetud.

Helesinises rõivas Kõusaar tutvub Briti kaitseatašeeaga Baltikumis ja ainus hele värvilaik keset mundreid lahkub tegevuspaigast. (Saatesse jõudnud intervjuus tõlgitakse atašee öeldud Briti sõduri (toidu)ratsioon sujuvalt Vene sõduritoiduks. Ju siis kõlavad kaks sõna nii lähedaselt.)

Samal ajal vilgub võttegrupi selja taga must pats ja väsinud nägu. Ilmselt sünnib seal *SL Õhtulehe* tarvis tsitaat: "Minge kõik p...sse!" Vahipataljoni võistkond on pika ootamise peale kontrollpunkti jõudnud. Ainus naisvõistleja, Robinsoni saatel kuulsaks saanud Siiri Kuusmann katkestab – üldine kurnatus, jalanihestus, allergia. "Ta on sitkem kui enamik mehi, aga meeste tempos püsida oleks neil kahe naisega lihtsam olnud," sõnatakse.

Samal ajal jõuavad laagrisse "Esto TV" "dekadentide" veidrikud. Esmavaatlusel sado-maso paarike, *drag-queen*, hipi jne. Enamik neist lugupeetud kunstnikud, kriitikud, kirjanikud, modellid jne. Mõistagi režissöör Andres Maimiku, Rain Tolgi ja Ken Saani juhtimisel.

Naiseks riietunud Erkki Otsman võtab ka Marlen Dietrichi laulud üles, AN-2 madalalt üle pea lendamas. "Ma lootsin, et meid visatakse välja," sõnab *drag-queen* riietes noorkirjanik lahkudes pettunult. "Aga kõik olid nii sõbralikud ja süüa pakuti ka." Telekassa jõuab Erna "ESTO TV" aastavahetusprogrammis.

Naine vastutegevuses, mees rajal

Kui Erna retke oli veel üks ööpäev retkelda, ilmus Kautla baaslaagrisse korraks *camouflage*-näomaalingutega metsarahvast ehk Scoutspataljoni võitlejaskond, kes tegeles rajal vastutegevusega. Nende hulgas ka Scoutspataljoni personaliosakonna allohvitser seersant Heidi Toomse (30).

"Ma nägin teda korraks ka kaugelt ja lehvitasin, aga pimedas polnud midagi näha," sõnab Heidi Toomse. Jutt käib tema abikaasast, Luurepataljoni nooremleitnandist Rene Toomsest (31). Seda, et mees metsas luuretegevust arendab ja naine üritab teda vastutegevuse ridades teolt tabada, eriti sagedasti ei juhtu.

"Ma olen ikka rohkem staabis kui rajal, koordineerin ja üritan tulemusi jälgida," lausub Heidi Toomse. Võistkondadega nad ju tegelikult kokku ei puutugi. Heidi on ise ka Harjumaa Kaitseliidu maleva Naiskodukaitse koormusmatku kaasa teinud. "Eks ma hoia põialt mõlemale – nii Luurepataljoni kui Scoutspataljoni võistkonnale," sõnab Heidi. Kuni ema ja isa metsas teineteist taga ajavad, on nende kaheksa-aastane

tütar Liis-Marian Saaremaal vanaema juures. On ju Heidi kangete saarte naiste soost.

Vormi on Heidi Toomse kandnud juba kuus aastat. "Eks hakkasime oma elu sättima, tööd polnud valida ja nii ma Paldiskisse Rahuoperatsioonide Keskusesse tööle sattusingi," sõnab Heidi, kes ongi jäänud personalitööle. "Eks ma loe kokku, paljud jookkus on," muigab ta.

Siis ajavad vastutegevuse mehed end jalule ja võtavad Heidi ka kaasa. Viimane ööpäev metsas on alles ees.

Epiloog

Kui kella poole viie ajal hommikul esimesed võistlejad metsast välja hakkasid tulema, oli korraga pidulik ja jube tunne. Mehed on näost hallid ja tõusev päike muutis kurnatud näod veel jubedamaks. Mõned neist olid kaelani märgjad, teised tegid reibast maratonijooksu.

Nullrühmana finišisse jõudnud avasid õnnetult ja tähelepanuta oma šampanjapudelid. Hiinlastele viidi kätte lipp ja viimased meetrid läbis lippur, nagu oleks tal elu kaalul. Asjata pole Hiinas eraldi militaarne telekanal selliste hetkede kajastamiseks. Ka leedulased ja soomlased finišeerisid lipuga.

Oli mehi, kes tõmmati autokasti nii, et nad jalgu alla ei võtnud. Oli teisi, kellele aidati lõpujooksu teha. Samas oli kaunis vaadata, kuidas Hiina võistlejad, kes polnud seda nägugi, nagu oleksid raske pingutuse läbinud, kohtunikele relvi ette näitasid – seda võiks sünkroonsuse tõttu lavalise numbrina esitada. Kolmandad mehed võtsid taskust võidusigari, et seda pahvida.

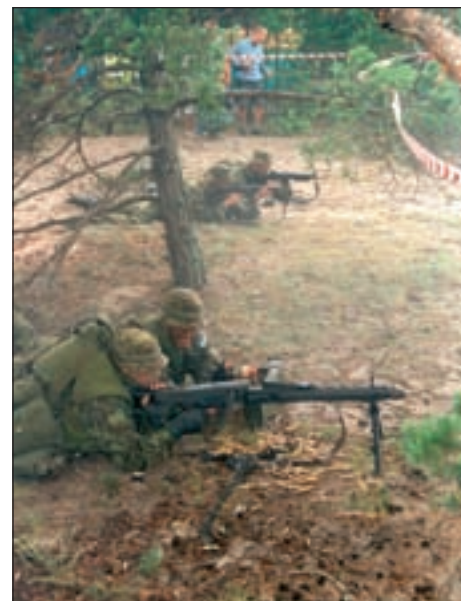
Vahepealsed tunnid saunas ja paraadmundrites mehed ongi Terrariumi terrasil Erna retke pidulikult lõpetamisel. Nad tunneb ära kangete jalgadega meremehekonnakust ja väsinud silmadest. Võitjad soomlased ilmselt ei usu veel auhindagi kätte saades, et nad on võitnud. Retke ülemjuhataja ja Kaitseliidu ülem major Benno Leesik tõstab mõõga, mille saab järgmiseks aastaks retke juhataja Ants Laaneots. "Erna retk on läbi, elagu Erna!" kõlavad hüüded.

Kuidagi raske, kuid mõnus on harjuda elektri, sooja vee ja elumugavuste olemasoluga. Saapaid on kohe kahju ära võtta. Igal juhul on need mugavamad kui tsivilistikingad. ■

Igasugu veidrikke kippus külla. Laagrirahvas ei lasknud end sellest häirida ja peagi leidsid kultuurikonflikkti otsima tulnud külalised end nendega sõbralikult üheskoos pumpasid tehes sisemist sidet tugevdamas.

Piret Tali oli Erna retk 2003 pressiesindaja.

EESTI ESIMISE SWAT-ÜKSUSTE VÕISTLUSE VÕITIS SCOUTSPATALJONI LUURERÜHMA II VÕISTKOND

Heikki Kirotar

Harjumaal Jõelähtme vallas Neeme Piirivalvekoerte Koolis peeti 15.–16. augustil esimene Eesti eriüksuste võistlus *Estonian SWAT Competition 2003*.

Võistluste eesmärgiks oli panna Eestis alus SWAT-võistlustele, suurendades osalejate professionaalsust, füüsilist vastupidavust, vahetada kogemusi ja kontakte ning tugevdada sidemeid erinevate jõustruktuuride vahel. Võisteldakse viiel alal, milleks on pantvangi vabastamine, torni ronimine, lahingupaari laskejooks, vigastatud ohvitseri päästmine ja takistusriba.

SWAT-üksused (inglise k *Special Weapons and Tactics*) loodi 1960. aastate lõpul Ameerika Ühendriikide politseis. Nende ülesandeks on teha kahjutuks relvastatud ja eriti ohtlikke kurjategijaid ning lahendada olukordi, milleks tavalisel politseipatrullil napib oskusi ja varustust. Euroopas loodi sellised üksused kümnekond aastat hiljem, pärast ühiskonda šokeerinud terroriakte.

Erinevates riikides kuuluvad eriüksused politsei, sandarmeeria või piirivalve juurde. Kõikidel USA kohalikel ja föderaalsetel jõustruktuuridel on eriüksus, nende suurused on väga erinevad kümnest paarisaja meheni. Osa SWAT-meeskondi on täiskohaga eriüksuslased, teised treenivad ja teenivad eriüksuses põhitöö kõrvalt. Näiteks kriminaalpolitseinikuna töötav mees läheb häire korral eriüksuse koosseisus pantvange vabastama.

20 aastat tagasi korraldati Florida osariigis Orlando linnas esimene *SWAT Round Up*, et kogu riigi eriüksuslased saaksid kokku tulla ja kogemusi vahetada. *SWAT Round Up 2002-1* osales 74 võistkonda USAst, Saksamaalt, Ungarist, Rootsist, Põhja-Iirimaaalt ja Bosniast. Võistlusel osalesid ka Scoutspataljoni leitnandid Ants Kiviselg ja Janno Märk, kes individuaalarvestuses saavutasid viienda ja üheteistkümnenda koha. Nad kavatsevad osaleda ka sel aastal.

Janno Märk ja Ants Kiviselg olid ka Eestis peetud võistluse *Estonian SWAT Competition 2003* korraldajad. Kõnealu-

sel võistlusel osales neli neljaliikmelist meeskonda – kolm Scoutspataljonist ja üks Põlva politseist. Viimasel hetkel jäid ühe võistleja Erna retkel saadud vigastuse tõttu tulemata reservohvitserid. Võitis Scoutspataljoni luurerühma II esindus, teise ja kolmanda koha said ka sama väeosa võistlejad, politseinikud jäid tihedas rebimises neljandateks.

Võistluse korraldajad loodavad, et järgmisel aastal on osalejaid rohkem – kõikidest kaitseväge ja Kaitseliidu allük-

sustest ning politseist, miks mitte ka piirivalvest, päästeametist ja mujalt. Korraldajate kontaktandmed on 056 671 861, janno.mark@mail.ee (Janno Märk) ja 056 693 044, ants.kiviselg@mail.ee (Ants Kiviselg). USAs peetava *SWAT Round Up 2003* infolehe leiab Internetist (<http://www.ocso.com/Swatroundup/>). ■

Heikki Kirotar on Kaitseliidu Tallinna maleva Kalevi malevkonna propandapealik.

FOTOD: 3 x Heikki Kirotar

Erinevad meeskonnatööd nõudvad ülesanded võistlusel *Estonian SWAT Competition 2003*: ülal vasakul mööda nõõri ronimine, paremal haavatud kaaslaste kandmine ja all snaipeer oma meeskonnaga.

KAITSELIIDULE ERALDATUD LASKEMOONA 7,62 x 51 TESTIMINE

Indrek Raudsepp, leitnant

Käesoleval ajal on teksil aktiivne relvastuse vahetus. Kaitseliit on üle mine-mas uutele standarditele ja malevatesse on saabunud erinevatest riikidest pärit sama kaliibriga laskemoona. Et tegu on eri riikide ja tehaste toodanguga ning tsentraliseeritult laskemoona ei testita, tuli see töö ise ära teha.

Testijateks olid Joa Pruks Kaitseliidu Tartu malevast ja Aivo Roonurm Kaitseliidu Põlva malevast. Test tehti Männiku lasketiirus ja selleks kasutati Sako standard-püssi. Laskemoona mõõdistas ja kirjeldas Joa Pruks.

Ainsa parameerina jäi mõõdistamata kuuli algkiirus ja hajuvust näitav pilt ei kirjelda tabamispunktide erinevaid kõrgusi.

Rootsi (heledam kest) 07077

Kest: messing
 Kuuli läbimõõt 7,818–7,858 mm
 Kuuli kaal 9,4 g, mantel magneetiline sulam, südamik seatina
 Laengu kaal 2,9 g

USA LC90

Kest: messing
 Kuuli läbimõõt 7,84–7,828 mm
 Kuuli kaal 9,5 g, mantel magneetiline sulam, südamik seatina
 Laengu kaal 2,81 g, peenike fraktsioon

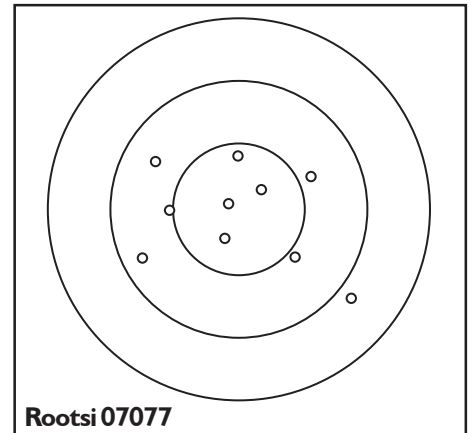
Rootsi (tumedam kest) 02766

Kest: messing
 Kuuli läbimõõt 7,865–7,885 mm
 Kuuli kaal 9,42 g, mantel magneetiline sulam, südamik seatina
 Laengu kaal 2,93 g

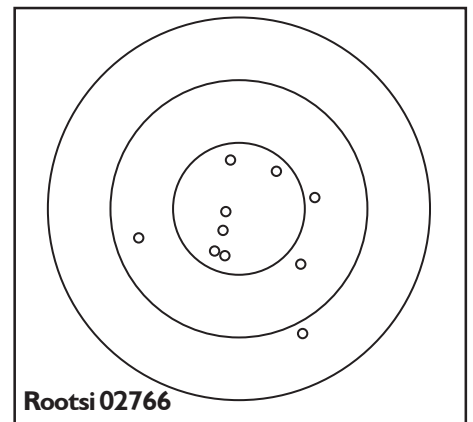

Hiina CJ99

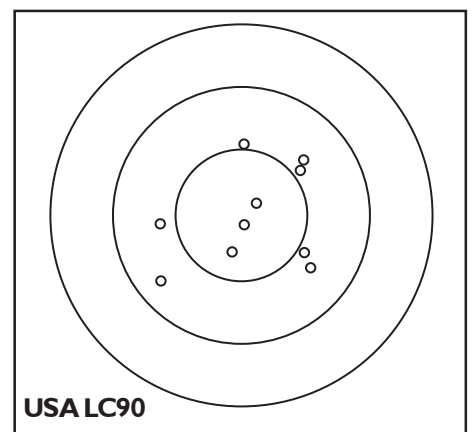
Kest: pehme messing
 Kuuli läbimõõt 7,822–7,84 mm
 Kuuli kaal 9,3 g, mantel vask, südamik seatina
 Laengu kaal 2,63 g

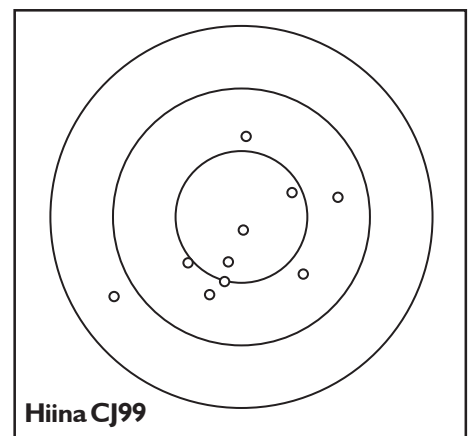
Rootsi 07077

Rootsi 02766

USA LC90

Hiina CJ99

Eelistatuks tuleb kuuli läbimõõdu ja kesta materjali seisukohalt pidada Hiina päritolu padruneid. Neil on kest pehmest messingist, mis võtab paremini padruni-pesa kuju. Ka kulutab selle moona vaskmantliga kuul relvarauda vähem. Järgnevad USA päritolu padrunid tänu oma stabiilsete mõõtmetega kuulidele. Seejärel tulevad Rootsi padrunid, mille kuuli läbimõõt on kõige kõikumam.

JÄRVAMAA LAPSED LUSTISID KÜMNENDAS LAAGRIS

Korra aastas tunneb Samliku vana koolimaja Pärnumaal taas rõõmu laste sagimisest – juulikuu soojal ennelõunal kogunes hoone müüride vahele ja õuele üle 120 Järvamaa noorkotka ja kodutütre.

Taive Kuuse

Varasematel aastatel laagerdanud lapsed juba teavad, et kõigepealt tuleb end kirja panna, siis leida parimad telgikaaslased ja koos telk püstitada. Esimest korda osalejad uudistavad veidi ringi, kuid nemadki kodunevad ruttu.

Laagrielu võib alata

Kell kaks päeval on kõik lapsed rühmadesse jagunenud, tunnevad rühmajuhte, teavad oma kohta rivistusel. Järva maleva pealik kapten Urmas Susi kuulutab maleva kümnenda lastelaagri avatuks. Masti tõuseb laagri lipp. Nüüd võib neli päeva kestev laagrimõll alata.

Kohe lükatakse käima parima kodutütre ja noorkotka valimine. Iga rühm peab konkursile saatma vähemalt ühe tüdruku ja poisi. Kotka kandidaate ongi rühmadega võrdne arv kaheksa, tüdrukuid on osalemas rohkem – parima kodutütre tiitlile pürrib tosin neidu.

Enne kui õhevil tüdrukud ja poisid saavad loa end teistele tutvustada, palub noorteinstruktor Pille Veitmaa laagriliste tähelepanu. Saja silmapaari valvsa pilgul loevad 13 Järva-Jaani poissi

ette Noorte Kotkaste töötuse. Seejärel süttib laagrilõke.

Rühmade tutvustused on võrdselt huumoriga. Selle aasta laagris ei jagata punkte, mis suvepäevade lõpuks ühe rühma teistest parimaks kuulutavad. Seetõttu sujuvad ka kõik esinemised, mängud, võistlused sõbralikus üksmeeles ja lustakalt.

Palju elevust ja indu laagri esimesse õhtusse toovad Tiit ja Madis Vellamaa, kes õpetavad lastele seltskonnatantse. Kui esimeste rahvalike palade ajal tuleb lapsi peaaegu vägisi muruplatsile tantsima meelitada, siis viimaste tantsude tiirud võetakse juba ühise suure perena. Juhendajad teatavad, et õpetus on lõppenud. Lapsed nõuavad aga veel ja veel. Tants jätkub.

Tegevuse eri tahud

Järgmisel päeval tegutsetakse punktides. Samliku koolimaja ümber on üles seatud kaheksa punktipesa. Kunstiloomingupunktis saab joonistada. Valminud teostest seatakse õhtuks koolimaja seintele üles näitus.

Loovusepunktis õpetab dekoraatorlilleseadja Hille Riik tegema metsataimedest kauneid seadeid. Mängupunktis on

Paide kodutütarde juhi Siiri Sitska juhendamisel võimalus proovida osavust, kiirust ja täpsust, õppida selgeks üksteise nimesid jne. Nutikuspunktis tuleb vastata eelmise rühma koostatud kümnenele küsimusele ja koostada järgmise rühma tarvis uued kümme küsimust.

Täpsuspunktis tulistatakse õhupüssidest, visatakse noolt. Ujumise ja kanu sõidu punkti nimi räägib enda eest. Palju elevust toob maskeerimispunkt. Rühm jagatakse pooleks. Esimesed riietuvad sõdurijakkidesse, määrivad näod rohepruuni-mustakirjaks ja jooksevad metsa peitu. Teised ronivad kõie abil üle kraavi ja hakkavad esimesi otsima. Pärast saavad ka metsas peidus olnud rühmakaaslased kõieronimist proovida.

Iga rühm on punktis tund aega ja siis lippab edasi järgmisse. Õhtusöögiks on kõik lapsed saanud kaasa lüüa kõigis tegevustes.

Täis kõhuga on mõnus paigal olla ja sõrmedele tööd anda. Nendesamade osavate sõrmede all valmivad rühmaplakatid.

Enne disko algust astuvad taas ette laagri kotka ja kodutütre kandidaadid. Poisid õmblevad nõopi, tüdrukud näitavad, kuidas saavad hakkama naela ja haamriga. Parimaks kotkaks pürgijate silmad lähevad veele, sest neil tuleb nüüd sibulat tükeldada. Kodutütre kandidaadid aga esitlevad täpsust, püüdes palliga ämbrit tabada.

Pealtvaatajale kõige lõbusam võistlus on aga sõbra söötmine. Silmad kinni seotuna tuleb viia sõbra suhu jogurtilusikas. Tabamus pole kiita, naer rõkkab üle õue.

Matk viib muuseumi

Uuel hommikul panevad nelja noorema rühma lapsed jalga mugavad jalanõud ja matkavad kolm kilomeetrit Kurgjale. Giidid jutustavad lastele Carl Robert Jakobsonist. Ekskursioon lõpeb hobusesõiduga.

Vanemad rühmad peavad aga samal ajal laagris maha pallivõistlused ja selgitavad välja parima *indiacamängija*. Pärast lõunat jalutavad ka nemad Jakob-

FOTOD: 2 x Taive Kuuse

Kaitseliidu Järva maleva Noored Kotkad valmistavad rühma tutvustavaid plakateid.

KOMMENTAARID

Anu Mälk, kodutütär:

Mulle väga-väga meeldis lastelaager. Osalesin seal teist korda. Sel aastal oli tegevust rohkem. Igav ei olnud kordagi. Leidsin palju uusi sõpru.

Ele Johanson, rühmajuht:

Tänavune laager oli rahulik, sest rühmi oli rohkem ja seetõttu ühes rühmas vähem lapsi. Pinget oli vähem, sest ei peetud rühmadevahelist üldist punktiarvestust. Minu rühm oli kokkuhoidev ja sõbralik. Meie rühma poolt üles seatud laagri kodutütäre kandidaati osutus võitjaks.

Mare Hendrikson, laagriülem:

Arvan, et suvelaager on Järvamaa kodutütärdele ja noortele kotkastele aasta kõige suurem sündmus. Neli aktiivset laagripäeva, kus lust ja praktiline tegevus omavahel seotud, tõestas veel kord, et noored suudavad üheskoos palju põnevat ära teha.

Õhkkond laagris oli rahulik ja mõnus, lapsed sõbralikud. Minu teada ei tundnud keegi igavust, ei virisenud, ei nutnud patja ega kippunud koju. Mõned arvasid koguni, et laager võiks paari päeva jagu kauem kesta – olla muidu liiga lühike.

Korra tagamiseks laagris on aastatega välja kujunenud lihtsamast lihtsam reegel. Kui keegi eksib või ei oska käituda, saab paraja annuse majandustöid. Nii ka seekord. Ühel päeval oli õhtuseks tantsupeoks saali põrand nii puhtaks küüritud, et lausa läikis.

Iga laager on omanäoline. Selle korraldamine ja läbiviimine on suur töö ja seda vastust ei suuda üksi ega kahekesi kanda. Et laager korda läks ja kõik sujus kavakohaselt, tuleb tänusõnad öelda tublidele noortejuhitidele, Naiskodukaitsse ja Kaitseliidu liikmetele, kõigile, kes laagri korraldamise ja läbiviimisega seotud olid. Usun, et üksteist toetades ja täiendades saame jälle sammukese oma tegevuses edasi astuda.

Kaitseliidu Järva maleva Noorte Kotkaste ja Kodutütärde suvelaagri oodatuid tegevusi oli kanuusõit.

soni talumuuseumi, nooremaid ootab aga rahvaste- ja jalgpallivõistlus. Aega jääb ka ujumiseks.

Pärast õhtusööki, kui on läbitud teadmisteproov ning "Samliku rannavoor", selguvad lastelaagri parim kodutütär ja noorkotkas. Järva maleva kodutütärde ja noorkotkaste 2003. aasta laagri kodutütär on Eva Reiska, noorkotkas Timo Leppik. Võitjate kuulutamise hetkele lisavad pidulikkust kringlid.

Õhtuse disko katkestab rühmajuhtide ja laagrikorraldajate etteaste, kus täiskasvanud kehastuvad laagrilisteks. Lastele meeldib neid endid pilav nali väga.

Kui viimased tantsulõvid on äsja telki pugunud, kõlab ööhäire. Etteantud ju-

histe järgi tuleb ööpimeduses üles leida esemeid või nähtusi ning lõpuks kätte saada laagriülem, noorteinstruktor Mare Hendrikson. Lapsed on edukad, Hendrikson tuuakse öisest metsast tagasi turvalisse laagripaika.

Teguderohke öö ja napid unetunnid pole hommikuks laste tegutsemisindu rõõvinud. Sama usinalt, kui nad osalesid mängudes ja võistlustes, on nad valmis ka laagriplatsi koristama ja asju pakkima.

Lõpurivistusel saab iga osaleja pihku tänukirja ning Kaitseliidu Järva maleva kodutütärde ja noorkotkaste lastelaager kuulutatakse lõppenuks. Järgmisel aastal kohtutakse jälle. ■

Kaitseliidu Järva maleva pealik kapten Urmas Susi, mitu korda on Järva malev korraldanud laste suvelaagrit?

Sel suvel toimus kümnes laager. Esimene peeti 1994. aastal Nurmsi lennuväljal, seal osales veidi üle 50 lapse.

Miks korraldasite laagri lastele?

Olime staabis värskelt ohvitseride kooli lõpetanud mehed. Et panna oma juhtimis- ja korraldamisoskused proovile, otsustasime enne meeste õpetamist kõigepealt lastega tegelda. Kuulutasime laagrist ajalehes ja kohalikus raadios, kutsusime kokku kaitseliitlaste lapsed.

Eelarves lastelaagri tarvis raha ei olnud, otsisime sponsoreid ja omavalitsused toetasid. Laager sai korraldatud kõigest 5300 krooniga. Lastele oli see tasuta. Avamisel olid kohal Järvamaa maa- ja Noorte Kotkaste peavanem.

Esimestes laagrites oli suur rõhk sõjaväelisel käitumisel. Rühmad liikusid rivikorras ning laagris oli palju sõjalisi harjutusi ja ülesandeid. Lastele meeldis see väga. Esialgu tahtsime tüdrukutele anda eraldi ülesandeid, aga nad tahtsid poistega võrdset suhtumist.

Millal tekkis mõte muuta lastelaager tavaks?

Kohe, kui tegime kokkuvõtteid esimesest aastast, otsustasime, et sellest saab traditsioon. Samas võtsime vastu ka otsuse, et lastele peab laager olema tasuta.

Esimesed kuus aastat olid suvepäevad avatud kõigile lastele, viimased neli aastat on see olnud juba noorkotkaste ja kodutütärde laager.

Laager on olnud noorteorganisatsioonide hea kasulava?

Just nimelt. Laager on käinud lastest suur osa soovis sügisel saada noorkotkaks või kodutütäreks. Esimestes laagrites osalenud poistest-tüdrukutest on vahepeal saanud juba ka kaitseliitlased või naiskodukaitsjad ja osa neist olid selle aasta laagris rühmajuhid, korraldajad.

Mis on aastatega muutunud?

Enam ei pea korraldamisega tegelema maleva juhtkond. On tekkinud noortejuhitidest ja vabatahtlikest meeskond. Korraldada on mõnevõrra keerulisem, tänapäeval on näiteks toitlustamise osas nõuded rangemad. Lastelaagrit teha on kallim. Selle aasta eelarve ulatus 40 000 kroonini.

Mitu lastelaagrit Kaitseliidu Järva malevas veel toimub?

Kuni püsib malev, niikaua toimuvad ka lastelaagrid. ■

VALGA- JA VIJANDIMAA KOTKANOOD

KOHTUSID TAAS

Saksala noored käisid lõikuskuul vastukülaskäigul Valgamaal, kus tutvuti Otepää ümbrusega ja katsuti jõudu suunistusrajal.

Kerstin Käärik

Saksala malev võttis 12.-13. aprillil vastu Valgamaa noorkotkaid ja kodutütreid. Esmakordsed sõpruskohtumised Alutaguse ja Sakala maleva vahel olid korraldatud aasta varem. Sõpruskohtumised on täitnud oma eesmärgi, s.t tugevdanud sidemeid kahe maakonna kotkanoorte ja noortejuhtide vahel.

Lõikuskuu teisel teisipäeval sõitsid Sakala noorkotkad vastukülaskäigule Valgamaale. Laagriplats oli looduskau-nis Lutsu talus, mis asub Otepää vallas Arula külas Lutsu Veskijärve kaldal.

Ilus oled, Otepää

Avapäeval oli esimese üritusena tutvuti Eestimaa pärli Otepää lähiumbruse iluga. Alustati Pühajärvest. Parima ülevaate järvest sai reisil kunagise mõisaproua auks Helenaks nimetatud väikelaeval. Pühajärv on Eesti kaunimaid järvi. See on 3,5 km pikkune ja 1,6 km laiune kogupindalaga 285,9 ha, suurim sügavus 8,5 m ja keskmine 4,3 m. Pühajärv olla tekkinud oma poegi leinava ema pisarast. Et emade leinapisarad on pühad, ongi järve nimi Pühajärv. Kordumatu ilme annavad järvele tema viis saart (kahest saarest liitunud Sösarsaared, Kloostri Saar, Suur Lepasaar ja Väike Lepasaar), muistendi järgi lesknaise viie sõjas langenud poja kalmukünkad. Järve lõunasopist saab alguse Väike Emajõgi.

Edasi suundusime Eesti lipu muuseumi. See avati 23. detsembril 1996 Otepää kirikumõisas. Muuseumi idee ja teostuse eestvedajaks oli EELK Otepää Maarja koguduse õpetaja Jüri Stepanov. Muuseumi ekspositsiooni koostajaks ja kujundajaks olid Eesti Rahva Muuseumi töötajad Piret Õunapuu ja Kaie Kukk ning Eesti Üliõpilaste Seltsi esindaja Tõnis Möldre.

Eesti rahvuslipu ajalugu on lühidalt järgmine: 1884. aasta varakevadel valmistas dr Karl August Hermann abikaa-

Valgamaa ja Viljandimaa noored üheskoos Otepää energiasamba juures.

sa Paula Hermann Emilie Beermanni ja Miina Hermann (Härma) kaasabil Eesti Üliõpilaste Seltsile suure siidriidest sinimustvalge lipu. Et 1884. aastal oli Tartus selle lipuga esinemine keelatud, õnnistati see 4. juunil Otepääl. Talitusest pärinevad ka Heinrich Rosenthali ajaloolised sõnad: "Oleks Eestimaa täis kuradeid, meie lippu nad ei võida."

Energiat sambast ja spordist

Edasi jõudsimme rollerirajale. Suviste suusatreeningute tarbeks rajatud ja asfaldiga kaetud rolleriraja pikkus on 5 km. Selle keskpunkt asub Tehvandi keskusest 400 m kagus, mis võimaldab erineva raskuse ja pikkusega ringide (1, 2, 3, 4 ja 5 km) kasutamist ning on ainulaadne spordirajatis kogu Põhjalas.

Mõistagi ei jätnud me vaatamata energiasammast. Jäädvustasime end kõik koos sambaga pildile.

Sõjatamme kohta saime teada: kerakujulise hiigelvõraga madalatüvelise põlispuu tüve läbimõõt 1,3 m kõrguselt on 210 cm, ümbermõõt 6,6 m, puu kõrgus 20 m, vanus umbes 380 aastat. See Sõjatammeks kutsutav põlispuu on paljude möödunud sündmuste tunnistaja.

Hobustemägi on pikk, kitsast seljakut meenutav mägi, mis on järve tasemest üle 100 meetri kõrge. Ennemuistse jutu järgi olevat mägi sündinud mälestuseks hobusele, kes nõrkenud mehe oma seljas koju toimetanud. Hobustemäel oli varem ka vaatetorn. Praegu seda kahjuks enam pole.

Viimasena külastasime veel armuallikat. Armuallikas ehk Veriläte asub Pühajärve Poslovitsa ranna käärus. Rahvapärimuste järgi saanud allikas nime vee võlutoimest: jaaniõöl hõbepeekrist jooduna pidada ta vesi looma suure ja püsiva armastuse.

Põhjaliku teabepäeva lõpetas lõkkeõhtu Lutsu talus.

Teisel päeval korraldati orienteerumismisvõistlus, see oli suurepäraseks eeltreeninguks septembris alanud Kodutütardes ja Noorte Kotkaste üleriigilisele orienteerumismisvõistlusele. Lutsu talu peremehe Voldemar Tasa mahamärgitud tüdrukute 8 kontrollpunktiga raja pikkus oli 2,2 km ja poiste 13 punktiga raja pikkus 3,6 km. Võistluse kolm esikohta jäid Valgamaale, võitjad said mälestuseks kaunid diplomid ja meened. ■

Vali tõeline elu! Vali politseikool!

Õppeaeg Pärnumaal Paikusel asuvas Politseikoolis on kokku 2 aastat. Politseikooli õppeprogramm sisaldab erinevaid õigusaineid (kriminaalõigus, tsiviilõigus, riigiõigus), politseitöoks vajalikke eriaineid (kriminalistika, politseitöö taktika, liiklusjärelvalve, relvastus, laskealane ettevalmistus) ning palju muud.

Kaks õppeliiki:

Konstaabliõpe – ainulaadne konstaabliharidus, 50% töö ja 50% koolis, tasuta majutus ja söök, stipendium kuni 2100 krooni

Tavaõpe – politseiniku kutseharidus, erinevad õigusained, kriminalistika, füüsiline ettevalmistus, stipendium kuni 2100 krooni

**JÄRGMINE DOKUMENTIDE VASTUVÕTT
LÕPEB 1. MÄRTSIL 2004**

Lisainfot Politseikooli õppima asumise kohta saad telefonilt (0) 612 31 33 või e-maililt personal@pol.ee

www.pol.ee/politseikool